

Boligliv i Balance

Det sociale løsningskatalog

November 2015

Social+, Kenneth Balfelt Team, GivRum, acelab,
Boliglaboratoriet, Troels Schultz Larsen, Kristian
Delica

Indhold

FRA VUGGE TIL JOB	4
INDLEDNING	4
FORÆLDRE, INSTITUTIONER OG BOLIGOMRÅDE	4
EN SAMLENDE VISION	5
FORANDRINGSKRAFTEN	5
GENNEMGÅENDE UDFORDRINGER FRA VUGGE TIL JOB - LØSNINGSZONERNE	6
FEM TEMAER.....	7
TRE GENNEMGÅENDE PRINCIPPER	8
FAMILIEPERSPEKTIV: KOMPETENTE BORGERE	10
VISION	10
UDFORDRINGERNE I DAG	11
ET MAGISK VINDUE	12
RELATIONEL BUDGETTERING.....	17
FORÆLDREUDDANNELSE / FORÆLDRENETVÆRK.....	22
UDDANNELSE: I OG MELLEM INSTITUTIONER	27
VISION	27
UDFORDRINGERNE I DAG	28
SOCIAL MOBILITETS BONUS.....	30
HYGGEFORÆLDRE	34
CAMPUS	39
JOBSKABELSE: CIRKULÆRT ANSVAR.....	43
VISION	43
UDFORDRINGERNE I DAG	44
BYG DEM OP.....	45
2+2=5 DRIFTSOPGAVER TIL UDSATTE LEDIGE	51
EPICENTER.....	55
BOLIGOMRÅDER: ENGAGEMENT PÅ TVÆRS.....	60
VISION	60
UDFORDRINGERNE I DAG	61
\BACKSLASH\	63
BORGERBUDGETTERING.....	67
PROJEKTMAGERI I FOLKESKOLEN.....	73
RESSOURCEORIENTERET BOLIGPOLITIK	77
VISION	77
UDFORDRINGERNE I DAG	78
BOLIGKARRIERE.....	80
SAMARBEJDS DREVET TILFLYTTERSTYRING	84
SECOND CHANCE.....	88
STRUKTUREL UDLIGNING AF BOLIGMARKEDET	92

FRA VUGGE TIL JOB

Tænk hvis

... alle børn, der fødes i Vollsmose og Værebros Park kom i uddannelse og job.

INDLEDNING

Det sociale team har sat fokus på at styrke børns og unges muligheder for at opnå social mobilitet. Vores ambition er, at børn og unge får de nødvendige kompetencer og kommer i job – uanset de udfordringer, som de møder i familien, i institutionerne, skolen, ungdomsuddannelsen, det omkringliggende samfund eller på vejen ud på arbejdsmarkedet.

Vi har i vores kontekstanalyse erfaret, at børn og unge fra Vollsmose og Værebros Park (og fra andre forsømte boligområder) på mange måder er dårligere stillet end børn og unge fra øvrige dele af Danmark. Igennem interviews med unge, beboere, ansatte i boligområderne og kommunerne indkredsede vi en række udfordringer, som børn og unge står overfor, og som der må arbejdes med, hvis de skal have et godt liv som voksne. Det er disse udfordringer, der har været styrende for vores arbejde med at identificere mulige løsninger.

Vores forslag har som omdrejningspunkt, at man i langt højere grad får skabt et fælles perspektiv på de elementer i et barns liv, som skal lykkes for at skabe en god opvækst. Mere konkret vil det sige, at enhver aktør, der har betydning for udviklingen af barnets kompetencer og opvækst, allerede fra barnets fødsel fokuseret arbejder ud fra et fælles mål om, at barnet skal tilegne sig de kompetencer, som senere i livet skal gøre det i stand til at få et godt liv, uddannelse og et job. Denne vision har vi kaldt: **Fra vugge til job.**

FORÆLDRE, INSTITUTIONER OG BOLIGOMRÅDE

Forældrene er naturligvis helt afgørende for dette, og perspektivet tager netop afsæt i forældrenes betydning for, at barnet får den omsorg og stimulering, som et barn skal have. For rigtig mange forældre vil det falde naturligt, og de vil med deres menneskelige ressourcer og netværk opfylde barnets behov og stimulere barnet i dets udvikling, så barnet gradvist bliver i stand til at omgås andre, skabe relationer og tilegne sig viden og kompetencer. Andre forældre vil imidlertid have begrænset viden og fornemmelse for, hvordan barnet stimuleres på den bedste måde, eller de kan være udfordret af personlige og sociale problemer, der betyder, at de måske ikke har det fornødne overskud til at stimulere barnet tilstrækkeligt ift. barnets behov. I de sidstnævnte tilfælde må forældrene støttes intensivt og uddannes eller hjælpes til at varetage barnets behov. Her må de aktører, som er rundt om familien, i fællesskab arbejde på at give forældrene det bedst mulige ståsted for at være forældre. Det kan fx være, at jobcenteret skal ind og lægge en plan for, hvordan forældrene hjælpes i beskæftigelse, så der kan komme styr på økonomien og skabes ro om familien. Hvis der er større sociale problemer, misbrug eller lign. skal der støtte op om at finde løsninger på dette, og sundhedspleje, daginstitutioner og skole skal have blik for, og medvirke til, at forældrene bliver bedre i stand til at opfylde barnets konkrete behov.

Men det er ikke bare i de helt tidlige leveår, at der skal sættes ind. Også når barnet kommer i daginstitution og skole, skal familiens samlede situation medtænkes, når der arbejdes med at skabe de bedst mulige vilkår for barnet. Ambitionerne for det enkelte barn skal være lige høje, uanset om man kommer fra et boligområde, hvor der er en relativt stor forekomst af sociale problemer, eller om man kommer fra et bedre stillet parcelhuskvarter. Gradvist skal barnet og den unge gøres i stand til at indgå i samfundet, og der skal bygges broer mellem boligområdet og det omgivende samfund, så man som ung er i stand til at begå sig, skabe relationer, tilegne sig kompetencer og bygge fundamentet for et godt og indholdsrigt liv. Med andre ord skal der arbejdes med at skabe platforme, hvor børn og unge fra områderne møder og gradvist lærer at begå sig i forskellige arenaer og sammenhænge.

Dette betyder også, at der er behov for at skabe fundamentet for, at boligområderne ikke bare bliver sidste bomulighed på boligmarkedet, hvor kun de, som ikke har andre muligheder, får bolig. Hvis andelen af mennesker med sociale problemer, kriminelle, arbejdsløse, udsatte eller mennesker med dansk som andetsprog bliver for høj, betyder det, at

udviklingsmulighederne forringes for beboerne og området. Der opstår en negativ spiral, hvor mere ressourcestærke familier fravælger boligområderne. Dette risikerer at afskære de tilbageværende beboere fra bredere sociale og økonomiske netværk og bredere samfundsmæssige normer, samtidig med at områderne og deres beboere stigmatiseres, hvilket giver yderligere barrierer for den enkelte. Ambitionen vil derfor være, at man formår at løfte beboerne i boligområderne, og at boligområderne bliver så attraktive, at ressourcestærke trækkes til, forbliver i området og kan have en boligkarriere dér.

EN SAMLENDE VISION

Vi er i vores perspektiv optagede af, hvordan en overordnet vision og ramme kan medvirke til at skabe bedre sammenhæng og fælles retning i de initiativer, som allerede eksisterer og vil blive sat i gang. De mange aktører, der er involveret i barnets (og forældrenes) liv – fra forældre, familie, venner, sundhedsplejerske, daginstitutioner, skole, ungdomsuddannelse, familieafdeling, kultur- og fritidsliv mv. – yder i dag hver for sig nødvendige bidrag til børnenes opvækst, men indsatsene er ikke tænkt ind i fælles retning, der har afsæt i at sikre en tilstrækkelig investering i at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for barnet.

Noget, der springer i øjnene, når vi betragter indsatsene i Vollmose og Værebros Park, er, at der er utroligt mange forskellige aktører, som arbejder i områderne. Indsatsene, der finder sted, er i udgangspunktet relevante og brugbare, men de spiller ikke nødvendigvis sammen, og de modsvarer ikke nødvendigvis de behov, som det enkelte barn og dets familie har. Familier, der får hjælp fra det offentlige, møder måske en række forskellige aktører, og hver instans har sine egne prioriteter og forventninger til, hvordan der skal arbejdes med og rettes op på familiernes problemer.

Ydelserne, som de leveres i dag, er defineret ved at være generelle 'pakker' og ved at være målrettet specifikke målgrupper, men de spiller ikke nødvendigvis sammen ift. at skabe den optimale opvækst for barnet. Og til tider kan det virke, som om familierne i højere grad skal tilpasse sig efter 'ydelse' og systemet, fremfor at indsats og system tilpasser sig efter familiernes problemer og behov. Tilbud til børn og unge er fx opdelt efter alder og funktion, som sætter grænser for kontinuitet og helhedstænkning. Tilbud til forældre tager ikke nødvendigvis afsæt i, at man ved at investere lidt mere i at få en velfungerende familie op at stå kan spare ressourcer i et mere langsigtet perspektiv. At ydelser og tilbud er opdelt efter alder og funktion er for almindeligt velfungerende familier ikke så stor en udfordring, men for familier med sociale, økonomiske, sproglige og personlige udfordringer betyder det, at systemet nemt bliver uigennemskueligt og risikerer at opleves som en modspiller fremfor en medspiller. I områder, hvor der er en relativt stor andel af familier og beboere med sociale problemer, er der med andre ord behov for at tænke indsatsene anderledes og mere sammenhængende.

Med en fælles vision og et fælles mål vil aktører og indsats i højere grad kunne indrettes, så alle arbejder i samme retning. Vores pointe er, at de enkelte indsats (og de enkelte løsningsforslag) ikke alene skaber forandringen. Det er tænkningen, aktørenes forståelse af egen rolle og aktive medvirken til kollektivt at nå det fælles mål, der skal udvikles og støttes.

FORANDRINGSKRAFTEN

Forandringskraften i vores forslag kommer således ikke fra det enkelte løsningsforslag i sig selv. Vi har ikke de store forventninger til, at et enkelt program eller en enkelt indsats for alvor kan ændre på og forbedre situationen for børn og unge i områderne. Den egentlige forandringskraft skal i stedet komme fra den energi og det perspektiv, som ligger i, at alle aktører sætter sig et fælles mål og definerer deres egen rolle ind i, hvordan de hver især kan medvirke til at skabe de mest optimale rammer for, at det enkelte barn tilegner sig de faglige og sociale kompetencer, der skal til for at begå sig og få et rigt liv som voksen. For at lykkes er det nødvendigt, at aktørerne samles om at se det langsigtede perspektiv, og at man identificerer de trin på vejen, der er nødvendige for at opnå det endelige mål.

Hvis det skal lykkes at bringe en langt større andel af de unge i uddannelse og job, må aktørerne og tænkningen ændres, så det fælles mål og det sammenhængende perspektiv på kontinuerligt at tilbyde det mest optimale forløb for børn og unge kommer til at overskygge den funktionelle opdeling, som man i dag arbejder efter i dagsinstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser.

For nogle fagprofessionelle kan og vil det betyde, at opgaven udvides og forandres, alt efter hvad det enkelte barn har behov for. Hvis barnet har behov for øget sprogstimulering for at kunne forstå mere abstrakte begreber som farver og

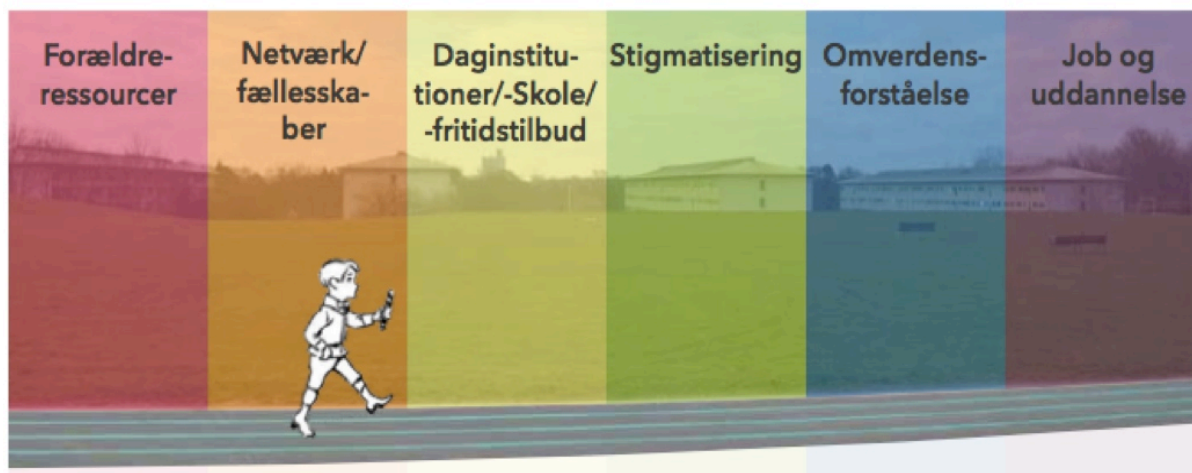
figurer, vil pædagogen i daginstitutionen fx skulle forholde sig til familien og inspirere og vejlede forældrene til, hvordan de – når de kommer hjem – skal prioritere at tale om alt det, som er rødt, eller alt det, som er firkantet. På denne måde bliver pædagogens opgave udvidet til ikke bare at forholde sig til barnets situation i institutionen fra kl. 8 til 16, men også til, hvad barnets situation og eventuelle udfordringer kalder på ift. den opgave, som forældrene har med at støtte barnet i læring derhjemme. Fagpersonerne kan være bekymrede for at komme til at overtræde grænser ift. forældrene og familiens privatliv, og derfor vil forandringen være del af en større kulturændring, som kun kan nås, hvis alle arbejder i samme retning; mod at det til enhver tid gælder om at gøre mest muligt for at stimulere og udvikle barnets kompetencer, fordi barnets fremtid afhænger af det.

Mere fundamentale ændringer i tænkning, perspektiv og indsatser sker ikke bare af sig selv. Der skal arbejdes på flere forskellige niveauer samtidigt, og systemerne skal indrettes, så de understøtter det ønskede fokus. Medarbejderne kan ikke selv gennemføre ændringerne. Forandringerne skal igangsættes, gennemføres og bakkes op af mere strukturelle ændringer og prioriteringer på områderne, hvor det fx vil være vigtigt i højere grad at indrette systemer, arbejdstid, opgaver og ressourcer, så de understøtter det overordnede mål. Ikke mindst det ledelsesmæssige fokus er vigtigt. Ledelse på alle niveauer skal aktivt medvirke til – i deres arbejde – at nå de overordnede mål.

GENNEMGÅENDE UDFORDRINGER FRA VUGGE TIL JOB - LØSNINGSZONERNE

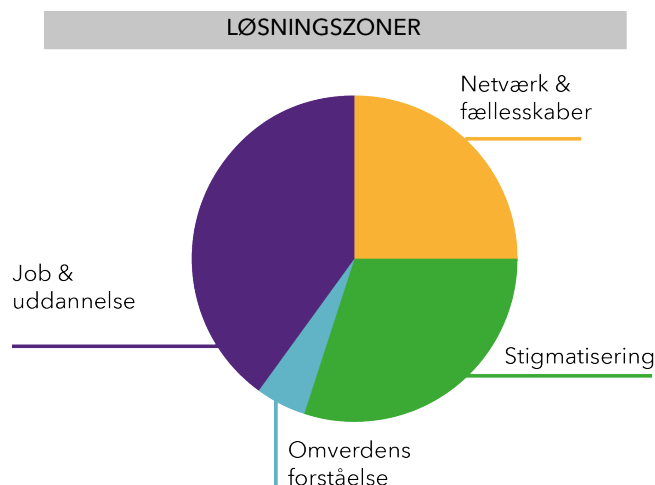
For at illustrere, hvordan en række forhold spiller sammen og medvirker til henholdsvis at understøtte eller udfordre barnets opvækst og udvikling, har vi i kontekstanalysen udpeget seks forhold, som børn og unge i Vollsmose og Værebroskolen (i varierende grader) er afhængige og præges af på deres vej fra vugge til job. De seks forhold har været retningsgivende for den type løsninger, som vi har arbejdet med.

De seks forhold fremgår af figuren nedenfor:

Vores løsningsforslag er ikke udviklet, så de udelukkende adresserer et enkelt af disse forhold. Nogle af forslagene vil indvirke på flere forhold samtidigt, og nogle har endvidere en mere generel strukturel karakter. I vores præsentation af de enkelte forslag illustrerer vi, i hvilket omfang det enkelte forslag adresserer den pågældende udfordring/løsningszone. Dette gør vi i et cirkeldiagram, så det er muligt at få et overblik over, hvilke elementer forslaget særligt forventes at indvirke på.

Et eksempel på et af cirkeldiagrammerne:

Figuren illustrerer, hvor meget de udvalgte løsningszoner adresseres i forslaget

Figuren illustrerer, at det pågældende løsningsforslag adresserer behovet for job og uddannelse. Samtidig forventes det at indvirke på stigmatiseringen af boligområdet samt understøtte dannelsen af netværk og fællesskaber. Hertil kommer, at det også i en mindre grad kan styrke børn og unges forståelse for omverdenen.

FEM TEMAER

I vores forsøg på at tænke helhedsorienteret på indsatser, der skal bringe børn fra vugge til job, har vi organiseret vores løsninger inden for fem centrale temaer, der hver især understøtter det samlede mål.

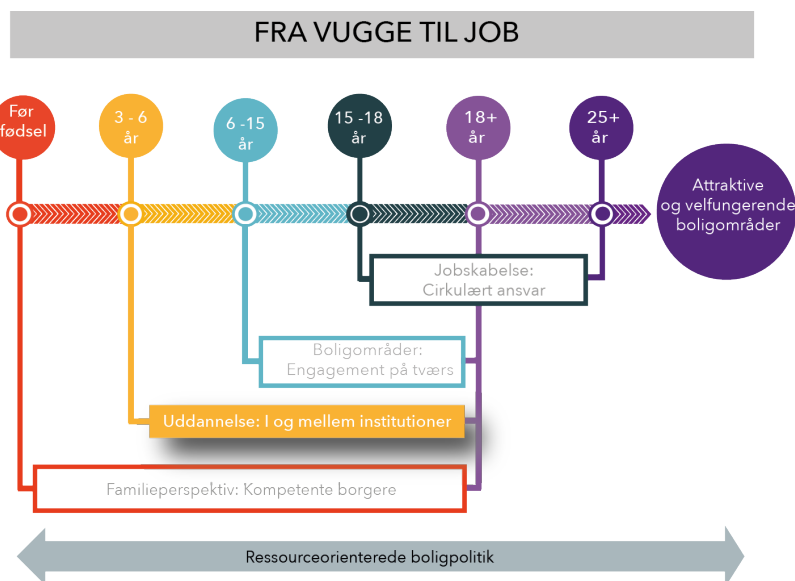
De fem temaer er:

- Familieperspektiv: Kompetente borgere
- Uddannelse: I og mellem institutioner
- Boligområder: Engagement på tværs
- Jobskabelse: Cirkulært ansvar
- Ressourceorienteret boligpolitik.

For at understrege den gennemgående vision – fra vugge til job – har vi arbejdet med udviklingen af forslagene i en form for tidslinje, som illustrerer barnets opvækst. De enkelte temaer adresserer således bestemte tidspunkter og elementer i barnets opvækst. Tidslinjen foregiver ikke, at alt væsentligt i barnets liv er med, men tidslinjen skal gerne understrege tænkningen og ambitionen om at forsøge at tænke forløbet i barnets opvækst i en sammenhængende proces, hvor forskellige perspektiver må og skal spille sammen. Familieperspektivet starter allerede før fødslen med at sætte fokus på familiens trivsel, ressourcer og forældrekompetencen ift. det nyfødte barn, men selvom familieperspektivet som udgangspunkt begynder helt tidligt, fortsætter betydningen af familieperspektivet langt ind i voksenlivet.

På samme måde med uddannelses- og institutionsperspektivet, som i vores tidslinje placeres relativt tidligt, fordi vi bl.a. er interesserede i at fokusere på sammenhængene mellem daginstitutionernes rolle og betydning samt overgangene videre til skole og senere uddannelse. Tidslinjen skal altså illustrere og tydeliggøre sammenhængene og dermed behovet for en fælles retning.

I vores præsentation af forslagene er det aktuelle tema illustreret med en figur som i eksemplet nedenfor:

Figuren viser tidslinjen i et barns opvækst fra vugge til job, hvor forskellige aktører og indsatser spiller en vigtig rolle undervejs. I illustrationen er 'Uddannelse: I og mellem institutioner' fremhævet, hvilket viser, at det givne forslag tematisk placerer sig her og altså omhandler temaet *Uddannelse: I og mellem institutioner*.

I tidslinjen er temaet *Boligområder: Engagement på tværs* placeret fra 6 år og frem. Dette understreger betydningen af, at der også for børn og unge skal arbejdes med at fremme et aktivt engagement, som ikke slutter ved de 18 år, men som gerne skal præge områderne generelt.

I præsentationen af løsningsforslagene indledes hvert tema med en kort overordnet beskrivelse af visionen og de udfordringer, som har været vores afsæt for udvikling af løsningsforslagene inden for det pågældende tema.

TRE GENNEMGÅENDE PRINCIPPER

Vores løsningsforslag kan ikke umiddelbart implementeres uden en tilpasning til den konkrete kontekst. Dette har hverken været vores ambition eller ønske. Forslagene er udviklet til at give inspiration til de mange forskellige aktører, som arbejder på og med dette felt, men de må tillempes og konkretiseres, hvis de skal afprøves. Det forudsætter med andre ord, at aktørerne må involveres og aktivt medvirke til at udvikle og forfine tankegangen i løsningsforslagene.

Derfor er det i høj grad principperne og tankerne bag forslagene, som vi håber kan inspirere de konkrete aktører på feltet til at afprøve nye tilgange og arbejde på andre måder. Vi er klar over, at forslagene, i en lokal udmøntning, kan få en helt anden karakter end egentlig tiltænkt. Vi vil derfor understrege, at der på tværs af forslagene er tænkt i nogle gennemgående principper, som i varierende grad går igen, og som kan bidrage til nå et mål om, at alle børn og unge får uddannelse og job, fordi principperne adresserer nogle af de udfordringer, som vi ser på området i dag. Forslagene er altså ikke bud på universale løsninger, men snarere udviklet som særlige greb, som vi foreslår afprøvet i lokale sammenhænge for at vende udviklingen. De tre gennemgående principper i vores forslag er:

Skab fælles retning

Hvis aktørerne og indsatser på området skal have større effekt, er det vigtigt at arbejde i fælles retning. Vores forslag er udviklet ud fra en relativt enkel vision om, at alle børn og unge skal have et rigt liv som voksne med uddannelse og job. Visionen er tænkt som den fælles retning, som aktørerne skal bevæge sig i for at give børn og unge i områderne nogle bedre muligheder som voksne. Visionen gør det muligt inden for en fælles ramme at tydeliggøre de enkelte aktørers roller og betydning for barnet, lige fra forældre over sundhedspleje, dagtilbud, skole, fritidstilbud, ungdomsuddannelse og til den arbejdsgiver, som senere ansætter den unge. Den fælles retning ser vi som udgangspunktet for at lykkes. Helhedsorientering og koordination mellem de mange aktører i områderne er ligeledes nøgleord i denne tænkning.

Investér langsigtet

Indsatser i forsømte boligområder er i for høj grad præget af, at man behandler symptomerne, når problemerne har vokset sig store. Fraværet af langsigtede og samlende strategier, kombineret med styring efter på kort sigt at overholde budgetter for sektoropdelte indsatser, fragmenterer og skaber forhindringer for at skabe langsigtede investeringer i forebyggelse. Et grundlæggende princip for tænkningen i vores løsningsforslag er, at det er vigtigt at arbejde med et mere langsigtet investeringsperspektiv. Vores udgangspunkt er, at anvendelsen af ressourcer kan tænkes mere langsigtet og mere proaktivt i forhold til, hvad der kan opnås, hvis en familie med alvorlige sociale problemer kommer på højkant, eller hvis udgifter til kontanthjælp og dagpenge i fremtiden kan reduceres, ved at flere er selvforsørgende. Det er vores håb, at princippet i denne tænkning vil vinde genklang hos aktørene på området.

Aktivér ressourcer

Hvis udfordringerne for alvor skal løses, skal de ressourcer, der findes i områderne, og som allokeres til områderne, udnyttes bedre og give større værdi ift. at skabe øget social mobilitet for børn og unge i de forsømte boligområder. Områderne er fulde af en lang række ressourcer, som bliver brugt i alt for ringe grad. Ressourcerne er dels at finde i selve de forsømte boligområder i form af bl.a. bygninger, mennesker og relationer, dels i de omkringliggende kvarterer, erhvervsområder, bymiljøer. Der er behov for at udvikle flere måder, hvorpå ressourcerne kan blive udfoldet og komme i spil. Et gennemgående fokus i vores løsningsforslag er, at aktivering af ressourcer i meget udpræget grad handler om inddragelse og aktivering. Om at udvide mulighederne og arealerne for at deltage, blive hørt og være med til at præge den retning, som områderne tager. Et vigtigt element heri er at inddrage og aktivere de mange forskellige typer ressourcer, der findes i og omkring boligområderne, hvor erhvervsliv, frivillige, boligselskaber og kommuner hver især og sammen i langt højere grad kan aktiveres for i fællesskab at udvikle og konkretisere løsninger på boligområdets udfordringer.

For at illustrere, i hvilket omfang de tre principper er centrale i de enkelte forslag, er der til beskrivelsen af forslaget en figur som den nedenstående:

Figuren viser, at det pågældende løsningsforslag er præget af alle tre principper. Princippet om aktivering af ressourcer fylder mest sammen med princippet om at investere langsigtet. Forslaget er dog også præget af princippet om at skabe fælles retning.

FAMILIEPERSPEKTIV: KOMPETENTE BORGERE

VISION

Tænk hvis

... forældrene til børn i forsømte områder vidste, hvad der var bedst at gøre for at stimulere og støtte deres børn, så de kunne udvikle sig, lære og få et rigt og godt liv som voksne.

Hvis vi skal skabe de rigtige rammer for at komme fra vugge til job, kræver det en indsats, der rækker ud over det enkelte barn og den enkelte unge.

- Der skal arbejdes med rammerne og de vilkår og opvækstbetingelser, som barnet har.
- Der skal være fokus på helt tidlig indsats, idet udviklingen i barnets tidlige leveår lægger grunden til individets fysiske, psykiske og kognitive kompetencer resten af livet (Diderichsen m.fl. 2011: 43).¹
- Der skal tages afsæt i familien, idet familien og forældrene er helt afgørende for barnets udvikling i de første leveår.
- Der skal være et helhedsorienteret og langsigtet fokus.

Vores perspektiv på at skabe fundamentet for, at børn og unge i områderne opnår stærke kompetencer og formår at begå sig i samfundet på lige fod med børn og unge fra andre områder, tager afsæt i, hvordan man i endnu højere grad end i dag kan støtte familien til at give barnet de bedst mulige betingelser.

I vores forslag er vi inspireret af tanker om relationel velfærd, der betoner vigtigheden af, at indsatsen og støtten til familierne, har mindre karakter af at være generaliserede 'hyldevarer', og i højere grad formår at adressere familiens konkrete behov og ønsker. Samtidig understreger tanker om relationel velfærd, at hjælp og støtte skal basere sig på familiens egne ressourcer og kapacitet. Fremfor at tilbyde løsninger – i form af foruddefinerede ydelser – tages der afsæt i familiens egen forståelse af, hvad der skal til for at skabe forandring i deres liv. Hjælpen og støtten bliver i højere grad at bidrage til, at familien selv får en klarhed over problemerne, og dermed bidrager til, at de ser – og tager – handlemulighederne.

Med inspirationen fra relationel velfærd flytter vi endvidere fokus fra individ til netværk. I relationel velfærd er *relationen* afgørende, men den behøver ikke nødvendigvis at være organiseret. På den ene side handler det om, at man, for at kunne hjælpe den anden, er nødt til at have en ordentlig relation (at møde, kende og forstå borgeren og borgerens perspektiv og ønsker), men det handler lige så meget om, at familien eller borgeren udvikler og mestrer sociale kompetencer til selv at stå i forhold til andre borgere og sociale instanser.

Tænkningen i relationel velfærd er på mange måder særdeles udfordrende i forhold til den måde, vi i dag har indrettet vores velfærdssystem på. Ikke mindst fordi den også udfordrer nogle af de dominerende økonomiske styringsprincipper. Ideen om relationel velfærd baserer sig også på, at familier og borgere i langt højere grad får mulighed og ansvar for at pege på, hvilke ydelser og behov de gerne vil have dækket for at kunne komme videre i deres liv og skabe en forandring. På denne måde kommer borgeren til at sætte dagsordenen og overtage definitionsretten på egne problemer. Borgeren får mulighed for at pege på, hvilken hjælp der er brug for, fremfor passivt at modtage ydelser, som er fastlagt af det offentlige. Perspektivet i relationel velfærd er endvidere, at det, hvis man sammentænker alle de økonomiske ressourcer, der bruges på udsatte familier, reelt er muligt at mobilisere en meget stor mængde ressourcer. Ressourcer, som fremfor at være opsplittet på en række delydelser måske kunne give bedre og større effekt, hvis de blev tænkt sammen og med afsæt i

¹ Diderichsen, F, Andersen I, Manuel C. (2011): Ulighed i sundhed – årsager og indsatser. København. Sundhedsstyrelsen.

familiernes egne ønsker anvendt strategisk på at afhjælpe de problematikker, som familierne også selv peger på som de største.

UDFORDRINGERNE I DAG

Det er ikke indsatser, som adresserer familier, børn og unges problemer, der mangler, hvis vi ser på Vollsmose og Værebroskolen. Der bruges i dag betydelige summer på forskellige former for indsatser, men alt for ofte fremstår de som utilstrækkelige og fragmenterede i forhold til det kompleks af problemer, som familierne står over for.

Mange forskellige aktører og systemer forsøger at gøre en indsats for børn og familier med behov, men indsatserne er i for ringe grad præget af helhedstænkning med afsæt i familiernes eget perspektiv. Udsatte familier oplever en opsplitning af ydelserne, hvor rammene for indsatser er bestemt og defineret af systemets indretning og organisering, fremfor en helhedsorienteret ramme, der har fokus på den enkeltes behov. Tilgangene er præget af, at systemet er opsplittet, og at den økonomiske styring baseret på, at hvert enkelt fagområde (børn, familie, arbejdsmarked og sundhed) har hvert deres fastlagte budget. Og den dygtige leder måles på (og belønnes for) at kunne overholde budgettet, snarere end i et langsigtet perspektiv at kunne sikre og dokumentere, at børn og unge opnår kompetencerne til at kunne begå sig i voksenlivet.

TRE FORSLAG

Inspireret af tanker om relationel velfærd har vi formuleret følgende tre forslag, der alle har afsæt i ambitionen om at sætte tidligt ind og arbejde med de familier, som børnene vokser op i.

Et magisk vindue

Alle vordende forældre deler en drøm om det bedst mulige liv for deres kommende barn. Blandt sundhedsplejersker er det kendt, at der i graviditeten og den første tid efter fødslen er 'et magisk vindue', hvor forældre er særligt modtagelige overfor støtte og påvirkning til at blive de bedst mulige forældre for deres barn. Forslaget består i at indføre et intensivt og tidligt program for familier, der vurderes at have et særligt støttebehov og udviklingspotentiale. Formålet er ikke alene at støtte forældrene i at blive de bedst mulige forældre for deres barn, men også at lægge specifikt vægt på, at forældrene bliver deres børns første og bedste lærere. Målet er, at børnene får de stimuli i de tidlige leveår, der understøtter deres udvikling af sociale og kognitive kompetencer, så de opnår bedre trivsel og får et bedre potentiale for læring i deres opvækst.

Relationel budgettering

Relationel budgettering udfordrer den traditionelle tænkning omkring ydelser, kommunal service og offentlige budgetter. Løsningsforslaget anlægger et mere helhedsorienteret blik på de offentlige ydelser og tilskud, som familier i de to boligområder er visiteret til. Ambitionen er at mobilisere familiernes egne ressourcer ved at invitere til et samarbejde om, hvordan pengene anvendes bedst – og hvordan familierne kan arbejde hen imod et mål om uafhængighed. Familierne er selv med til at lægge budgetter for de ydelser og tilbud, som de får. Både for at pengene bruges bedst og for at skabe medejerskab til tilbud og løsninger.

Forældreuddannelse / Forældre-netværk

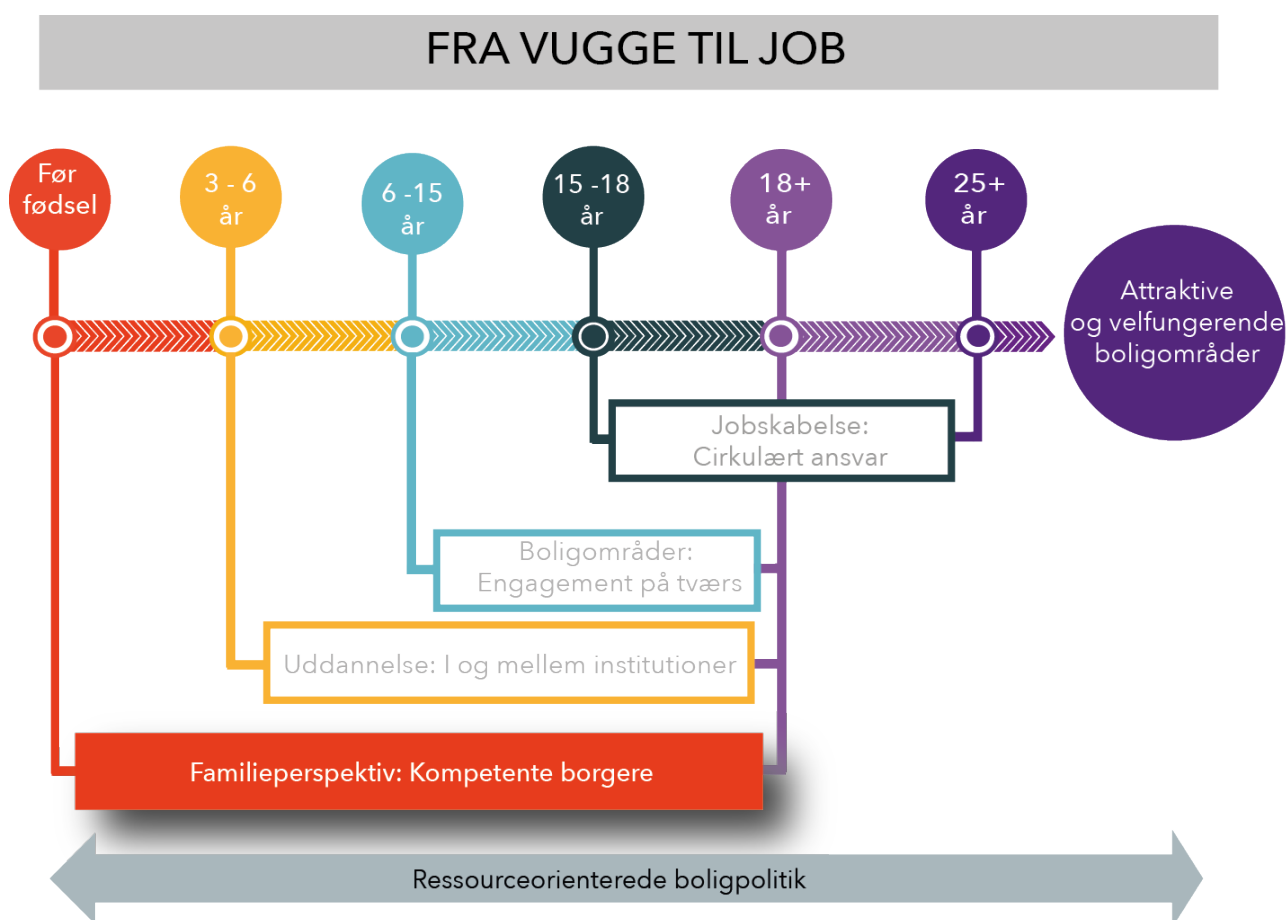
Løsningsforslaget sigter mod at styrke forældrekompetencen for alle vordende forældre for at forebygge sociale problemer gennem læring, netværksdannelse og erfaringsudveksling med andre ligesindede (vordende forældrepar). Der tages afsæt i en forældreuddannelse, som starter før fødslen og fortsætter helt op i skolealderen. Forældreuddannelsen indeholder bidrag fra forskellige fagpersoner, der underviser i temaer, der er relevante ift. barnets alder og udvikling. Forløbet understøtter også, at deltagerne etablerer et netværk på tværs af geografiske og socioøkonomiske skel. Der er gode erfaringer med forældreuddannelse både i Sverige og i Danmark. Uddannelsesforløbet øger forældrekompetencen og skaber netværk for forældrene, hvilket i sidste ende er til stor gavn for barnets trivsel og videre udvikling.

ET MAGISK VINDUE

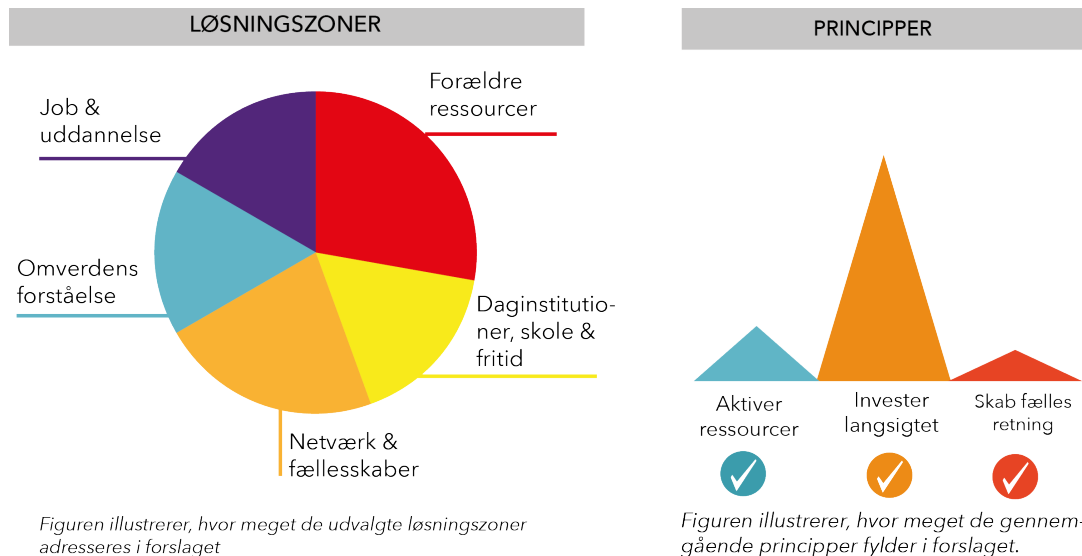
Vi har hørt det mange gange. Pædagogisk personale, der allerede i vuggestuen kan udpege et antal børn og beskrive, at "Markus, Ulla og Muhammed får det vanskeligt, når de vokser op". Den erfarne pædagog kan se det allerede i to års alderen. Men erfaringerne med, hvad der skal til for at færre børn så tidligt er på en skæv kurs, er få. Ambitionen med dette forslag er at booste social mobilitet ved at give børn mere lige muligheder for at udfolde deres potentiale. Dette sker ved at styrke forældrenes kompetencer og muligheder for at være forældre og lærermestre.

Alle vordende forældre deler en drøm om det bedst mulige liv for deres kommende barn. Blandt sundhedsplejersker er det kendt, at der i graviditeten og den første tid efter fødslen er 'et magisk vindue', hvor forældre er særligt modtagelige overfor støtte og påvirkning til at blive de bedst mulige forældre for deres barn. Sundhedsplejersker har – som en af de få kommunale aktører en naturlig og accepteret adgang til familierne i deres hjem. Dermed har denne faggruppe også en unik mulighed for at danne sig et helhedsorienteret blik på familiernes samlede ressourcer og udfordringer. Vi tror, der er et potentiale i at benytte sundhedsplejerskernes særlige betingelser for at etablere en stærk relation til også de mest sårbare familier. Med udvikling af et intensivt program ser vi muligheder for, at man kan nedbringe antallet af børn, der allerede i to års alderen er alvorligt bagud på point ift. deres jævnaldrende.

Forslaget bidrager til målet om social mobilitet ved at indføre et intensivt og tidligt program for familier, der vurderes at have et særligt støttebehov og udviklingspotentiale. Formålet er ikke alene at støtte forældrene i at blive de bedst mulige forældre for deres barn, men også at lægge specifikt vægt på, at forældrene bliver deres børns første og bedste lærere. Målet er, at børnene får de stimuli i de tidlige leveår, der understøtter deres udvikling af sociale og kognitive kompetencer, så de opnår bedre trivsel og får et bedre potentiale for læring i deres opvækst.

KORT BESKRIVELSE

Det bærende princip i dette forslag er at sætte tidligt og omfattende ind i familier, hvor der vurderes at være særligt behov og potentiale for at skabe bedre udviklingsbetingelser for deres barn (og den samlede familie) med mere intensiv støtte til at udvikle forældrekompetencer og mestringsevner. Princippet er, det kan betale sig at investere ressourcer i tidligt at identificere udfordringer og være i stand til at reagere hurtigere på behov, samt at der kan opnås resultater med mere sammenhængende indsats. Konkret er forslaget at udvikle og afprøve et program, hvor familien tilbydes en gennemgående sundhedsfaglig rådgiver fra den tidlige graviditet til barnet er ca. to år.

Et delmål i indsatsen vil være at få barnet og familien godt integreret i en daginstitution samt at understøtte, at familien bliver matchet med en frivillig familieven fx fra foreningen HomeStart. Dansk forskning peger på, at daginstitutioner, særligt for de mest udsatte børn, har en positiv effekt på læring, når der måles på resultater i folkeskolen. HomeStart – eller en lignende frivillig organisation – kan kobles på indsatsen for at adressere et identificeret behov blandt de udsatte familier for at få adgang til netværk og positive rollemodeller ift. levet hverdagsliv.

Nogle behov for støtte, oplysning og læring hos sårbare førstegangsfødende og familier vil være generiske og kan indbygges som faste elementer i et program. De faste elementer kan – inspireret af udenlandske programmer – fx være: sundhed (ernæring og motion, misbrug, mental sundhed), forælderrollen (barnets stimuleringsbehov i forskellige faser, omsorg, struktur på hverdagen) og uddannelse og job (familieplanlægning, muligheder og ønsker ift. uddannelse og job for moren/forældre, introduktion til daginstitution). Ud over de faste elementer skal der indbygges en fleksibilitet i programmet, så de udfordringer, som familien selv vurderer som de mest presserende, kan imødekommes løbende.

Førstegangsførelde tilbydes et sammenhængende program fra den tidligere graviditet, til barnet er ca. to år gammel. I denne periode mødes en særligt programuddannet sundhedsfaglig medarbejder (fx sundhedsplejerske) med moren/familien i gennemsnit to gange om måneden. (Her læner vi os op af erfaringer fra udenlandske programmer, der peger på, at den bedste effekt opnås, når indsatsen påbegyndes under graviditeten, og når indsatsen har en vis intensitet – i NFP-programmet (*Nurse Family Partnership*) så meget som 64 besøg i barnets to første leveår). Besøgene kan tilrettelægges fleksibelt, så der er størst intensitet i den første tid efter fødslen, mens intensiteten aftager, når barnet er godt integreret i en daginstitution og der er skabt en relation mellem familien og en frivillig rollemodel eller familieven.

Udenlandske erfaringer med intensive familieprogrammer peger på, at effekten er størst blandt unge førstegangsfødende. Programmet kan fx tilbydes mødre eller familier med to eller flere af nedenstående karakteristika:

- Husstandsindkomst >150.000 kr.
- Spinkelt familiært netværk
- Under 20 år ved graviditet
- Ingen eller ustabil tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked

- Tidligere udfordringer med mental trivsel, forbrug af alkohol eller andre rusmidler.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Et intensivt forældreprogram skal bidrage til, at børn, der fødes i familier, hvor man på forhånd ved eller får blik for, at der kan være udfordringer med at varetage forældrerollen, får en bedre start på livet i de kritiske første år. Forældrene skal vejledes i, hvordan de bedst muligt understøtter deres børns udvikling, og de skal motiveres for at indskrive deres børn i en dagsinstitution.

Dansk forskning peger på, at særligt børn i udsatte familier har læringsmæssig gevinst af at gå i daginstitution (*Daginstitutionernes betydning for de mindste børn – en forskningsmæssig opsamling med fokus på de udsatte børn*, BUPL, 2012), men at netop denne gruppe børn er overrepræsenteret blandt de børn, der ikke er i institution.

Forældreplænsloven (Serviceloven § 57) giver mulighed for at pålægge forældre at bidrage til planer, der vurderes at være afgørende for deres børns trivsel – herunder at indskrive børn i vuggestue eller børnehave. Muligheden bruges dog yderst sjældent – og truslen om sanktioner er næppe heller det bedste værktøj. Via det intensive forældreprogram skabes der mulighed for at indgå i en motiverende dialog med forældre om daginstitutioner samt for i fællesskab at besøge institutioner, søge friplads etc.

Både konkrete besøg i områderne, interview med medarbejdere og forskning indikerer en bekymring for, at normer og adfærdsmønstre i de sårbare familier adskiller sig fra det omgivende samfund. Der kan for de mest sårbare familier være behov for at styrke koblingerne til positive rollemodeller og ressourcestærke netværk i og uden for kvarteret (se fx *Daginstitutioner i udsatte boligområder – pædagogisk udvikling i arbejdet med udsatte børn og familier*, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, 2015). En intensivt forældreprogram vil kunne styrkes ved at etablere en kobling til en frivillig organisation, der kan støtte med praktiske opgaver i familien. Det kan have sidegevinster i form af adgang til andre netværk og en bredere forståelse af, hvordan familier lever sammen.

Da det konkrete indhold i programmet skal udvikles og tilpasses en dansk kontekst, er det vanskeligt præcist at beskrive, på hvilke områder der kan forventes effekt. Men en ambition, der kan afspejles i programmets faste elementer, kan være, at effekter skal kunne ses på:

- Forældres tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked
- Barnets tilknytning til daginstitution
- Sprogscreeninger (nedgang i antal børn med behov for særligt indsats)
- Skoleparathed
- Antal indlæggelsesdage for under toårige
- Forståelse af og evne til at udfylde forældrerollen.

Effekten af et intensivt forældreprogram vil sandsynligvis kunne forstærkes yderligere ved at implementere det allerede udviklede program 'De utrolige år' i dagplejer, vuggestuer og børnehaver i Værebros Park og Vollsmose: <http://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/om-tidlig-indsats-livslang-effekt/indsatser-til-dagtilbud>

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Barnets første år er af afgørende betydning for dets videre udvikling både intellektuelt og følelsesmæssigt. På trods af gode intentioner er der en mindre gruppe mødre/forældre, der har brug for betydelig støtte for at forstå og udfylde rollen bedst muligt. Dette program skal udfylde et identificeret 'hul' mellem de mest indgribende anbringelsesinterventioner og mindre beskrevne tilbud om 'behovsbesøg' af sundhedsplejen.

Både Gladsaxe og Odense Kommune har i regi af sundhedsplejen tilbud til gravide og nybagte forældre. Fokus i dette forslag er at udvikle og implementere et egentligt program som et tilbud til de mødre eller familier, der i dag modtager en udvidet sundhedsplejeindsats (ud over standardprogram, som beskrevet i kvalitetsstandarden). Programmet kan indgå i den vifte af tilbud, der i dag er omfattet af overskriften 'behovsbesøg'. Og vil for de berørte familier erstatte det traditionelle sundhedsplejetilbud.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Et program kan implementeres i både Værebros Park og Vollsmose og i andre forsømte boligområder. Der vil dog afhængigt af et boligområdes størrelse – og antal forældre inden for målgruppen – være forskel på, hvordan programmet kan udvikles og pilottestes med øje på videreudvikling og efterfølgende bredere implementering.

I Gladsaxe vil Værebros Park være for lille en enhed at udvikle og pilotteste programmet i – der vil ganske enkelt ikke være et tilstrækkeligt antal fødsler inden for målgruppen, til at man kan opbygge en enhed, der arbejder med dette særlige fokus og program. Her vil en anbefaling være, at udvikling og afprøvning af programmet kobles til de boligområder, der arbejdes med i regi af Rådet for Social Balance. Hvis de forventede effekter viser sig, vil programmet kunne udbredes i hele Gladsaxe Kommune.

I Vollsmose vurderer vi, at der vil være en tilstrækkelig volumen til, at et program kan udvikles og afprøves. Også her med sigte på, at effekter forventes at være så stærke, at en efterfølgende implementering kan udbredes til hele kommunen.

Organisatorisk er der flere muligheder for at forankre indsatsen. Den mest oplagte mulighed er sundhedsplejen, hvor der er solide erfaringer med samarbejde med målgruppen og allerede eksisterende samarbejdsstrukturer ift. til fødesteder og praktiserende læger. Ved en forankring i sundhedsplejen vil der være behov for et særskilt fokus på at etablere et tæt samarbejde med en relevant frivillig organisation som fx HomeStart, da denne organisation gradvist skal overtage den tætte støttende relation til familien.

De udenlandske programmer, som tiltaget er inspireret af, tilbydes ikke af offentlige aktører. Programmene drives af selvstændige organisationer sat i verden som et svar på utilstrækkelige offentlige indsatser. Finansieringen kommer fra flere kilder – såvel statslige og 'kommunale' midler som fondsdonationer. Også i en dansk sammenhæng er det en mulighed, at en privat aktør eller frivillig organisation leverer programmet enten fuldt eller delvist finansieret af kommunale midler (se mere under økonomi). En ikke-kommunal leverandør vil kræve en særlig opmærksomhed ift. udveksling af personfølsomme oplysninger, samarbejdsflader etc.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Selve programmet skal modelleres, så det matcher en dansk kontekst. Herunder skal der være et særskilt blik på at undgå parallelindsatser. Der skal derfor laves en konkret kortlægning af, hvilke tilbud der allerede eksisterer i regi af andre aktører (fx i praktiserende lægers sundhedsprogrammer), så man på den baggrund kan tage konkret stilling til, hvilke dele af de nuværende tilbud, der skal samles i regi af et sammenhængende program, og hvilke der fortsat skal tilbydes af andre aktører.

Medarbejdere i den enhed, der skal tilbyde programmet, skal uddannes. Her kan der hentes solid inspiration i de udenlandske programmer, der har en dokumenteret effekt på bl.a. børnenes senere læringsforudsætninger og -resultater.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

De kommunale sundhedsplejere samt de regionale fødesteder vil være centrale i en videreudvikling af indhold i programmet. For at supplere deres sundhedsfaglige tilgang til barnets udvikling vil man med fordel kunne involvere både pædagogiske og socialfaglige aktører i at videreudvikle programmet.

Målet er, at deltagerne i programmet får opbygget mestringsevner, så de og deres børn får mindre behov for hjælp, støtte, indsatser og foranstaltninger, end de ellers kunne forventes at få. Familierne slippes ikke, når programmet afsluttes, der arbejdes på at etablere en overgang fra den professionelle programindsats med hyppige besøg med fast programlagt indhold til et tilbud om fortsat støtte til familien fra en frivillig forening, fx HomeStart. HomeStart kan både levere konkret hjælp i hjemmet til det moren eller familien selv oplever at have mest brug for, ligesom de kan fungere som positive rollemodeller og videregive erfaringer.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Implementeringen af et sammenhængende og intensivt program vil på den korte bane være en betydelig udgift – primært ift. lønudgifter – da programmet markant udvider det eksisterende serviceniveau ift. sundhedspleje til familier med særlige behov. Erfaringer fra lignende udenlandske programmer indikerer, at det vil være en udgift, som forventelig vil tjene sig selv ind. Nurse Family Partnership – et af de udenlandske programmer, der har givet inspiration til forslaget – vurderes fx til at have potentiale til at indgå som investeringsprogram i relation til at indføre Social Impact Bonds (<http://www.fool.com/investing/general/2015/06/12/social-impact-bonds-an-exciting-new-way-to-invest.aspx>).

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Et element, som vi vurderer er særligt effektivt i et intensivt og sammenhængende program, er en tæt og længerevarende relation til én professionelt understøttende person. Det er samtidig et potentielt dilemma i indsatsen. Da indsatsen vil strække sig over ca. to år, vil der være en risiko for, at det ikke er samme person, der er i familien i hele perioden. Jobskifte, nye opgaver o.a. giver en risiko for brudte forløb. Ligeledes kan forældre, der flytter fra området, ikke forvente, at indsatsen forsættes i en anden kommune.

Sprogbarrierer – at moren/familien ikke taler dansk på tilstrækkeligt højt niveau – kan ligeledes være en barriere.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Nurse Family Partnership (Læs mere om program indhold her: <http://www.nursefamilypartnership.org/Communities/Model-elements>)

Parent-Child-Home Program: <https://www.uwkc.org/giving-kids-equal-chance/pchp/>

HomeStart: www.home-start.dk

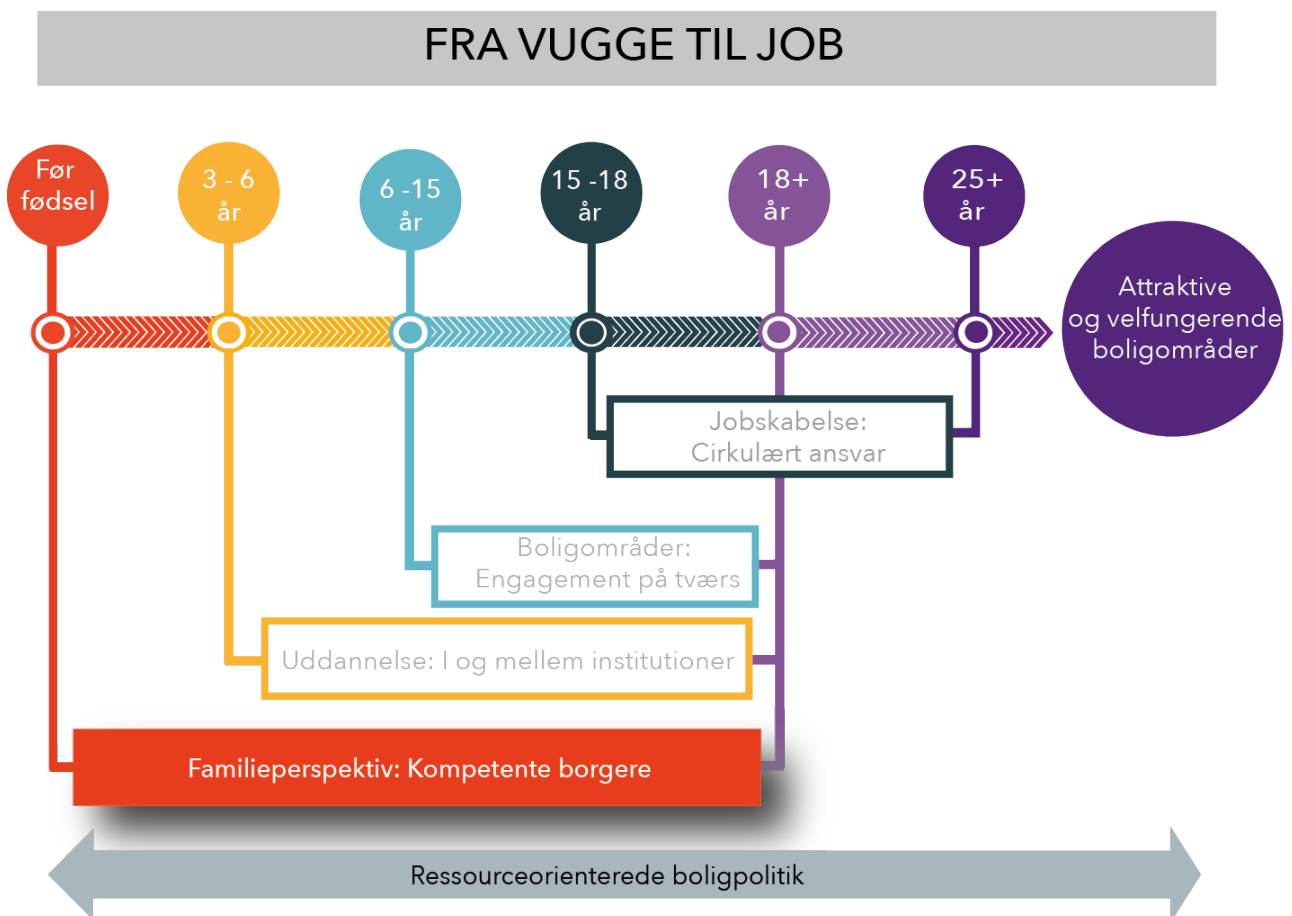
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Forslaget bygger på, at tidlig indsats er afgørende for at hjælpe udsatte børn. Udsatte familier får flere besøg med et bredere fokus på barnets og familiens behov. Med forslaget skabes dermed en bedre og stærkere relation mellem sundhedsplejersken og familien, hvilket giver større og bedre muligheder for at identificere behov hos familierne og tilpasse indsatser og tilbud efter det. Endelig giver den stærkere relation en god mulighed for at skabe bedre brobygning og motivation for at benytte daginstitutioner og andre frivillige tilbud, som kan hjælpe barnets udvikling og støtte familien og forældrene heri.

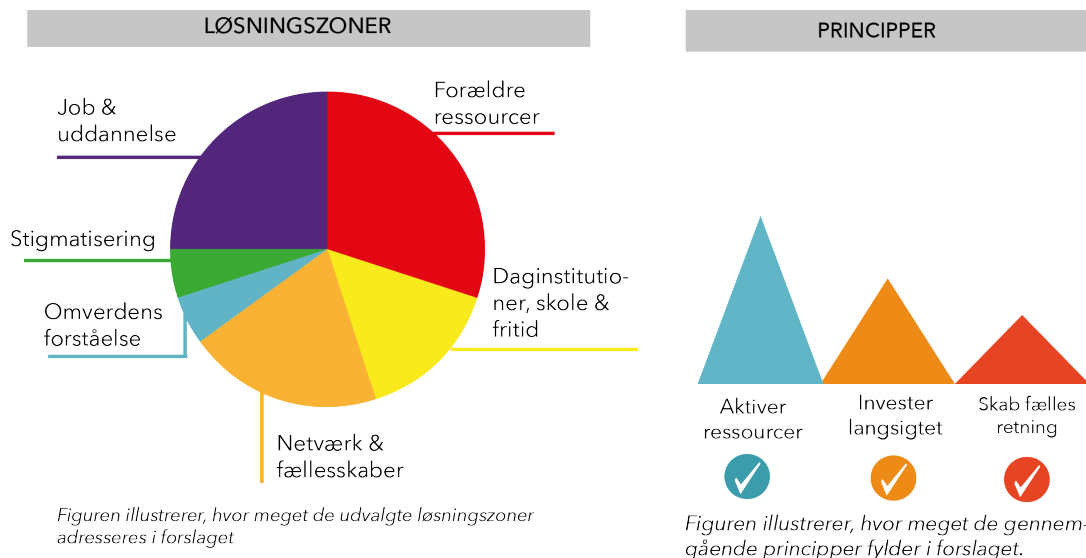
RELATIONEL BUDGETTERING

Relationel budgettering udfordrer den traditionelle tænkning omkring ydelser, kommunal service og offentlige budgetter. Visionen er at anlægge et mere helhedsorienteret blik på de offentlige ydelser og tilskud, som familier i de to boligområder er visiteret til, samt at mobilisere familiernes egne ressourcer ved at invitere til et samarbejde om, hvordan pengene anvendes bedst – og hvordan familierne kan arbejde hen imod et mål om uafhængighed. Familieme er - med rådgivning og støtte – selv med til at lægge budget og vælge de ydelser og tilbud, som de får. Både for at pengene bruges bedst og for at skabe medejerskab til tilbud og løsninger.

Centralt for relationel budgettering står familien. Den relationelle budgettering er således også et stille opgør med sammenhængen mellem problem, ydelse, og individ. Visionen er at skabe helhedsforståelse omkring, hvordan familien som enhed kan opnå mere selvstændighed og større uafhængighed.

KORT BESKRIVELSE

Relationel budgettering tager udgangspunkt i familiens egen oplevelse af udfordringer, behov og ambitioner – og familiens samlede træk på det kommunale budget. Den samlede økonomiske træk er som udgangspunkt den ramme, der kan prioriteres inden for, herunder fx:

- Kontanthjælp, revalidering, førtidspension mv.
- Boligstøtte, børnetilskud mv.
- Jobafklaring, aktivering og andre arbejdsmarkedsrettede forløb
- Enkeltydelse
- Familiebehandling, pædagogisk støtte, aflastning m.m.

Med afsæt i en analyse af familiens samlede økonomiske træk, vurderes familiens forandringspotentialer. Hvis det store træk fx skyldes en livstruende sygdom eller en omkostningstung, men nødvendig, foranstaltning, kan det eksempelvis vurderes, at familiens træk er midlertidigt, eller at familien ikke har et umiddelbart forandringspotentiale. Den indledende økonomiske screening er først og fremmest et værktøj til identifikation og målstyring.

Målet for relationel budgettering er i samarbejde med hele familien at styrke familiens uafhængighed og fokusere kommunens samlede investering i familien, så den giver den største mulige effekt.

Det er ikke en let udfordring for en familie at erkende egen situation og problemer, endelig tage ejerskab for løsninger. I den relationelle budgettering arbejdes derfor målrettet på at opbygge familiens mestringskompetence gennem relationelt familiearbejde og koordination på tværs af forvaltninger.

Relationel budgettering er fokuseret på at støtte familier til uafhængighed – i modsætning til at styre umiddelbare kriser. Tilgangen er at opbygge vedvarende, stærke tillidsforhold til familien og mellem familier. De professionelle har et særligt fokus på familiens samlede situation, herunder også familiens samlede 'træk' på kommunale midler. Med støtte fra professionelle definerer familierne en række mindre interventioner, som har til formål at foretage kursændringer og opbygge erfaringer. Gennem samarbejdet og familiens voksende problemerkendelse og opbygningen af familiens mestringskompetence finder man i fællesskab frem til, hvordan midlerne og tilbuddene kan bruges bedre – i de enkelte familier og mellem familier.

Internationale eksperimenter og studier på bl.a. socialområdet viser, at mennesker, der får givet et ansvar for selvbudgettering af midler, i meget høj grad anvender midler rationelt og produktivt. Samtidig opbygges social kapital og empowerment.² På hjemløseområdet har man i City of London med stor succes eksperimenteret med at give

² Pasma, Chandra: *Basic Income Programs and Pilots*. Basic Income Canada Network. 2014

gadehjemløse adgang til et budget på 30.000 kr. I gennemsnit brugte de hjemløse kun knap 8.000 kr., og de anvendte typisk pengene på afbetaling af gæld, indretning, tøj og uddannelse. De adresserede selv fysiske og psykiske sundhedsudfordringer. Og langt størstedelen fandt sig varigt til rette i egen bolig. De hjemløse pointerede værdighed, kontrol og valgfrihed – samt støtte til at træffe beslutninger – som kerneelementer i eksperimentets succes.³ Modellen er i dag implementeret i City of London.

Socialfagligt og -metodisk er relationel budgettering inspireret af The Life Programme (UK). Programmet har ikke som her familiens økonomiske træk som udgangspunkt, men programmet har i høj grad opnået økonomiske effekter som følgevirkning til de sociale effekter for familierne.

The Life Programme har dokumenteret følgende proces for de deltagende familier:

- 1) Invitation: Familien oplyses om programmet.
- 2) Forbindelse og tilslutning: Familien og teamet finder ud af, om de kan skabe relation og tilslutning.
- 3) Engagement: Familien begynder at (an)erkende, hvad de gør i deres liv, som de skal stoppe med, og tager ansvar for de ting, som ikke fungerer i familien. Sammen med teamet engagerer de sig i, hvilke forandringer, der skal til for at leve det liv, de ønsker at leve.
- 4) Åbenbare potentialer: Familien støttes i at åbenbare sine potentialer og bliver anerkendt af teamet.
- 5) Håb og drømme: Familien skaber STORE drømme og udforsker, hvilke værdier og kapaciteter de vil udvikle.
- 6) Familien i aktion: Familien tester små udviklingsmål og -forløb i en periode og reflekterer sammen med teamet.
- 7) Mulighedssøgning: Familien oplever det underliggende tema bag deres ønsker og drømme og begynder at opsøge disse værdier i deres hverdag, venskaber, relationer og aktiviteter.
- 8) Erfarer nye udbytter?: Familien begynder at opleve udbytte af deres ændrede adfærd og at fortælle andre om det.
- 9) Bidrag: Familien begynder at bidrage til udadvendte aktiviteter.
- 10) Opbygger sociale netværk: Familien åbne sig op for nye bekendtskaber og relationer.
- 11) Uafhængighed: Familien løser flere opgaver selv, og ønsker mindre hjælp fra teamet.
- 12) Exit: Familierne har ikke længere behov for teamets hjælp.

Familierne til relationel budgettering kan rekrutteres på forskellige måder: Én rekrutteringsmodel er, at kommunen identificerer, analyserer og screener de familier, der samlet set har høje(ste) træk på kommunale ydelser og foranstaltninger. Når den enkelte familie er identificeret, fokuseres på at motivere familien til samarbejde.

En anden rekrutteringsmodel er 'blok-til-blok'; Denne model er inspireret af Harlem Children Zone. Her er fremgangsmåden at igangsætte familiearbejdet fra lejlighed til lejlighed, opgang til opgang og blok til blok. De familier og enkeltpersoner, der er uafhængige af det offentlige, gøres til ressourcer. Yderligere skabes muligheder og indsatser på tværs af familierne, herunder også budgettering af indsatser på tværs af familier. Endelig fokuseres på fællesskaber og opgangens samlede 'mestringskompetence' for at skabe længerevarende og muligvis bæredygtige forandringer.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Effekterne af relationel budgettering forventes at være:

- Medejerskab over beslutninger og strategier
- Opbygning af mestringskompetence og selvstændiggørelse
- Større effekt af kommunale ydelser.

Swindon var den første af de fire byer, hvor Life-programmet er gennemført, og har derfor de mest valide data for programmets resultater. Her følger et kort resumé af nogle resultaterne i Swindon⁴:

³ Hough, Juliette & Rice, Becky: Providing personalised support to rough sleepers. Joseph Rowntree Foundation. London 2010.

⁴ <http://www.participle.net/includes/downloader/ZDEwN2QzZTFkOTlmOWYxMzFhZjU3NmM5YjA5NjlmYjTCk-bxO6qdXwXtflAm8RPhYzFNawp6WEIIRzNneVJHZmtoR2NZZ2hhWmhSbTBENIhoa3lrWEJIdlBCeGMxNXdxSjk5UkjlLzNIWmk4L0JaT2hHMHR6cTQ2T0xuMzQxKzVtUIB2QXc9PQ>

Skole og uddannelse
19 % forøgelse af unge under uddannelse
38% af børn og unge i skole/uddannelse har forbedret fremmøde ((over 85% fremmøde)
Kriminalitet
16% fald i antallet af unge, der begår (registreret) kriminalitet
63% fald i antallet af opkald til politi
Beskæftigelse
Stigning fra 0% til 9% i de deltagende familiers beskæftigelse (over 6 måneder)
Udsættelse fra bolig
60% fald i advarsler om udsættelse fra bolig
Effektivisering
Kommunen sparede på det første år 5.1 mio. kr. samlet på de 48 familier.

Baggrunden for etableringen af The Life Programme var, at socialarbejdere i tiltagende grad anvendte deres tid bag et skrivebord: En opgørelse viste, at socialarbejderne tilbragte 14 pct. af deres arbejdstid sammen med borgerne, 12 pct. af deres tid på borgerrelevant mødeaktivitet og 74 pct. af tiden på administrativt arbejde (et billede, der matcher Socialrådgiverforeningens opgørelse i Danmark). Hver familie kostede ca. 250.000 pund årligt i snit, men pengene blev ikke anvendt på familierne. De var i kredsløb omkring familien og sikrede kun, at enhver aktør forblev præcis, hvor de var i forvejen. Pengene havde i bedste fald en vedligeholdende effekt i familierne. Socialarbejderne fik et chok, da de så opgørelsen – de ønskede jo gøre en forskel i deres arbejde. I stedet valgte de at gøre noget helt andet: De gav (nogle af) pengene til forældrene, som fik til opgave selv at ansætte de praktikere, som de troede på kunne hjælpe dem. De professionelle, der var interesseret i at være med til at arbejde på en ny måde, blev indbudt. Forældrene holdt ansættelsesinterviews. Samtidig skabte projektet sikkerhed for, at de professionelle ville komme til at arbejde 20 pct. administrativt og 80 pct. med familien med fokus på at opbygge relationer og at skabe forandring gennem relationer – den procentvise fordeling af arbejdstiden, som opgørelsen havde dokumenteret blev vendt på hovedet.

Det lykkedes. Indsatsen i Swindon dokumenterer, at der både spares betydelige økonomiske ressourcer og skabes vedvarende værdi og forandring. I løbet af 12 uger havde de sparet 250.000 pund. De stillede nye spørgsmål. De talte med familierne om, hvordan de gerne ville leve. De talte om, hvad de manglede i deres hverdag, og gav dem mulighed for at prioritere støtte og midler til det. Små, men betydningsfulde beløb, som skabte oplomstring i deres liv. De havde fokus på, hvordan de kunne støtte familierne, så de kunne føle sig stærke i sig selv. De skabte en anden offentlig dialog om, hvordan de arbejder med disse familier. De gik væk fra at dække behov – *det er at hælde vand i en spand uden bund* – og over til at arbejde med at udvikle evner – *capabilities*. De arbejder ud fra tre grundværdier i forhold til, hvad der er vigtigt for borgerne: at have tillidsfulde relationer, at lære gennem hele livet og at deltage og at være en aktiv del af det lokale miljø.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Indsatsen sigter på at arbejde med at mindske socialt udsatte familiers afhængighed af det offentligt og manglende mestringskompetence. Samtidig adresserer relationel budgettering det offentlige individfokus og manglende investeringslogik.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

I særdeleshed vil relationel budgettering (indledningsvis) kunne implementeres afgrænset i Vollsmose, hvor det ville kunne forankres i Vollsmose-Sekretariatet. I Gladsaxe Kommune vil implementeringen formentlig skulle være en indsats i hele kommunen og ikke begrænset til Værebros Park. Dog med muligheden for en pilotafprøvning i Værebros Park.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Indsatsen vil nødvendigvis være tværorganisatorisk, og de professionelle har en væsentlig opgave i at få systemer, fagligheder, ydelser og budgetter til at spille sammen. De professionelle skal arbejde kreativt, strategisk og vedholdende indad i systemet og faciliterende, anerkendende og empatisk med familierne.

I The Life Programme udføres indsatsen af en ikke-offentlig aktør, men det vurderer vi ikke er en nødvendighed. Derimod kan der være store styrker i en offentligt drevet indsats. Organisatorisk er det nødvendigt, at de professionelle arbejder på et stærkt tværgående mandat, med fælles mål og understøttet af en stærk ledelse.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Som minimum skal social-, sundheds-, børn og unge- (herunder skoler og daginstitutioner) og job- og beskæftigelses forvaltninger/afdelinger/centre inddrages. En tværgående kommunal ledelsesopbakning, herunder en langsigtet politisk opbakning, er nødvendig for at kunne skabe reelle resultater gennem relationel budgettering. En væsentlig aktør vil i første omgang være kommunale familieteam eller familieafdelinger.

I forhold til eksisterende indsatser og aktører kan det boligsociale arbejde spille en vigtig rolle med at etablere og understøtte, at der dannes relationer mellem familie og de kommunale medarbejdere, som har ansvar for familien.

ØKONOMI OG RESSOURCER

I Storbritannien spares der betydelige midler på indsatsen. Men indsatsen kræver en større investering i fx (efter)uddannelse samt et markant ressourcetræk på medarbejdere. Det er dog forventningen, at investeringen kan hentes hjem over en ganske kort årrække.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Der er store koordineringsbarrierer på tværs af afdelinger, myndigheder og lovgivninger. Samtidig er der en særlig rekrutteringsbarriere (ift. til Life), hvis der er tale om et kommunalt team (i The Life Programme er det operative team ikke-offentligt).

De spæde erfaringer fra forsøgsprojekter på beskæftigelsesområdet (Langtidsledige tager teten) viser, at der opstår situationer, hvor rationelle og meningsfulde budgetønsker ikke kan efterkommes på grund manglende lovhjemmel. Dette gælder i særlig grad på beskæftigelsesområdet, men vil formentlig også forekomme inden for andre områder.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Personalised budgets for rough sleepers, City of London:

<http://www.broadwaylondon.org/aboutus/LatestNews/PersonalisedBudgetsProjectWinsAndyLudlowAward.html>

Langtidsledige tager teten (SUS og Social+): <http://www.aarhus.dk/~media/eDoc/1/7/3/1736678-2510400-1-pdf.pdf>

The Life Program:

<http://www.participle.net/life>

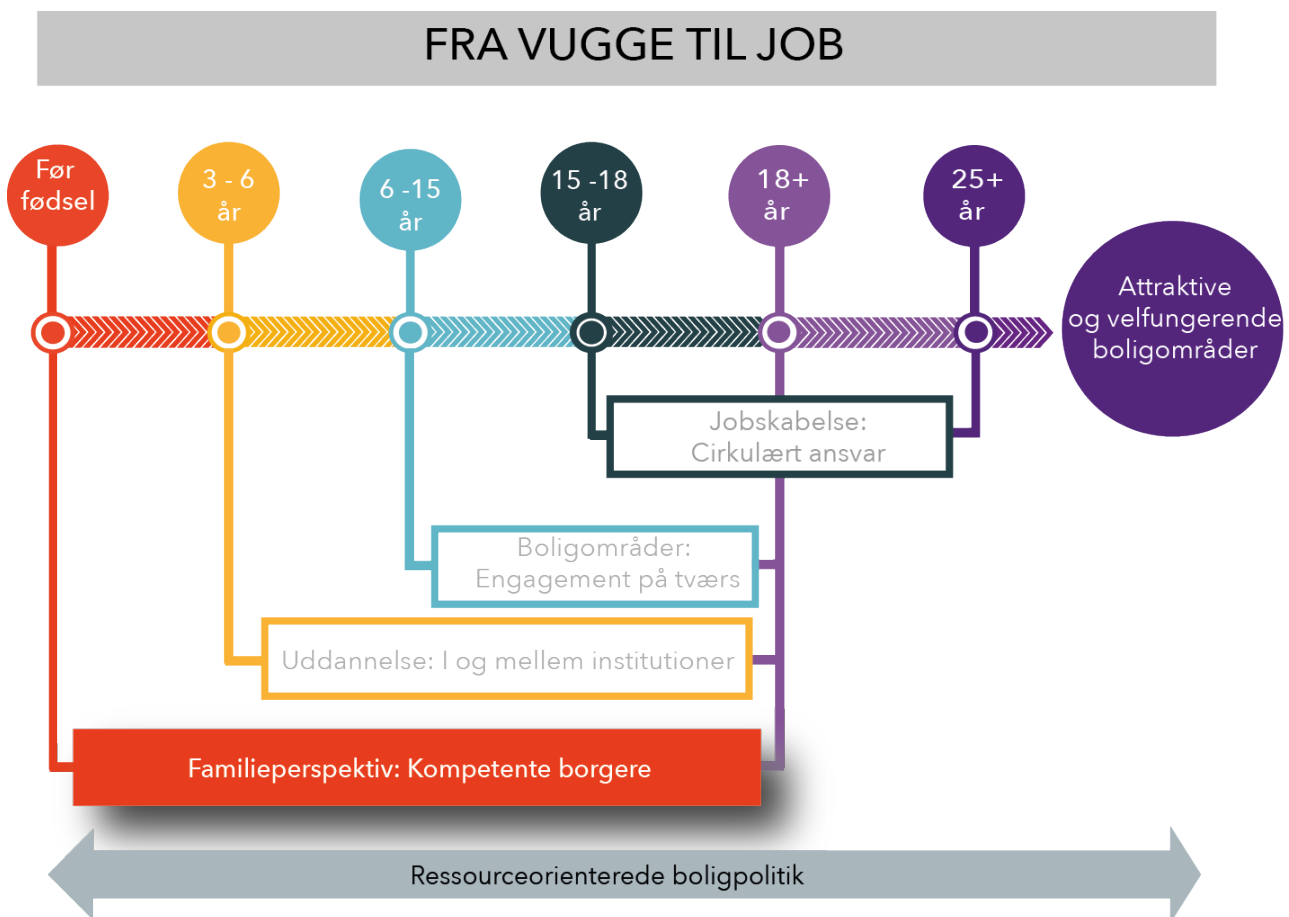
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

De virkningsfulde elementer i relationel budgettering er et metodisk familieperspektiv og en relationel tilgang, der skal understøtte familiens medejerskab over beslutninger og familiens løbende udvikling af mestringskompetence. Derudover er et væsentligt, virkningsfuldt element et mere langsigtet investeringsperspektiv, som adskiller sig fra det nuværende service- og ydelsesperspektiv.

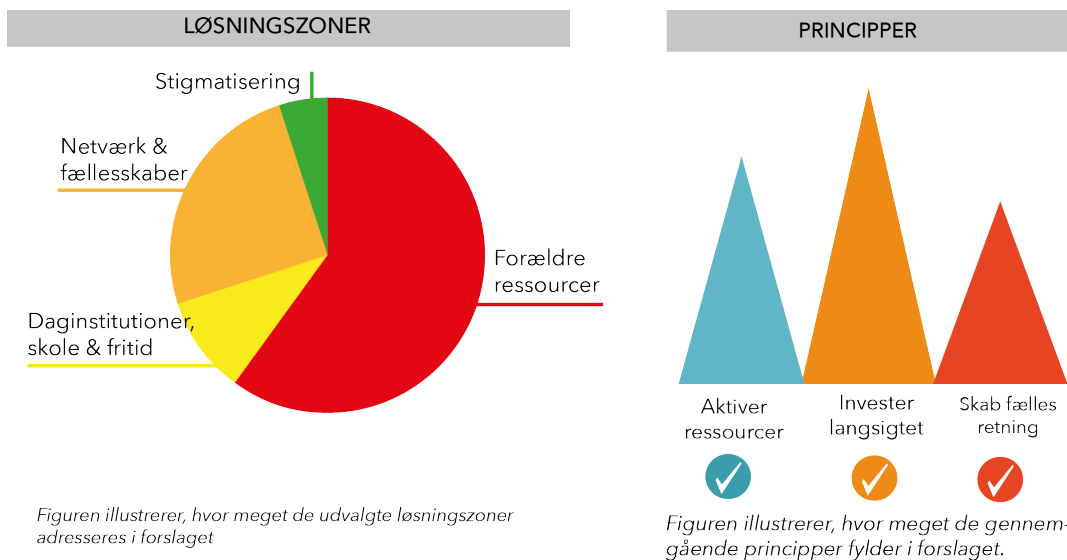
FORÆLDREUDDANNELSE / FORÆLDRENETVÆRK

Visionen er at styrke forældreskabet for alle vordende forældre for at forebygge sociale problemer gennem læring, netværksdannelse og erfaringsudveksling med andre ligesindede (vordende forældrepar).

Der tages afsæt i en forældreuddannelse, som starter før fødslen og fortsætter helt op i skolealderen. Forældreuddannelsen indeholder bidrag fra forskellige fagpersoner, der underviser i temaer, der er relevante ift. barnets alder/udvikling. Igennem forløbet understøttes endvidere, at deltagerne etablerer et netværk på tværs af geografiske og socioøkonomiske skel. Der er gode erfaringer med forældreuddannelse både i Sverige og i Danmark. Uddannelsesforløbet øger forældrekompetencen og er netværksskabende for forældrene, hvilket i sidste ende er til stor gavn for barnets trivsel og videre udvikling.

KORT BESKRIVELSE

Forældreuddannelse er et uddannelsesforløb tilrettelagt vordende forældre. I uddannelsesforløbet præsenteres forældrene for en række temaer i relation til graviditet, forældreskab, familie, barnets udvikling, sprogstimulering, sundhed, netværksrelationer, skolestart, lektiehjælp mv. Løbende i uddannelsen opnår familierne kendskab til forskellige tilbud i kommunen, som kan understøtte temaerne yderligere, hvis den enkelte familie skulle være interesseret i det. Forældrene starter på forældreuddannelsen i 22. svangerskabsuge og forsætter med uddannelsen til barnet er otte år. Der vil i perioder være pauser i forældreuddannelsen, som genoptages når barnet og familien står overfor nye signifikante overgange, fx start i vuggestue, børnehave, skolestart. Forældreuddannelsen har fokus på forældrerollen (fremfor børnene) og styrker forældreskabet for nye forældre, allerede før barnet er født.

I forældreuddannelsen er et af de vigtigste elementer det netværk, der dannes på tværs af de familier, der indgår i forældreuddannelsen. Der indgår ti vordende forældre pr. uddannelsesforløb, som følges i de otte år, uddannelsesforløbet strækker sig over. Disse netværk omtales som familienetværk. Familienetværket er sammensat af vordende forældre med forskellige geografiske og socioøkonomiske baggrunde, dvs. forældrepar fra eksempelvis Værebros/Vollsmose og de omkringliggende parcelhus- og villakvarterer.

Opbygningen af netværk betyder for det første, at der skabes en social infrastruktur/netværk, som rækker ud over det geografiske område, hvilket fremmer flere sociale relationer og bedre gensidig forståelse mellem forældre i og uden for området. For det andet skaber det større mulighed for gensidig erfaringsudveksling, hvor forældre med forskellige baggrunde kan lære af hinanden og i nogle tilfælde fungere som rollemodeller for hinanden.

Samspejlet mellem den faglige uddannelse samt dialog og erfaringsudveksling i familienetværket støtter udviklingen af forældrekompetencer i trygge og professionelle rammer med mulighed for spejling og dialog på tværs i samfundet.

Forældreuddannelsen adskiller sig fra mødregrupper ved at have lige fokus på begge forældre både før og efter fødslen. Samtidig er der et skærpet fokus på overgangen fra tosøhed til familie, med alt hvad det indebærer af økonomiske forandringer, juridiske foranstaltninger (fx testamente) og lign. Endelig adskiller forældreuddannelsen sig fra forældrekurser ved at være et meget struktureret uddannelsesforløb, der strækker sig fra 22. svangerskabsuge til barnet bliver otte år.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Gennem målrettet undervisning i forældreskab tilpasset det enkelte barns udviklingsstadiet imødekommes potentielle problemer i nystartede familier, forældrekompetencen øges til gavn for børn og unge.

Sammensætningen af netværket på tværs af geografiske og socioøkonomiske skel øger samspillet mellem forældre med sociale udfordringer og andre forældre. På denne måde skabes bånd og rollemodeller, der bryder med almindelige geografiske og sociale opdelinger i lokalsamfundet.

Erfaringer fra Familie med hjerte (Holstebro) og Leksand (Sverige) viser, at effekten er:

- Bedre trivsel og færre udsatte børn og unge
- Markant fald i skilsmisser og mere velfungerende familier
- Færre sociale udgifter
- Større social kapital blandt familierne
- Flere fædre på pasningsorlov og deltagende i familie
- Børn, der opnår mere alderssvarende milepæle.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Forældreuddannelsen modvirker marginalisering af (børn i) udsatte familier og giver forældrene en langt bedre forståelse for barnets behov på forskellige alderstrin, herunder hvordan barnet stimuleres og støttes bedst muligt i opvæksten.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Forældreuddannelsen er en netværksmodel, der bør implementeres som et tilbud i hele kommunen. Det er essentielt for forældreuddannelsen, at den ikke lukker sig om et snævert afgrænset område som fx Værebros/Vollsmose, men derimod bliver implementeret som et inkluderende tilbud for samtlige af kommunens borgere, så familienetværket sammensættes så bredt som muligt.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Der skal lægges en langsigtet strategi, der skal understøtte forældrene i at give børnene de bedste forudsætninger for at få en god skolestart.

Det er vigtigt, at teamet bag laver en grundig analyse af, hvad familierne har brug for af viden – ved at involvere familierne, sammenholdt med hvad der skal til for at komme godt ind i skolen.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Forældreuddannelsen etableres af et bredt team af fagpersoner fra forskellige sektorer, der i fællesskab lægger en helhedsorienteret strategi for, hvilken samlet målsætning der arbejdes mod.

Tovholder på projektet er kommunen, der tilrettelægger familieuddannelsen. Dette sker i tæt samarbejde med regionen (fødested/jordemoder) og sundhedspleje.

Undervisning i temapunkter i forældreuddannelsen foretages af fx jordemoder eller sundhedsplejerske i første fase af uddannelsen, herefter af pædagoger og psykologer i anden og tredje fase, hvor overgangen til vuggestue og børnehave finder sted, og sidst af folkeskolelærere i fase fire. Løbende vil der være familierapeuter, socialrådgivere, økonomer og jurister tilknyttet.

Boligorganisationer og boligsociale medarbejdere kan være med til at støtte op om initiativet ved at medvirke til at huse netværksmøder og bidrage med oplæg og deltagelse undervejs.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Det vil kræve en investering at få etableret modellen i kommunen. Det er en forebyggende model, og kommunen kan forvente at spare en væsentlig sum på længere sigt, da forventningen på sigt er langt færre sociale udgifter pr. familie og

barn. Beregninger foretaget i forbindelse af evaluering af *Familie med hjerte* viser en forventet økonomisk besparelse ved indførelse af *Familie med hjerte* i samtlige danske kommuner på over en milliard danske kroner http://www.cbs.dk/files/cbs.dk/samfundsoekonomisk_potentiale_ved_indfoerelsen_af_leksand-modellen_i_danmark_13.9.2012_1.pdf. Rapporten peger også på en forventelig økonomisk gevinst allerede inden for to år. *Familie med hjerte* har dog kun har fokus på forældreskabet i en langt kortere periode, end der er lagt op til i nærværende koncept for familieuddannelser.

Ifølge Mandag Morgen viser en cost-benefit-analyse foretaget af samfundsøkonomerne Ingvar Nilsson og Anders Wadeskog ift. Leksand Kommune, at "Lykkes det Leksand Kommune at forhindre bare ét af de 800 deltagende børn i fx at udvikle en psykisk sygdom, vil den samlede investering i projektet give et afkast på 336 pct.". Derfor forventes det, at implementeringen af en forældreuddannelse har en stor økonomisk gevinst på længere sigt. (<https://www.mm.dk/forebyggelse-begynder-p%C3%A5-fosterstadiet>)

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

En barriere kan være, at forældreuddannelsen er tidskrævende, og at det foregår sammen med mennesker, man ikke på forhånd kender eller føler, man har så meget til fælles med. En anden barriere kan være, om nogle vil blive afskrækket af 'uddannelsesrammen', måske særligt forældre, der ikke er bogligt stærke.

En forudsætning for, at det kan lykkes, er, at der skabes gode rammer for både den faglige uddannelse og det sociale samvær. En mor, der har deltaget i det lignende initiativ *Familie med hjerte*, fortæller, at netværket har været et godt sparringsredskab og en måde at spejle sig selv konkret med andre. Det har bidraget til at finde sin egen rolle som forælder. I forhold til familiemes forskellige baggrunde udtaler hun "*efter et vist antal søvnløse nætter og en rigelig mængde gylp, så udligner det forskellene temmelig godt*". En far fra samme program fortæller, hvordan han har følt sig utrolig godt taget i hånden, at han har nydt godt af det samarbejde, som han kunne mærke har været mellem eksempelvis jordemoder, læge og sundhedsplejerske. De forskellige fagprofessionelle har talt i 'samme sprog' og refereret til samme udviklingsplan, jf. det kursusforløb, som han deltog i. Kombinationen af faglig viden og netværksdannelse har været væsentlige motivationsfaktorer for at deltagerne har deltaget i hele kursusforløbet.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Både i Danmark og i Sverige er der flere initiativer, der arbejder med at udvikle forældrekompetencer som en forebyggende indsats.

I Danmark arbejder mere end 20 kommuner med sådanne initiativer. Den første kommune var Holstebro med *Familie med hjerte*. Her er fokus på forældreskab fra 22. svangerskabsuge og frem til barnet er 15 måneder. *Familie med hjerte* er inspireret af Leksand-modellen fra Sverige, hvor uddannelsesforløbet ligeledes starter ved barnets fødsel, men strækker sig frem til barnet er 10 år gammelt.

Familie med hjerte (Holstebro og 20+ kommuner i DK)
<http://xn--familieivrkstjerne-wubd.dk/>

Leksand-modellen (Leksand, Sverige)
http://www.cbs.dk/files/cbs.dk/samfundsoekonomisk_potentiale_ved_indfoerelsen_af_leksand-modellen_i_danmark_13.9.2012_1.pdf

Flere danske kommuner tilbyder forældrekurser, fx:

Klar til Barn (45 % af kommunerne)
<http://socialstyrelsen.dk/born/forebyggelse-og-tidlig-indsats/xx/klar-til-barn>

En god start sammen (bl.a. Syddjurs Kommune)
<http://www.engodstartsammen.dk/>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde i forældreuddannelsen ligger i den massive forebyggende indsats. Det brede forebyggende samarbejde kombineres med stærkt relationsarbejde, hvor familierne ikke alene får bedre kendskab til forældreskabet og kommunens forskellige tilbudsordninger, men også skaber et stærkt indbyrdes sammenhold på tværs i familienetværket.

Erfaringer fra Leksand i Sverige viser, at tre ud af fire familienetværk fortsætter efter det formelle uddannelsesforløb er afsluttet – så mange familienetværk stadig eksisterer ti år efter.

UDDANNELSE: I OG MELLEM INSTITUTIONER

VISION

Tænk hvis

... vi kunne støtte hver enkelt barn til at opnå succes – fra vugge til job.

Betydningen ville være fantastisk. Børn ville blomstre. En følelse af håb ville blive plantet i familier og netværk i forsømte boligområder.⁵

Uddannelse er omdrejningspunktet for at øge børn og unges sociale mobilitet i udsatte boligområder. Derfor gælder det for alle institutioner og alle aktører om at støtte hvert enkelt barn og ung til at udfolde sit fulde potentiale. Uddannelse kan ses som en rejse, som omfatter langt mere end blot det, som foregår i skolens klasseværelse. Uddannelse er en livslang erfaring, der begynder, længe før barnet sætter sin fod i klasselokalet, og forsætter længe efter den afsluttende dimission.

Visionen er, at aktører og institutioner tænker barnets og den unges rejse fra vugge til job ind i en samlet plan med masser af anvisninger, skilte, hjælpsomme konduktører og rejseledere undervejs. Rejseplanen er ikke bare barnets, den unges og forældrenes guide, men er en guide for alle de aktører, der i forskellige perioder af rejsen er involveret. Som i en rejseplan er der særlige steder, man skal være på bestemte tidspunkter for at kunne skifte transportmiddel (og nå de videre forbindelser) undervejs. Når man ikke frem til busstoppet i rette tid, risikerer man, at bussen er kørt. På samme måde er der på uddannelsesrejsen en række forudsætninger, som skal på plads, for at barnet bliver i stand til at gennemføre rejsen. Det sproglige er fx et afgørende fundament, for at læring bliver muligt, ligesom det senere er en forudsætning at lære alfabetet for at kunne læse og skrive.

Netop fordi uddannelse er så fundamentalt, og fordi uddannelse altid må bygge ovenpå og basere sig på det enkelte barns eller unges kompetencer og muligheder, er det vigtigt, at alle aktører arbejder i samme retning. Ikke mindst er det vigtigt, at man formår at lave gode sammenhænge i forløbene og gode overgange fra den ene aktør/institution til den anden. Overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse skal fx indrettes ud fra den ambition, at ingen falder fra, fordi forudsætningerne og kompetencerne ikke er på plads. Dette kan både betyde, at der for nogle skal gøres en ekstra indsats for at gøre elever uddannelsesparate i folkeskolen og støttes ekstra op i overgangen til ungdomsuddannelse (måske ved at en særligt udpeget mentor (lærer) fra folkeskolen følger med videre i et introduktionsforløb i ungdomsuddannelsen). Eller det kan betyde, at man i ungdomsuddannelsesregi skal udvikle særlige tilbud og undervisningsformer til elever, som er i fare for at ryge ud.

⁵ Formuleringerne her er ligesom det overordnede tankesæt i tilgangen inspireret og delvist oversat fra det amerikanske uddannelsesinitiativ *Strive*: www.strivetogether.org

UDFORDRINGERNE I DAG

En stor del af unge i udsatte boligområder har ikke nogen uddannelse. Nye beregninger som Arbejdsmarkedets Erhvervsråd har lavet for Danmarks Almene Boliger viser dog, at udviklingen går i den rigtige retning, og at andelen af unge i alderen 16-25 år, der ikke har taget eller har påbegyndt en uddannelse ud over grundskoleniveau de seneste fem år, er faldet fra 38 til 28 pct.⁶ i de udsatte boligområder.

Opgørelser viser, at 43 pct. af beboerne (i alderen 31-60) i Værebroskolen har grunduddannelse som højst gennemførte uddannelse. Samtidig kan man se, at karaktergennemsnittet for skolerne i både Vollsmose og Værebroskolen er betydeligt lavere end i Odense og Gladsaxe Kommuner som helhed.⁷ Herudover fravælges skolerne i områderne i vidt omfang af familier, som ikke har bopæl i områderne.

Der er en tæt sammenhæng mellem familiernes ressourcer, udfordringer og børnenes chancer for at få en uddannelse. Stimulering af mindre børns sprog, læselyst og begrebsverden øger børnenes skoleparathed, herunder deres forudsætninger for at lære. Skolebørnene har behov for god søvn, sund mad, bevægelse og relevante fritidstilbud, der kan fremme trivsel, udvikling og læring.

Spørgsmålet, som vi rejser med vores forslag, er, om det er muligt at arbejde med udvikling af uddannelsesforløb, hvor den enkelte institutions ansvar rækker langt videre, end til barnet udskrives ved et bestemt alderstrin. Så fokus i højere grad end i dag bliver rettet mod institutionens (med)ansvar for, at barnet og den unge har tilegnet sig de nødvendige kompetencer til succesfuldt at fortsætte på uddannelsesrejsen.

Der er begrænset sammenhæng mellem tilbuddene og utilstrækkelig opfølgning ift. at sikre, at det enkelte barn faktisk erhverver sig de kompetencer, der er nødvendige på rejsen for kunne komme videre. Samtidig er forbindelsen og dialogen med forældrene om deres rolle og betydning for barnets læring og uddannelse måske ikke altid tilstrækkelig.

Vores nuværende indretning af dagtilbud, skoler og ungdomsuddannelser skaber livsovergange for børn og familier, som for ressourcestærke forældre blot handler om at tilpasse sig en ny hverdag. For de ressourcestærke børn bliver disse overgange nye muligheder for socialisering, læring og mestring – og rituelle fejring af fremskridt. For udsatte familier kan disse livsovergange opleves som kontinuitetsbrud, usikkerhed og uønskede forandringer. På den positive side kan forandring selvfølgelig fryde, og nye rammer kan også skabe nye muligheder. Men vi må skabe bedre sammenhænge mellem de overgange, som vi normalt betragter som fejringseværdige fremskridt, der får plads i familiealbummet.

For de professionelle – pædagogerne, lærerne, underviserne – er der ligeledes en klar opdeling af, hvem der gør hvad, hvor og hvordan. Vuggestuen skal forberede på børnehaven, børnehaven på skolen osv. Men er opgaven slut, når barnet ikke længere har sin daglige gang i institutionen? Skal alle relationer, al viden, al tillid og alt samarbejde slutte ved den bratte overgang?

På et overordnet niveau er der behov for at genoverveje nogle af de styrende mål for disse centrale institutioner – og ikke mindst belønninger for godt arbejde i form af resultater for børnene. Der kan ligeledes være et behov for at introducere nye tiltag på skoleskemaet og sætte yderligere forældreinddragende tiltag i gang. Man kan fx med fordel mobilisere flere af de ressourcer, som findes i områderne, og bruge dem aktivt i både daginstitution og skole på en måde, så børn med vanskeligheder lidt nemmere kan få en ekstra hånd.

Børn fra udsatte familier klarer sig ofte bedre, hvis de går i skole med børn fra velfungerende familier. Derfor er det vigtigt at forholde sig til, hvordan skolerne i udsatte boligområder styrkes. Dette præsenterer vi også et forslag til.

⁶ <https://bl.dk/nyheder-presse/nyheder/2014/11/positiv-udvikling-i-de-udsatte-boligomraader-sparer-samfundet-for-milliarder/>

⁷ Karaktergennemsnittet på Vollsmose-skolerne er 4,6 og 4,9 imod kommunens på 6,8, og på Skovbrynet Skole på 6,0 imod kommunens på 7,4. Landsgennemsnittet er 6,7.

TRE FORSLAG

Vi har udviklet tre forslag, der på forskellig vis adresserer disse udfordringer:

Social mobilitetsbonus

For at skabe faglig og social succes for børn og unge skal overgange mellem institutioner lettes. Derfor skal den enkelte institution tænke egen opgave ind i et sammenhængende læringsforløb. Dette kan fx ske ved at skabe nye incitament for, at de enkelte institutioner redefinerer deres opgave til at række langt ud over den periode, hvor barnet er på institutionen. Samtidig med at der skabes øget incitament for yderligere og tættere samarbejder mellem institutioner. Den sociale mobilitetsbonus skal medvirke til, at daginstitutioner og skoler fokuserer på den samlede (ud)dannelsesmæssige værdikæde og barnets sociale mobilitet.

Hyggeforældre

Hyggeforældre er visionen om at skabe et trygt og stimulerende miljø for barnets udvikling ved at give børn muligheden for at skabe en relation til et voksent menneske, som har overskud og tid til at lytte. Samtidig giver det hyggeforældrene mulighed for at få kendskab til institutions- og skoleverdenen (som deres egne børn er en del af), en styrket forståelse for indhold og arbejdsgange i skole og institutioner og for tosprogede forældre en mulighed for at styrke egen sprogudvikling i praksis.

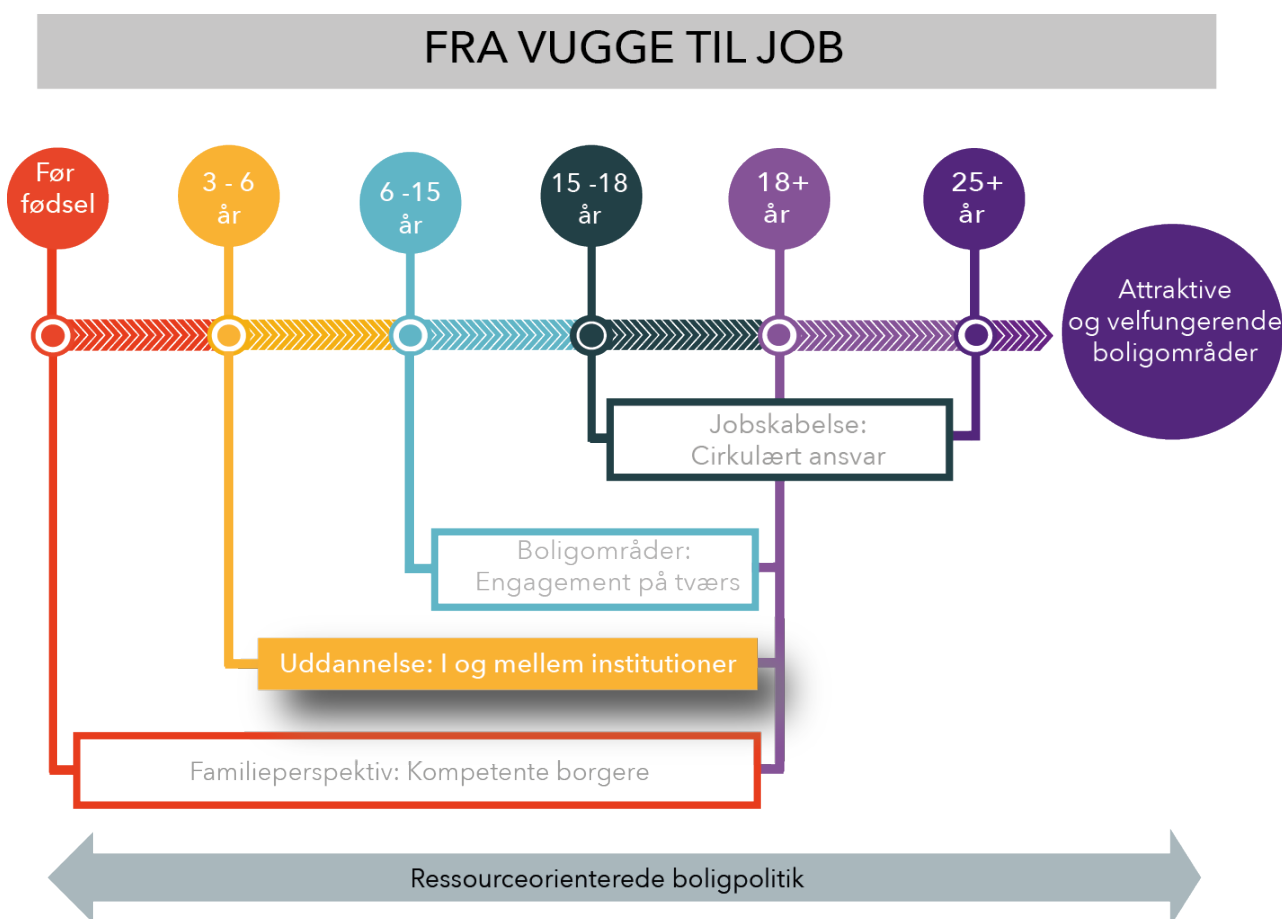
Campus

Campuskolen er et levende skolemiljø, hvor lokalsamfundets ressourcer, virksomheder og foreninger er en aktiv del af børnenes dagligdag – på skoleskemaet, i skolegården og på gangene. Campuskolen er med sin forankring i det lokale erhvervs- og foreningsliv en magnet for børn uden for skoledistriktet, fordi det faglige niveau er højt, profilen er skarp, og læringsmiljøet er dynamisk – fysisk og pædagogisk.

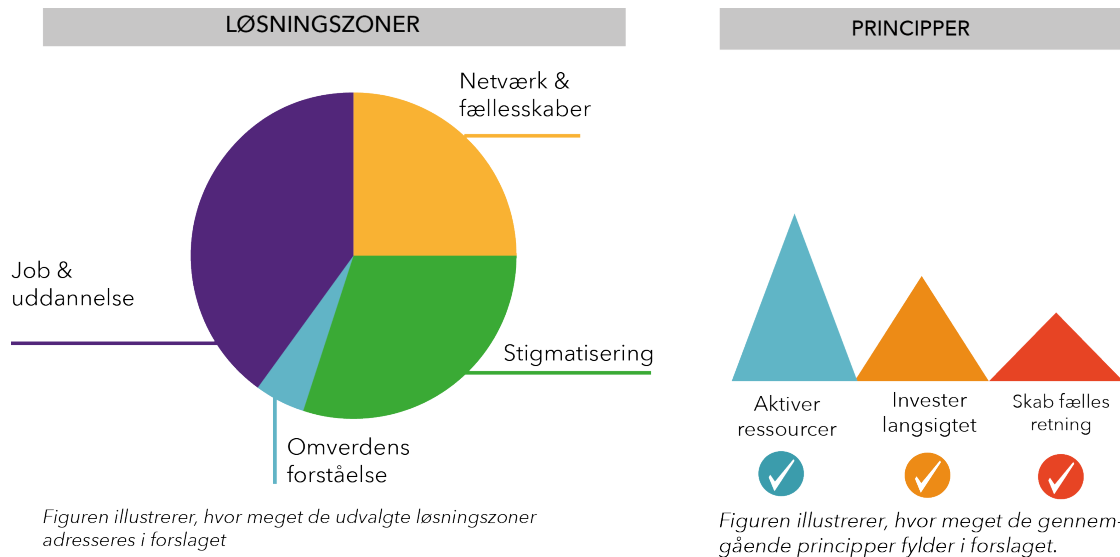
SOCIAL MOBILITETSPLUS

Overgangene mellem institutioner kan være en udfordring for de familier, der i forvejen har det sværest. Visionen for social mobilitetsbonus er, at børn og unge får faglig og social succes. Dette mål om at skabe faglige og sociale resultater for den enkelte realiseres ved, at målet bliver styrende for tænkning og ageren på områdets institutioner. Midlet hertil er at skabe strukturer og processer, der får den enkelte institution til radikalt at tænke egen opgave ind i et sammenhængende læringsforløb. Dette kan fx ske ved at skabe nye incitamenter for, at de enkelte institutioner redefinerer deres opgave til at række langt ud over den periode, hvor barnet er på institutionen.

Den sociale mobilitetsbonus skal medvirke til, at daginstitutioner og skoler fokuserer på den samlede (ud)dannelsesmæssige værdikæde og barnets sociale mobilitet. Den sociale mobilitetsbonus skal skabe incitamenter for den enkelte institutionsleder og medarbejdere i forhold til at investere tid og ressourcer i det enkelte barn – og 'beskytte og booste' denne investering, også efter at kerneydelsen er leveret. Samtidig skal den sociale mobilitetsbonus skabe incitament for yderligere og tættere samarbejder mellem institutioner.

KORT BESKRIVELSE

Vuggestue, dagpleje, børnehave og skole er bærende institutioner i både Værebros Parken og Vollsmose og har stor betydning for børns og unges sociale mobilitet. Derfor foreslås en supplerende incitamentsstruktur for institutionerne – en struktur, der honorerer dem målrettet for deres resultater i forhold til børnenes sociale mobilitet. Forslaget er her udfoldet ift. en økonomisk incitamentsstruktur, men det ville være muligt – og måske ønskeligt – at finde alternative virksomme incitamenter i samarbejde med de centrale aktører, der skal indgå i arbejdet.

Som supplement til de nuværende finansieringsmodeller styrkes de bærende institutioners incitament og ledelsesramme gennem bonustilskud, der udløses, når de opnår en række opsatte mål for børnenes sociale mobilitet. Og måling og udbetaling af eventuelle bonusser sker forskudt fra indsatsen:

- I vuggestuen måles fx sprogkundskab og forældredeltagelse ét år inde i børnehaven.
- I børnehaven måles fx sprogkundskab, elevfremmøde og forældredeltagelse i folkeskolens 2. klasse.
- I skolen måles på karakterer (og optagelse) på ungdomsuddannelse samt andre indikatorer, indtil barnet er blevet 21 år (fx ingen kontanthjælp = bonus).

Målingen og bonus kan med fordel knyttes til eksisterende tests og screeninger, fx den obligatorisk sprogvurdering i 3-årsalderen. Derudover kan de sociale mobilitetsbonusser knyttes op på de eksisterende nationale tests af elever i folkeskolen: Alle elever skal tage ti nationale tests i løbet af deres skoletid. Læsetest i 2., 4., 6. og 8. klasse, matematik i 3. og 6., engelsk i 7. og geografi, biologi og fysik/kemi i 8. klasse. Herudover vil det være relevant at supplere de nationale tests med kriterier, der er rettet mod børnenes sociale kompetencer og sociale mobilitet. Disse mål kan fx defineres ud fra OCN-kriterier (*Open College Network*), som er målbare på individniveau. OCN-metoden er udviklet til at certificere og dokumentere hverdagskompetencer. OCN bruges herhjemme særligt på den Særligt Tilrettelagte Ungdomsuddannelse (STU) ift. unge med særlige behov og på produktionsskoler.

For at skaffe midler til at realisere forslaget kan der oprettes en uafhængig, fondsbaseret resultatpulje med midler fra fx Landsbyggefonden. Samtidig kan der være organisatoriske fordele ved at adskille resultatpuljen fra den kommunale drift og ledelse for derved at skabe uafhængighed af (skiftende) politiske interesser. Den uafhængige fond udvikler og administrerer bonusmål. Bonusserne skal være markante og relatere sig til social mobilitet.

Social mobilitetsbonus kan yderligere operationaliseres gennem en række greb, som skal lette børnenes overgange mellem institutioner.

- Et eksempel kunne være af en overgangsmentorordning, hvor fx elever efter endt folkeskole kan vælge en lærer, som eleven har særlig god relation til, der kan støtte i den første tid på en ungdomsuddannelse eller i en tid uden ungdomsuddannelse.
- Et anden greb kunne være overgangsrådslagninger, som kendes fra handicapområdet. En overgangsrådslagning involverer den unge – der er hovedpersonen – familien, uddannelsesvejleder, støtteperson og en samordner. Øvrige aktører kan være pædagogisk psykologisk rådgivning samt kommunale myndigheder.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Med den sociale mobilitetsbonus ønsker vi at understøtte, at de enkelte institutioner i endnu højere grad investerer langsigtet i børnenes sociale mobilitet og har en (økonomisk) interesse i at støtte børnene og familierne (i særdeleshed de udsatte), efter at de er overgået til en ny institution. Ønsket er at understøtte et fokus på fælles mål og større sammenhæng mellem institutioner samt fokuserede indsatser og investeringer på tværs af institutioner.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Social mobilitetsbonus adresserer kortsigtede resultatmål og bratte overgange mellem institutioners indsatser. Disse overgange kan føre til manglende kontinuitet mellem institutioner og deraf følgende brud på relationer mellem børn, familier og professionelle. For børn i udsatte familier kan disse overgange være særligt udfordrende.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Social mobilitetsbonus vil formentlig skulle implementeres på kommunalt plan på tværs af samtlige institutioner for at være virksomt. Socialt mobilitetsbonus er et princip, der kan bruges til at understøtte en mere samlet vision om at sikre social mobilitet for børn og unge. Princippet kan evt. implementeres i geografisk afgrænsede områder, fx i udsatte boligområder med mere afgrænsede og alternative former for incitamenter, som ikke nødvendigvis handler om økonomi.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Det kan være nødvendigt, at social mobilitetsbonus bliver uafhængig af offentlig, kommunal ledelse. Dette skal sikre, dels at der ikke opstår indblanding mellem mobilitetsbonus og driftsbudgetter, dels at den langsigtede fokus på social mobilitet ikke bliver berørt af eventuelle skiftende kommunalpolitiske vinde.

Hvis OCN-systemet skal anvendes, skal der udvikles indikatorer tilpasset børn.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

En succesfuld implementering vil kræve stærk involvering af kommunal ledelse, institutionsledere, faglige organisationer og fagligt personale, så det reelt kommer til at understøtte målet om, at aktører og institutioner på området arbejder efter målet om social mobilitet. Det vil formentlig være nødvendigt at organisere og afprøve social mobilitetsbonus i en forsøgsramme.

Meget væsentligt vil det naturligvis være at rejse fondsmæssig kapital til langsigtede investering. Landsbyggefonden kan her spille en væsentlig rolle, ligesom andre fonde, virksomhedsinvestorer (via fx Social Impact Bonds) og kommune vil være nødvendige at inddrage.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Der vil i indfasningen af forslaget være behov for at afsætte midler til at finansiere den ønskede bonus. Midlerne til etablering af en pulje til social mobilitetsbonus vil i mindre omfang kunne tages fra eksisterende budgetter under den forudsætning, at driften ikke må påvirkes negativt.

Hvis midlerne til den sociale mobilitetsbonus rejses på anden vis (fx med fondsmidler), vil det være nemmere at implementere forsøg med modellen i praksis.

I et socioøkonomisk perspektiv forventes investeringen at betale sig selv hjem over flere år (jf. Scandiamodellen).

Det må forventes, at der skal bruges ressourcer på at opbygge mål og system for måling af social mobilitet, som vil være en forudsætning for, at modellen kan implementeres.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Social mobilitetsbonus giver grundlæggende den lokale institutionsledelse en metodefrihed eller 'investeringsfrihed' til at vælge, hvordan de vil sikre social mobilitet for det enkelte barn. Denne 'investeringsfrihed' afhænger i meget høj grad af den enkelte leders kompetencer, hvilket indebærer en risiko.

En anden væsentlig risiko er, at den sociale mobilitetsbonus over tid af kommunale ledere bliver betragtet som et driftstilskud, som kan katalysere besparelser på det kommunale driftsbudget.

Social mobilitetsbonus er i første omgang et supplerende økonomisk incitament til at tænke på tværs af institutioner og kerneleverance. Indsatsen for at mindske konsekvenserne af overgangene mellem institutionerne kan med fordel suppleres af andre typer af incitamenter og greb, navnlig faglige incitamenter for personalet og nye organisatoriske strukturer på tværs af institutioner.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Inspirationen kommer fra fodboldsverdenens forskudte payoff-system for talentudvikling, såkaldte solidaritetspenge. Når en spiller i en kontraktperiode skifter over en landegrænse (som Agger fra Brøndby til Liverpool eller Skoubo til Real Sociedad) skal fem pct. af transfersummen fordeles til de klubber, hvor spilleren har været, fra han var 12 til 23. år. Her gives fem pct. pr. år fra 12-16 og herefter 10 pct. pr. år.

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/regulations_on_the_status_and_transfer_of_players_en_33410.pdf

Inden for offentlig ledelse er der især i New Zealand og Nordamerika arbejdet med såkaldt 'Pay-for-performance'.

<http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisainfocus/50328990.pdf>

Og i Storbritannien har man gjort sig flere års erfaring med 'Social Impact Bonds'.

<https://www.gov.uk/guidance/social-impact-bonds>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde element i den sociale mobilitetsbonus er først og fremmest økonomiske (eller andre former for) incitamenter for den enkelte institution og institutionsledelse. Mobilitetsbonusen skal kunne give institutionen en høj grad af metode- og investeringsfrihed i forhold til at vurdere, hvad der skal til for at sikre det enkelte barns sociale mobilitet.

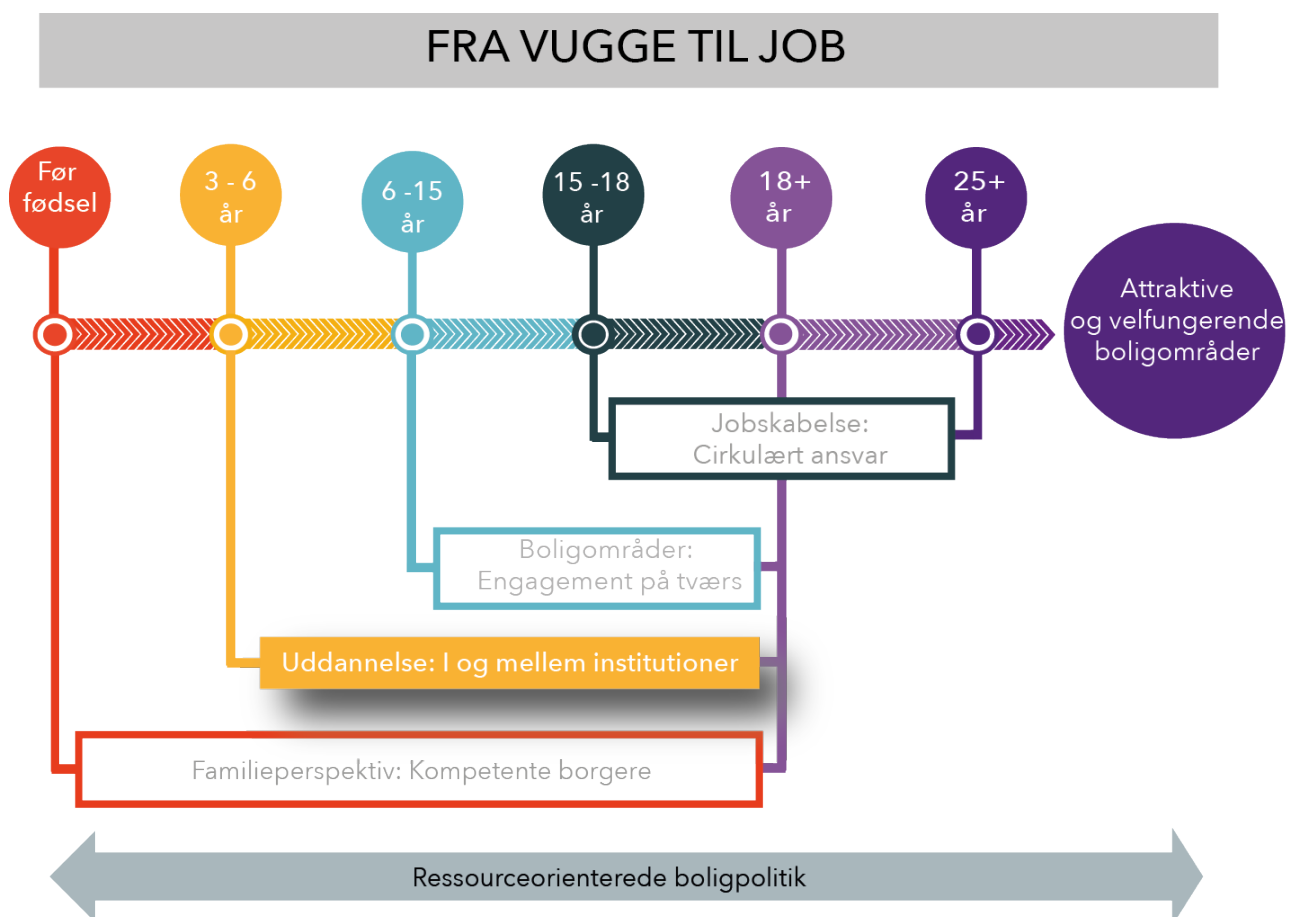
Helt centralt er det, at social mobilitetsbonus skal understøtte de enkelte institutioners helhedstænkning og blik for sammenhængen mellem de enkelte institutioners kerneleverance.

Derudover er et væsentlig element de tidsforskudte styringsmål, der skal føre til mere langsigtede forpligtelser for at sikre det enkelte barns (og familiens) udvikling.

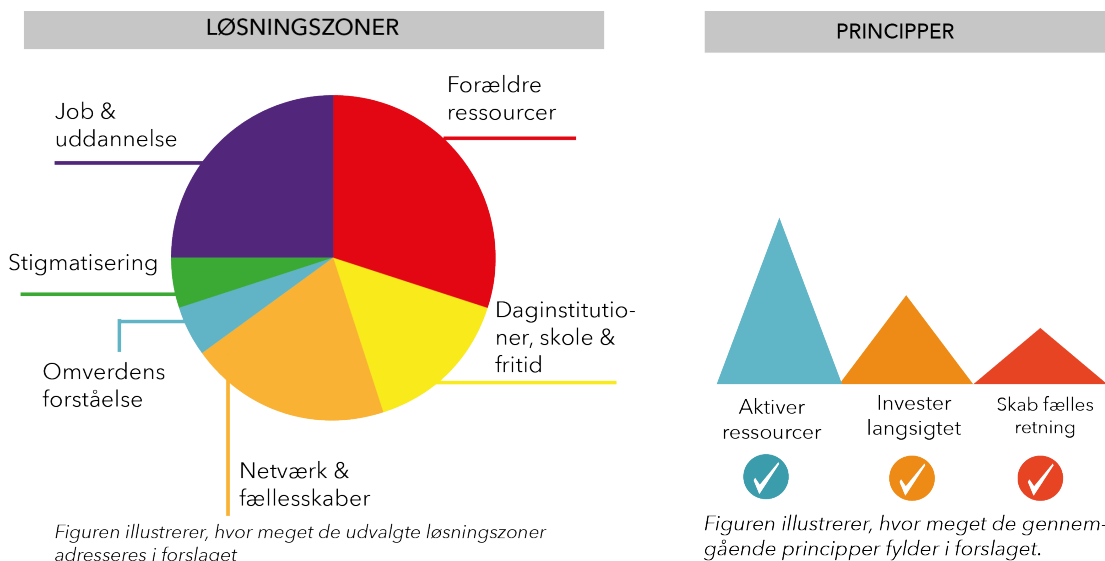
HYGGEFORÆLDRE

"Opgaverne for de frivillige skoleonkler og -tanter er mangfoldige: Lytte, sætte plaster på, snakke, læse op, få læst op af børnene, kigge sammen i en svær skolebog, forebygge konflikter, klare et knudret snørebånd, opfange de stille børn, der er kede af det. [...] I første klasse er netop kommet en tilflytter – en enlig mor, der er psykisk syg og har angsten og det usikre selvværd som følgesvend. Hun fortæller klasselæreren, at hun ikke klarer at være sammen med de mange børn og forældre til klassemødene. Da hun får tilbuddet om at få en skoletante med til mødeme, vil hun godt. Og mor, barn og tante går sammen." (Projekt kommunen og civilsamfundet – erfaringsopsamling fra 19 kommunale projekter. Lundgaard Konsulenterne, 2011).

Hyggeforældre er visionen om at skabe et trykt og stimulerende miljø for barnets udvikling ved at give børn muligheden for at skabe en relation til et voksent menneske, som har overskud og tid til at lytte. Samtidig giver det hyggeforældre mulighed for at få kendskab til institutions- og skoleverdenen (som deres egne børn er en del af), en styrket forståelse for indhold og arbejdsgange i skole og institutioner, og for tosprogede forældre en mulighed for at styrke egen sprogudvikling i praksis.

KORT BESKRIVELSE

Forældre uden for arbejdsmarkedet kan som en del af deres aktivering og/eller på frivillig basis bidrage med 5-10 timer ugentlig på en skole, i en fritidsordning, børnehave eller vuggestue som en del af indsatsen *Hyggeforældre*. Hyggeforældre er særligt målrettet voksne, der ikke er på det traditionelle arbejdsmarked, og som selv har børn, der enten går i daginstitution eller folkeskole.

Hyggeforældrenes opgave er et supplement til det faglige og pædagogiske personale, og er i praksis en mulighed for mere voksen tilstedeværelse i frikvarteret, i sløjde-lokalet eller på sportspladsen. Hyggeforælderen har tid og lyst til at lytte til det enkelte barn, lege med eller lære fra sig, når børnene har brug for det og opsøger voksenkontakt. Hyggeforældre er på den måde med til at styrke det sociale miljø på skolen eller i den institution, hvor forælderen er tilknyttet.

Hyggeforældre tager udgangspunkt i en dobbeltsidet ambition, der tager afsæt i barnet og i hyggeforælderen selv: For barnet kan hyggeforælderen give et meningsfuldt samvær med voksne, som har tid og lyst til at lytte. Og skabe mulighed for stabile voksenrelationer for børn i udsatte og/eller splittede familier

De voksne kan gennem hyggeforældre-ordningen få mulighed for at få indsigt i en institutionsverden, som de normalt kun oplever udefra gennem deres børn, i 'hente-og-bringe-situationer' og på forældremøder. Hyggeforældre bliver ikke tilknyttet den institution eller skole, hvor deres børn har deres daglige gang. Derimod bliver de tilknyttet en naboinstitution, så de får en skærpet forståelse for eksempelvis skolen som institution, uden at de kan gå og holde øje med deres egne børn i skolegården. Derved opnås en cirkulær bevægelse, hvor forældre i fx Værebros Park kommer ud af lokalområdet, mens skoleforældre uden for Værebros Park kommer ind i området. Dvs. der sker en form for forældreudveksling.

Et kendskab til en naboinstitution giver hyggeforældrene mulighed for at drage paralleller til deres egne børns gang i institutionerne, hvorved det bliver lettere at gennemskue, hvorfor det er vigtigt at møde op til fx forældremøder. Samtidig bliver hyggeforældrene en ressource til erfaringsudveksling i institutionerne, som eksempelvis lærerne kan trække på i forskellige sammenhænge. Den skærpede forståelse for de institutionelle systemer bidrager til, at forældrene bedre kan støtte deres egne børns gang i daginstitutioner og/eller skole.

Udover at få større kendskab til institutionerne giver det hyggeforældrene mulighed for at indgå i et uformelt arbejdsfællesskab sammen med andre ligestillede, udbygge socialt netværk samt udvikle egne kompetenceområder som eksempelvis sprog eller lignende, som kan blive prøvet af i praksis blandt andre.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Hyggeforældre kombinerer forskellige elementer fra allerede afprøvede indsatser i et nyt tiltag. Det er derfor vanskeligt at spå om effekterne, men forventningen er, at man vil se resultater på flere områder for både børn og voksne:

For de børn, der får hyggeforældre på skoler/i daginstitutioner:

- Øget social kapital hos børnene
- Positiv voksenrelation
- Bedre socialt miljø
- Roligere læringsmiljø
- Mindre mobning (og hæværk på institutionerne)
- Erfaringsudveksling på tværs af institutioner.

For de forældre, der aktiveres som hyggeforældre:

- Større socialt netværk
- Kendskab til institutionerne
- Kompetenceudvikling
- Sprogstimulering.

Det svenske initiativ Klassmorfar var det første initiativ, hvor arbejdsledige blev inddraget i skoleverdenen. Den dokumenterede effekt fra disse initiativer er følgende:

- Øget social kapital hos børnene
- Positiv voksenrelation
- Bedre undervisningsmiljø
- Roligere klasseundervisning
- Mindre mobning (og hæværk på skolerne).

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Hyggeforældre adresserer et behov for at styrke adgang til voksenrelationer hos udsatte børn. Derudover åbner hyggeforældre mulighed for mere meningsfuld aktivering af forældre. I praksis understøtter initiativet, at forældre kan få en forståelse for institutioner/skoler ved at deltage i dagligdagen i institutionerne – en dagligdag, som det især for mennesker, der ikke selv har erfaring med det danske institutions- og skolesystem, kan være udfordrende at relatere sig til og sætte sig ind i.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

I Vollsmose ville det være muligt (men ikke ønskeligt) at implementere hyggeforældre i det geografisk afgrænsede område, idet der er flere institutioner i området. I Gladsaxe vil det være nødvendigt at implementere det bredere end Værebroskolen for at nå flere forskellige skoler og institutioner. En styrke i hyggeforældre vil dermed samtidig være at etablere relationer og netværk ud af boligområdet.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Erfaringer med lignende indsatser med skoleonkler, klassmorfar m.fl. i institutioner og skoler peger på, at det er centralt med en tydelig forventningsafstemning mellem de implicerede aktører, så tilbuddet ikke misforstås som en spareøvelse og/eller alternativ til uddannet arbejdskraft.

Evalueringen af projekt Skoleonkel i Varde Kommune peger desuden på følgende elementer som centrale for en succesfuld implementering:

1. Kvalificeret og engageret ledelse
2. Klarhed omkring rammer, roller og ansvar
3. Forankring af det frivillige arbejde
4. Synlighed

5. Bredde og mangfoldighed i den frivillige indsats.

Herudover anbefales kommuner, der ønsker at arbejde med skolebørn, at tænke i samarbejdsstrukturer, der både matcher samarbejdet med frivillige foreninger bredt og frivillige medborgere uden for foreningerne.⁸

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Værtsskabet for hyggeforældre kan med fordel ligge hos en ikke-offentlig aktør for at fastholde et princip om frivilligt engagement. Hyggeforældre kan også indgå som et element i en aktiveringsindsats.

Der skal indgås samarbejdsaftaler med forskellige institutioner i lokalområdet, som kan være interesseret i at have hyggeforældre tilknyttet.

Der skal indgås samarbejdsaftaler med jobcenteret om en model for at tilbyde hyggeforældre som et alternativt aktiveringstilbud.

Fagforeninger (BUPL, Danmarks Lærerforening etc.) skal inddrages.

Forældre, institutionspersonale, institutionsledere, fagforeninger og jobcentre skal spille sammen fra starten, så ingen af parterne kommer til at modarbejde hinanden (eksempelvis kan pædagoger føle sig truet af, hvad der kan forveksles med billig arbejdskraft).

ØKONOMI OG RESSOURCER

Udgiften for de enkelte institutioner er forholdsvis begrænset, da der er tale om en frivillig aktiveringsordning, hvor kommunen betaler de omkostninger, de under alle omstændigheder ville betale for et aktiveringsforløb. Den enkelte institution skal dog sætte personaleressourcer af til indkøring af hyggeforældre samt til løbende dialog om aktiviteter og lign.

Kommunen skal være villig til at godkende denne form for aktivering for den enkelte borger, og der skal arbejdes med at motivere aktiveringsparate forældre til at indgå som hyggeforældre i en skole eller institution.

Hyggeforældre skal drives af en frivillig organisation, der tager sig af rekruttering og oplæring af hyggeforældrene, herunder sørger for at indhente børneattester. Den frivillige organisation faciliterer samtidig samarbejdet mellem kommune, institutioner og hyggeforældre. Disse driftsomkostninger må dækkes af kommunen fx via §18-puljen.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Det er centralt, at forslaget præsenteres for de fremtidige aktører med fokus på de muligheder hyggeforældre kan give for både forældre, børn og institutioner/skoler.

Der kan opstå barrierer, hvis ikke der er foretaget en tilstrækkelig forventningsafstemning, hvor det gøres klart, at hyggeforælderen ikke er ekstra arbejdskraft i institutionerne, men derimod en voksen tilstedeværelse i frikvarteret og lign., hvor børnene kan have brug for en voksen at holde i hånden eller at snakke med. Fagforeninger og pædagogisk personale kan føle sig truet af den nyankomne hyggeforælder, så det er vigtigt at få de faglige organisationer og personalet til at se de muligheder for samspil, som løsningen giver.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

I både Danmark og i Sverige er der flere initiativer, der arbejder med at bringe arbejdsledige ind som skoletanter og klassormfædre i folkeskolen.

⁸ Projekt kommunen og civilsamfundet – erfaringsopsamling fra 19 kommunale projekter. Lundgaard Konsulenterne, 2011, s.13.

Det oprindelige forbillede er Klassmorfar, som er et svensk initiativ, hvor over 1.000 ledige mænd og kvinder i alderen 50-65 år har deres daglige gang på folkeskoler, hvor de "vandler rundt på gangene og i skolegården, tager med på lejrture, hjælper børnene med en punkteret cykel og lærer dem at få luft, når de har haft en hård dag".

Formålet er at styrke voksenrelationerne for børn i splittede familier og give børnene meningsfuldt samvær med voksne, som har tid og lyst til at lytte. Klassmorfar er en nonprofit organisation, der har eksisteret siden 1997 og er udbredt over det meste af Sverige.

Klassmorfar (Sverige):

<http://www.klassmorfar.se/>

Skoleonkler og -tanter (Varde Kommune):

<http://www.frivillighuset-varde.dk/skoleonkel>

Foreningen pensionister i skolen (Lyngby-Taarbæk Kommune):

<http://www.ltk-frivilligcenter.dk/frivillig/find-forening?pid=60&sid=296:Foreningen-Pensionister-i-Skolen>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

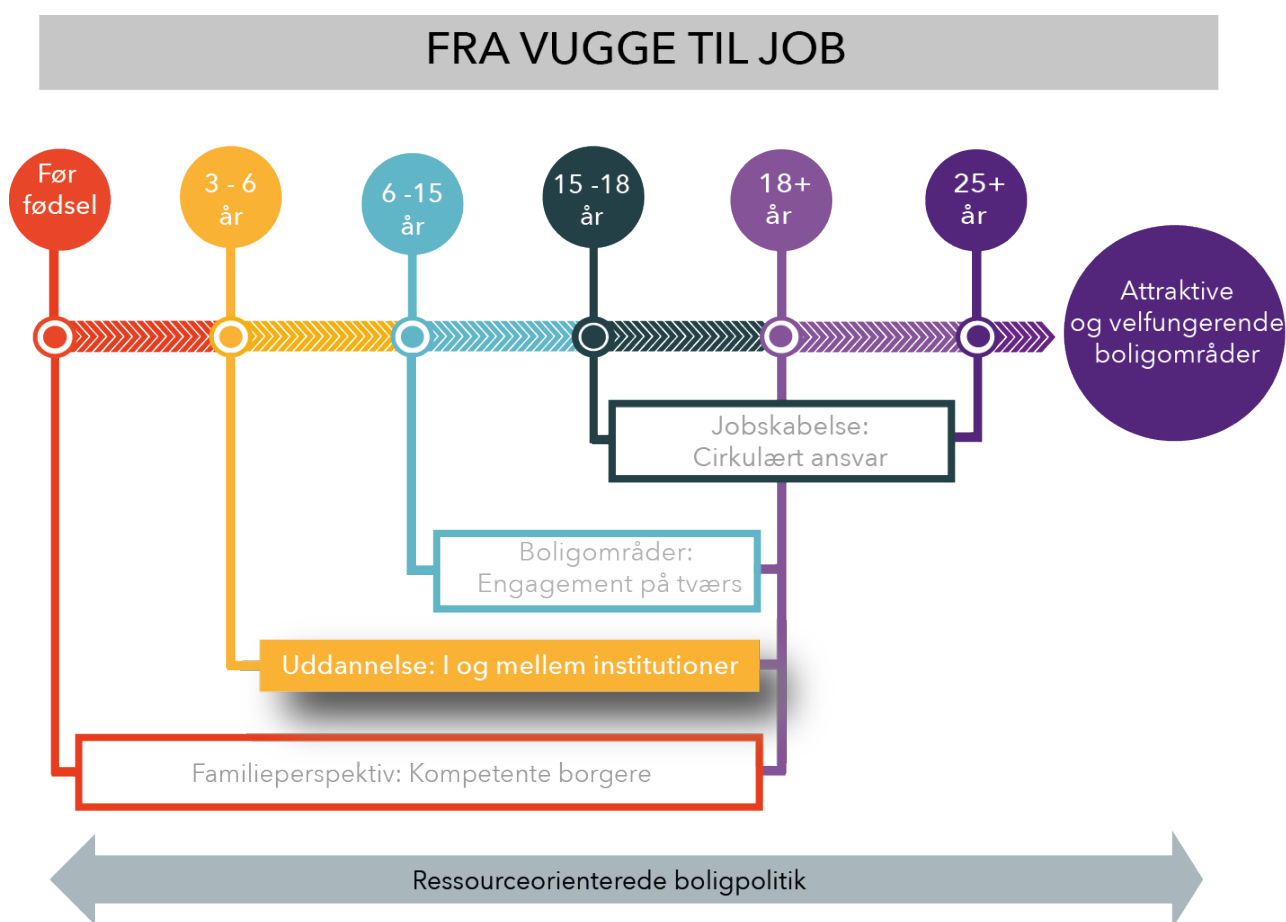
Det virkningsfulde element i forslaget er dobbelt: Dels er det at skabe tillidsrelationer mellem børn og voksne samt et pusterum for udsatte børn, der ikke nødvendigvis har stabil og nærværende voksenkontakt i hjemmet. Dels er det en styrkelse af hyggeforældrenes forståelse for og indsigt i de principper og rutiner, der former skoler og institutioner.

Endelig er fokus på den enkelte hyggeforælders egne kompetencer, og hvordan disse kan bringes i spil sammen med børnene, hvilket kan være motiverende og stimulerende for hyggeforælders oplevelse af egne arbejdsevner.

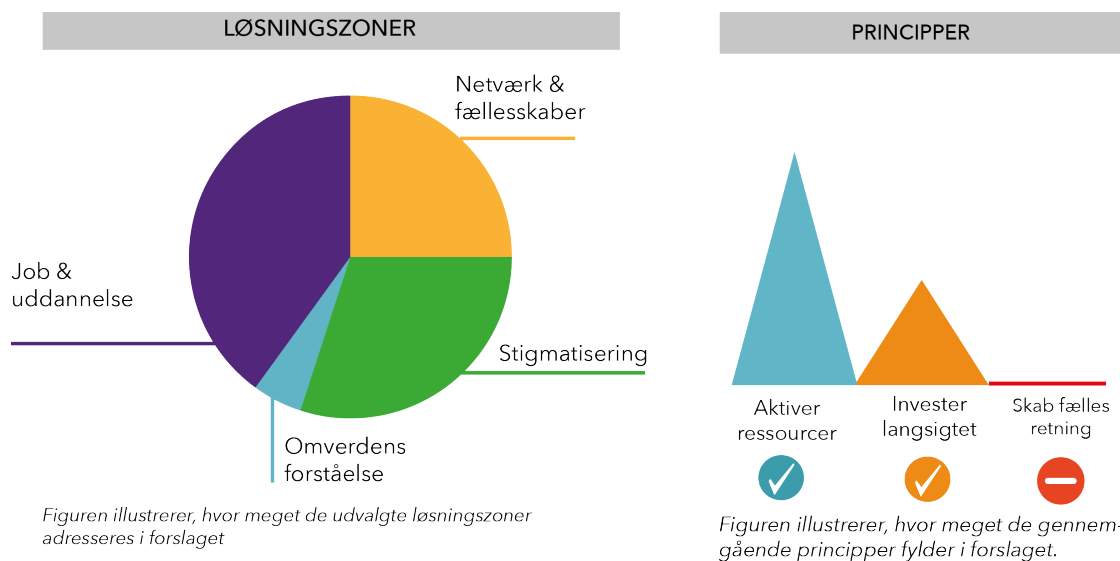
CAMPUS

Campus er visionen om et levende skolemiljø, hvor lokalsamfundets ressourcer, virksomheder og foreninger er en aktiv del af børnenes dagligdag – på skoleskemaet, i skolegården og på gangene.

Campusskolen skal være en magnet for børn også uden for skoledistriktet, fordi niveauet er højt, profilen er skarp og læringsmiljøet er dynamisk – fysisk og pædagogisk.

KORT BESKRIVELSE

Campusskolen er mere end en profilskole. En campus er en levende organisme. En campus har ikke bare en skarp profil, men er et miljø. De har ambitionsniveauet til forskel.

På en campus trækkes eksperter og profiler ind fra virksomheder, medier, sportsklubber for at bidrage til undervisningen. En campus er i sin form inspireret af universitetsmiljøet, bare for børn.

Sport har en stærk tiltrækningskraft på børn i skolealderen – og hvis niveauet er godt, også deres forældre. I Vollsmose er B1909 en stærk kapacitet med netværk til professionelle sportsmiljøer og profilerede sportsstjerner. Værebros Park er nabo til Akademisk Boldklub, som har elitemiljøer i tennis, håndbold og fodbold.

I Gladsaxe Kommune er der en særlig succes med medicovirksomheder. Det ville være oplagt at skabe ambitiøse partnerskaber med disse virksomheder og oprette en Sport & Business Campus med særlig fokus på medico, naturfag og ingeniørkundsaber.

Til businessdelen kan man desuden indgå partnerskab med Mind Your Own Business, som skaber store resultater med at styrke børns faglige kompetencer og sociale relationer gennem erhvervsrettet og personlig opkvalificering. Det gør Mind Your Own Business ved i samarbejde med virksomheder og frivillige venturepiloter at lade børnene starte mikrovirksomheder (se www.myob.dk). Integreret i en campusskole vil børnenes erfaring med etablere virksomhed, producere et produkt, sælge og markedsføre, kunne spille direkte ind i undervisningen og læringen på tværs af fag. Dette er et endnu uudnyttet potentiale i Mind Your Own Business.

Formålet med campustanken er, at de eksterne aktører, virksomheder og sportsklubber i langt højere grad end ved profilskoler bliver en del af miljøet, undervisningen og læringen. De skal højne niveauet i undervisningen. Og de skal skabe attraktionsværdi og tiltrække børn uden for skoledistriktet.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Den ønskede effekt af campusskolen er først og fremmest tiltrækningskraften på elever (og forældre) uden for skoledistriktet. En væsentlig effekt er også et højere fagligt niveau og alternative læringsmiljøer gennem eksterne ressourcer fra virksomhedssamarbejder mv.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Skolerne i de forsømte boligområder har udfordringer i forhold til at tiltrække elever uden for skoledistriktet. Det betyder, at skolerne kontinuerligt balancerer på et negativt tipping point i antallet af elever fra ressourcetsvage familier, hvilket kan have en selvforstærkende effekt i forhold til at tiltrække elever ude fra.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

En campusskole vil være mulig og relevant at etablere i både Vollsmose og Værebros Park. Også i andre forsømte boligområder kan campusskolen have relevans, men det er nødvendigt, at der i eller omkring det forsømte boligområde er væsentlige ressourcer i forretnings-, forsknings-, eller foreningslivet, som vil kunne indgå i campusskolen med både faglighed, ressourcer og brandværdi.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Første skridt i omdannelsen af en eller flere af de eksisterende folkeskoler til campusskole vil være at begynde at opbygge stærke, forpligtende partnerskaber med virksomheder og aktører samt motivere til et forpligtende socialt ansvar for de væsentlige ikke-offentlige aktører. Campusskolen skal skabe stærk, positiv branding og har derfor behov for at 'låne' co-brandingværdi fra partnerskaberne. En nødvendig forudsætning er derfor, at der blandt de samarbejdende virksomheder og foreninger er stærke, tiltrækkende brands, som campusskolen kan få nytte af i et brandperspektiv. Akademisk Boldklub og Novo er eksempler på objektive stærke brands i Gladsaxe Kommune, mens B1909 er det i Vollsmose.

For at skabe et campusmiljø vil en delvis organisatorisk opdeling af skolen være nødvendig. Campusdelen ville skulle have sin egen bestyrelse. Det vil formentlig være nødvendigt at reorganisere hele skolen for skabe et egentlig campusmiljø. På fx HC Andersen Skolen i Vollsmose ville det være nødvendigt at fokusere udelukkende på campus på 7.-10. klassetrin. Elever, der ikke ønsker campusformen, må derfor skifte skole. I Skovbrynet Skole i Værebros Park kan man overveje ensidigt at satse på 7.-10. klasse og derved flytte 0.-6.-klasseseleverne til andre skoler i Gladsaxe.

Evalueringer af profilskolekonceptet viser, at specialisering og profilering af et skoletilbud kræver særlig fokus på kompetenceudvikling af lærerne. Det vil i mindst lige så høj grad gøre sig gældende i campusskolen.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Virksomheder, foreninger, skolebestyrelser, skoleledelse, forvaltning og politisk niveau vil være nødvendige at involvere i en omfattende reorganisering af skolen.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Campusskolen er ikke nødvendigvis i sig selv dyrere at drifte end folkeskolen. Men det vil være nødvendigt med investeringer i opbygning, udvikling og etablering. Ikke mindst vil det være nødvendigt at investere i kompetenceudvikling af lærerne (jf. evaluering af profilskolekonceptet).

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Inspirationen kommer fra universitetsmiljøer som fx DTU, men i måske højere grad universitets- og collegecampusmiljøer i USA. Ghetto Film School i Los Angeles er et eksempel på, hvordan man ikke alene profilerer et skoletilbud (i dette tilfælde en high school), men også inddrager eksterne ressourcer en skole i et forsømt boligområde.

<http://www.ghettofilm.org/gfs-la/>

Sportsakademier, såsom FC Midtjyllands Akademi, der drives i partnerskab med ISI Idrætsefterskole, kan også tjene som inspiration.

<http://fcm.dk/om-akademiet>

Endelig har campusskolen et åndsfællesskab med profilskoleme. Evalueringer af profilskoleme i København peger på mange positive effekter, men også udfordringer.

[https://www.ucviden.dk/portal-ucc/da/consultancy/evaluering-af-profilskolekonceptet-i-koebenhavns-kommune--en-evaluering-af-projektets-baeredygtighed\(258d3218-1378-4d02-a371-526090933d8e\).html](https://www.ucviden.dk/portal-ucc/da/consultancy/evaluering-af-profilskolekonceptet-i-koebenhavns-kommune--en-evaluering-af-projektets-baeredygtighed(258d3218-1378-4d02-a371-526090933d8e).html)

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde i campusskolen vil være brandværdi og tiltrækningskraft på børn, unge og forældre uden for skoleområdet. Tiltrækningskraften leveres af et samspil mellem kommunen og aktører uden for boligområderne, der qua deres aktive involvering i campusskolen leverer afgørende elementer i at løfte såvel skole som boligområder

Derudover vil en faglig specialisering og profilering skærpe undervisningskvaliteten, som yderligere forøges ved at inddrage lokale ressourcer og kompetencer fra virksomheder og foreninger.

JOBSKABELSE: CIRKULÆRT ANSVAR

VISION

... unge i Vollsmose og Værebros Park fik fodbæste på arbejdsmarkedet i mindst samme omfang som andre unge i Danmark.

I vores tilgang til at arbejde med dette tema har vi i særlig grad ledt efter mulige løsninger, hvor de ressourcer (i bred forstand), der i dag er til stede i og omkring boligområder, kan bringes lidt anderledes i spil, så de kan bidrage til at nå visionen om flere unge i jobs. Vi har været inspireret af flere nye tendenser inden for tilgange til, hvordan virksomheder kan arbejde med et socialt sigte (socialøkonomiske virksomheder) og/eller kan tage socialt ansvar, samtidig med at de skaber værdi på egen bundlinje. *Visionen er løsninger, der skaber værdi for alle.*

Vores forslag hviler alle på en forudsætning om, at et første skridt vil være dialog med lokale virksomheder og virksomheder, der ikke nødvendigvis er lokale, men som udfører opgaver i de forsømte boligområder. Vi vurderer, at der ligger et stort potentiale i at invitere og motivere virksomhederne i lokalområderne til at indgå i et tættere samarbejde, hvor virksomhederne medvirker til at indtænke, hvordan deres eksisterende forretningsmodel kan udvides og styrkes til også at tage højde for og udnytte de muligheder og ressourcer, der findes lokalt.

Tankesættet er inspireret af *Shared Value*. *Shared Value* handler i sin essens om, at virksomheder skaber økonomisk værdi på en måde, der også skaber værdi for (lokal)samfundet ved at finde fælles løsninger på, hvordan (dele af) virksomhedernes kerneydelser eller -produktion kan samtænkes med boligområdets behov og udfordringer. Ved eksempelvis at investere i uddannelse af unge i et lokalområde vil en virksomhed på sigt kunne sikre sig en stabil og veluddannet rekrutteringsbase for fremtidige jobs. Tanken er, at man ved at indtænke sociale behov i ens forretningsmodel (eksempelvis manglende jobmuligheder for beboerne i et forsømt boligområde og behovet for opkvalificering/uddannelse) både tager et ansvar for bredere samfundsmæssige problematikker (tilbyder uddannelse og jobs) og samtidig får styrket sin forretningsmodel (en stabil og velkvalificeret arbejdskraft).

Shared Value handler – set fra virksomhedsperspektivet – om at foretage bevidste ændringer i forretningsmodellen for at udvikle værdi for samfundet. Det gælder så at sige om at tænke samfundsnytten ind i selve forretningsmodellen fra start. Eksemplerne på, at det kan lade sig gøre i meget stor skala, er talrige og overbevisende (Mærsk, Novo Nordisk m.fl.). Vi mangler dog stadig at se de helt overbevisende *Shared Value*-eksempler på kreative og værdiskabende koblinger til forsømte boligområder som Vollsmose og Værebros Park.

Et af vores forslag på uddannelsesområdet er klart inspireret af *Shared Value*-tankesættet (forslaget om at skabe en campuskole, beskrevet i foregående afsnit). I dette forslag får virksomheder mulighed for at skabe en særlig toning i retning mod at opdyrke interesse og særlige specialiserede områder/kompetencer hos elever i udskolingen. Vi har ikke udviklet et særligt løsningsforslag om *Shared Value*, men vi er i vores forslag inspireret af tankesættet, som vi også opfordrer til, at kommunerne bærer videre i en bredere dialog med erhvervslivet i og omkring Gladsaxe og Odense.

UDFORDRINGERNE I DAG

Alt for mange unge i Vollsmose og Værebros Park har aldrig fået foden inden for på arbejdsmarkedet: I Vollsmose var 21 pct. af de 18-24-årige uden for arbejdsmarkedet i januar 2013, mens andelen i Værebros Park var 17 pct. i oktober 2014. Tilknytningen til arbejdsmarkedet for Vollsmoses beboere er således uundgåeligt påvirket af, at arbejdsstyrken på Fyn samlet set er større end antallet af arbejdspladser. På hele Fyn er der mellem 10.000 og 15.000 færre arbejdspladser, end der er personer i arbejdsstyrken. Det betyder, at der er relativt stor konkurrence blandt arbejdstagerne på Fyn og i Odense. Særligt blandt kortuddannede og ufaglærte er denne konkurrencesituation intensiveret set over de sidste ti år.

Værebros Park er i modsætning til Vollsmose kendetegnet ved at være et relativt gennemsnitligt forsømt boligområde, hvad angår størrelse og antal beboere. Værebros Park har, modsat Vollsmose, kort afstand og gode transportmuligheder med adgang til store dele af hovedstandsområdet's arbejdsmarked. Hvad angår det omgivende arbejdsmarked der ligeledes store forskelle de to boligområder imellem. Erhvervsstrukturen i Gladsaxe Kommune er domineret af en industrisektor i vækst med medicinalvirksomheder og kemiske virksomheder i front, der dog (endnu) ikke kommer Værebros Parks beboere til gode, fordi branchen er kendetegnet ved en forskydning af arbejdspladserne fra lavlønnede- og ufaglærte jobs mod videnstunge og vidensbaserede jobs.

På udbudssiden er der overordnet set tre områder, hvor vi mener, at kerneaktører i og omkring områderne har forsømt at udnytte oplagte muligheder for jobskabelse.

For det første forsømmer boligområdernes centrale aktører (stat/kommune samt boligselskaberne) muligheden for at koble omfattende indsatser for byfornyelse, infrastruktur og/eller renovation med jobindsatser målrettet områdernes arbejdsløse beboere.

For det andet kan der ofte være distance imellem den beskæftigelsesmæssige situation i forsømte boligområder og mulighederne i det omkringliggende erhvervsliv. Værebros Parks beboere nyder på jobsiden således i ringe grad godt af at være nabo til en industrisektor i vækst med medicinalvirksomheder og kemiske virksomheder i front.

For det tredje er der få (ofte ingen) af de jobs, som kommuner og boligforeninger skaber inden for drift, offentlig service, boligsocialt arbejde m.m., som går til medarbejdere med bopæl i det berørte område.

TRE FORSLAG

Vi har udviklet tre forslag, der på forskellig vis adresserer disse udfordringer:

Byg dem op

Investeringer i udsatte boligområder skal have et spin-off ift. unge og beskæftigelse. Erfaringer viser, at især bygge- og anlægsbranchen er et godt match for områdernes unge mænd i forhold til kvalifikationer, ligesom byggesjakkens kultur (tone, omgangsform, hierarki m.m.) matcher med især kriminalitetstruede unge. For Værebros Park og Vollsmose er det derfor oplagt at lade sig inspirere af det tværsektorielle *Byg til Vækst*-initiativ, der handler om at bruge de massive investeringer i anlægsprojekter på Fyn de kommende år til at skabe lokale jobs til ledige, unge lokale.

2+2=5 Driftsopgaver til udsatte ledige

De mennesker i de udsatte boligområder, som er længst fra arbejdsmarkedet, lider ofte af komplekse sociale problemer, herunder misbrug, der afholder dem for at indgå på arbejdsmarked på lige fod med alle andre. Lettere driftsopgaver i et velkendt lokalområde kan tjene som første trin i en beskæftigelsesindsats og samtidig give dem en ny rolle i lokalsamfundet.

Epicenter

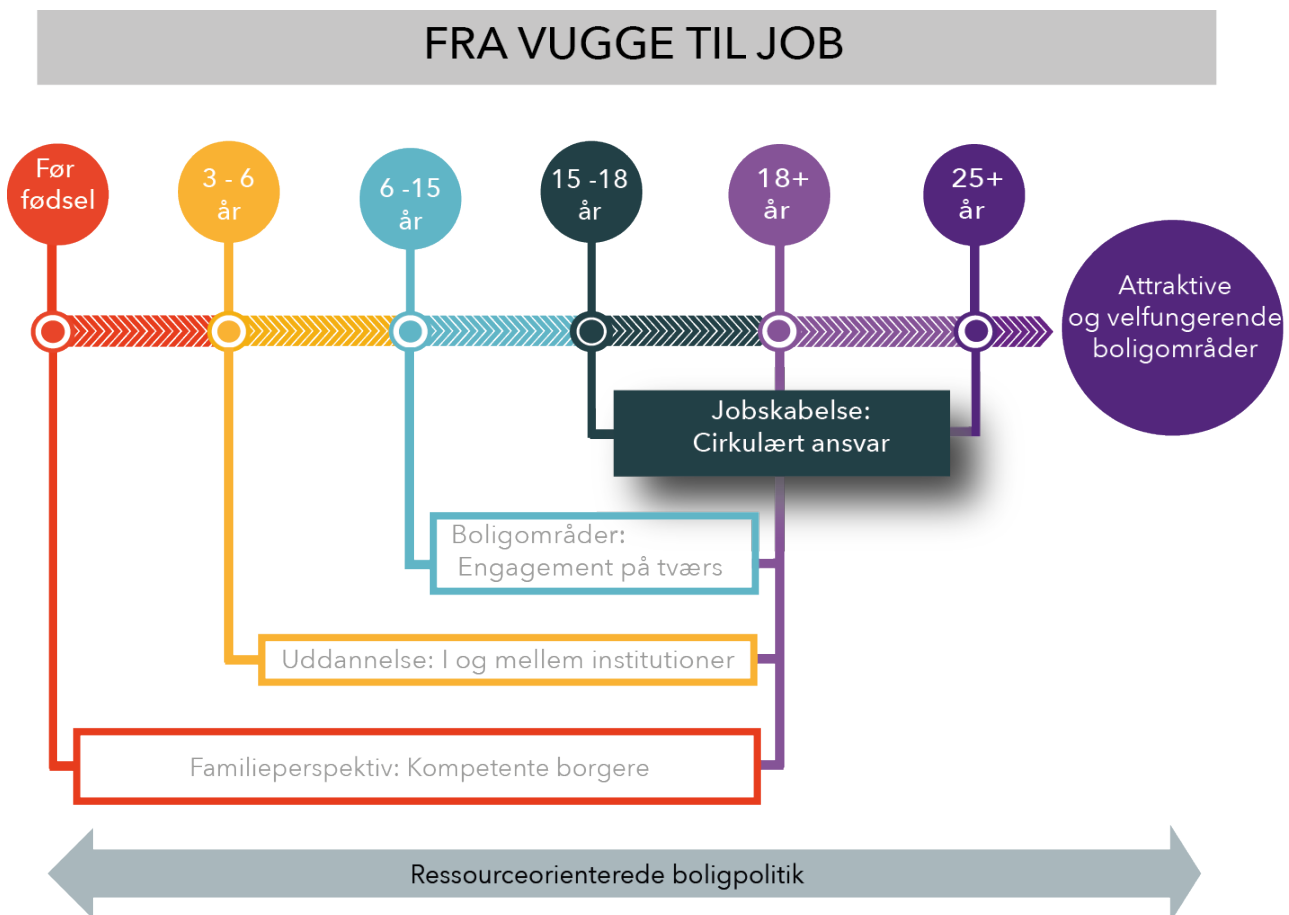
Centrene i de socialt udsatte områder skal omdannes til epicentre for socialøkonomi. Epicentrene skal udgøre platforme for dialog, sparring og samarbejde mellem aktører fra hhv. det offentlige, private og civile samfund. Løsningsforslaget sigter både på at skabe mere liv og bedre rammer for dannelse af netværk og fællesskaber samt på at skabe jobs til de mange ledige og iværksættere i og uden for boligområderne.

BYG DEM OP

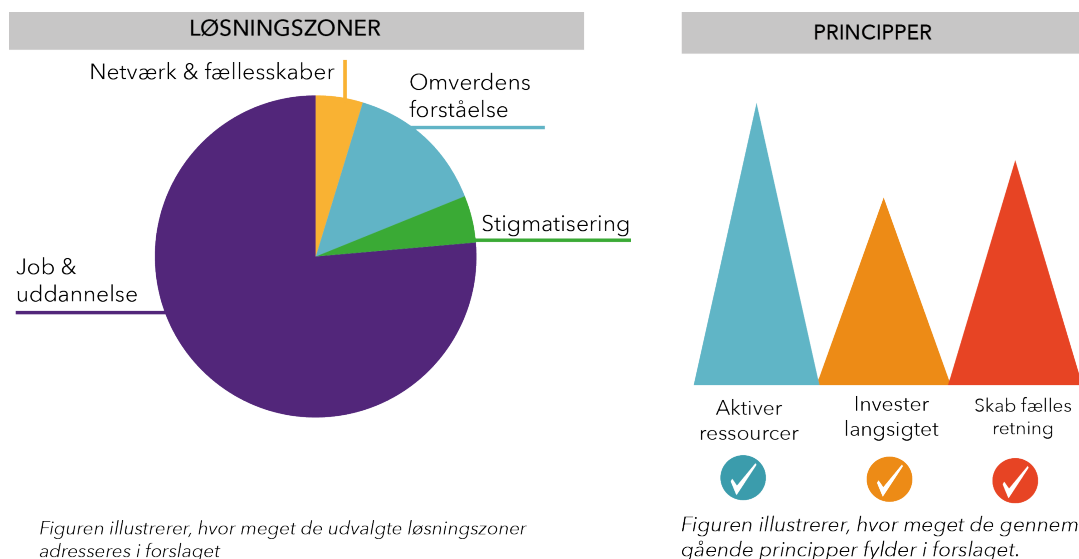
Når udsatte boligområder renoveres eller byfornyes, er der et vindue åbent for at løfte lokale ledige fra arbejdsløshed til beskæftigelse. Hvis kommuner og bygherrer bruger de fysiske investeringer til lokal jobskabelse, kommer det de involverede beboere, byggefirmaerne, kommunerne og samfundet til gode. Beboerne skifter understøttelse eller kontanthjælp ud med beskæftigelse, byggefirmaerne opnår kvalificeret arbejdskraft, områderne løftes fysisk og socialt, og samfundet sparer potentielt set et tocifret milliardbeløb.

Samtidig etableres samarbejde med uddannelsesinstitutioner mv. for at sikre den nødvendige opkvalificering og uddannelse af de ledige, så de er i stand til at varetage opgaverne, når de sættes i gang.

Selvom der er tale om udbud, eksisterer der i forskellige udbudstyper en række muligheder for at indbygge krav om ansættelse af særlige grupper.

KORT BESKRIVELSE

Når der investeres i fysiske forbedringer af forsømte boligområder (byudvikling, energirenovering m.m.), er der samtidig et vindue åbent for socialt løft af områdernes unge, som står uden for arbejdsmarkedet og på kanten af samfundet. Det kræver vel at mærke prioritering og organisering på tværs af sektorer. Grundlæggende er der tre forudsætninger, for at fysiske investeringer kan løfte et område socialt.

For det *første* bør kerneaktørerne være enige i visionen: De fysiske investeringer i områderne, uanset om anlægsmidlerne kommer stat, kommune, landsbyggefond eller boligforening, bør bidrage til en samlet og koordineret lokal beskæftigelsesindsats, hvor alle byggeprojekter indtænkes, så der bliver skabt så mange jobmuligheder som muligt for lokale kandidater.

For det *andet* skal aktiv jobskabelse skrives ind i udbuddene. Bygherrer (fx kommuner og boligforeninger) skal prioritere de entreprenører til byggeopgaverne, som er villige til at ansætte lokal arbejdskraft ud fra et ønske om at bruge byggeprocessen til at give lokale beboere en vej ud af arbejdsløshed. Hvordan bygherrer kan 'købe socialt ind' i praksis afhænger af flere ting, fx størrelsen på entreprisen, eller om bygherrer anvender sociale klausuler i udbuddene, delydelser eller skaber frivillige partnerskabsaftaler med byggefirmaerne (se videre nedenfor).

For det *tredje* skal det lokale arbejdsudbud modnes, så man i god tid får fat på og øget kompetencerne hos udsatte unge på kanten af samfundet. Her kan bygherrer med fordel indgå i partnerskaber med fx jobcentre og tekniske skoler. Jobcentret kan, ud over at screene for egnede kandidater, understøtte deres trivsel i byggesjakket ved at rekvirere mentorordninger, dække udgifter til arbejdstøj etc. Teknisk skole kan stå for den relevante uddannelse og specialisering af kandidater afhængig af byggeopgaverne og byggefirmaernes behov.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Hvis bygherrer – primært kommuner og boligforeninger – formår at bruge fysiske investeringer i området til at løfte beboerne socialt, vinder alle involverede parter. Byggefirmaerne får kvalificeret arbejdskraft til byggeopgaverne.

Erfaringer fra Frankrig viser, at der dertil er større lokal goodwill – og dermed mindre hærværk – fra et lokalområde, hvis nogle af områdets egne unge er tilknyttet byggeprojekterne.

Unge fra udsatte boligområder, som ofte er på kanten af samfundet og/eller står mere eller mindre uden for uddannelse og arbejdsmarkedet, får en lettere og tryggere vej ind på arbejdsmarkedet ved at starte deres arbejdsliv i deres eget lokalområde.

For samfundet er der en enorm besparelse, hver gang én ung bevæger sig fra at være på kanten af samfundet til et normalt liv. 15 millioner kr. pr ung helt nøjagtigt, ifølge Skandiamodellen. Og flytter man de 650 ledige unge i udsatte boligområder i Danmark fra gaden til beskæftigelse, tjener samfundet 10 milliarder kr., mens de offentlige finanser sparer ca. 6,5 milliarder i løbet af de unge menneskers liv. Erfaringer fra Frankrig viser desuden, at områderne opnår en betydelig tryghedsmæssig gevinst.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Byg dem op er et løsningsforslag, der svarer på en række udfordringer for først og fremmest unge i udsatte boligområder, men også for entreprenører, der skal udføre byggeopgaver:

Unge:

- Få jobs og jobmuligheder for unge i udsatte boligområder
- Snæver omverdensforståelse og lav kompetencemæssig selvtillid hos udsatte unge
- Begrænset kendskab til muligheder og krav på arbejdsmarkedet.

Byggefirmaerne:

- Mangel på kvalificeret og stabil arbejdskraft.

Områderne:

- Høj procentdel af unge uden for arbejdsmarked/uddannelse
- Utryghed/kriminalitet.

Samfundet:

- Enorme udgifter for hver ung, der ikke integreres på arbejdsmarked.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

I Vollsmose ville det være oplagt at koble sig til Byg til Vækst-initiativet, som er et fynsk initiativ, hvor kommuner, boligforeninger, fagforeninger og uddannelsesinstitutioner forsøger at bruge en tocifret milliardinvestering i bygge- og anlægsprojekter til at integrere og kvalificere unge fynboer til at indgå i byggebranchen. I andre udsatte boligområder kan i princippet alle større eller mindre bygge- og renoveringsprojekter bidrage til en lokal beskæftigelsesindsats, hvis det prioriteres af bygherrer.

Ud over den oplagte mulighed, der er i byggeprojekter, kan også kommuner og boligforeninger prioritere lokal jobskabelse inden for service og drift, renovation og rengøring, kantine etc. for at øge udbuddet af jobs for områdets unge mænd og kvinder.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Jo flere og større byggeprojekter, der er med i indsatsen, jo større jobmæssig effekt kan indsatsen have for de lokale unge – kvalitativt og kvantitativt. Det kræver først og fremmest, at der er velvilje og organisering på tværs af sektorerne og internt i fx kommunens forvaltninger.

Den optimale effekt opnås, hvis kommunens forskellige forvaltninger (fx Teknik og Miljø, Beskæftigelse, Sociale indsatser samt Børn og Unge), boligforeninger, uddannelsesinstitutioner alle arbejder inden for samme vision: *at løfte unge, beboere/borgere fra arbejdsløshed og på kanten af samfundet til at blive kvalificeret arbejdskraft på fx en byggeplads ved at udnytte det mulighedsrum, som er åbent, når et område står foran massive fysiske investeringer.* Det kræver samarbejde og koordinering på tværs for at sikre den rigtige sammenhængende proces fra udbud af byggeopgave over identifikation og opkvalificering af ledige til egentlig ansættelse på opgaven.

På Fyn har man med Byg til Vækst-initiativet etableret et sekretariat, der har til hovedopgave at koordinere og indsatsen på tværs af sektorer.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Ordningen er tiltænkt mennesker med komplekse sociale problemer, som misbrug, psykiske problemer, dårligt helbred og langtidsledighed som følge af dette. Jobcenteret vil være omdrejningspunktet for indsatsen, men den skal udvikles i tæt samarbejde med boligselskaber og afdelingsbestyrelser for at sikre fælles forståelse og kendskab til initiativet.

Det er ligeledes vigtigt at have en kontaktperson, som kan guide og støtte driftsassistenterne, fx en eksisterende ejendomsfunktionær eller gårdmand. Ligeledes kan man med fordel indtænke andre kommunale indsatser, som arbejder med socialt udsatte, det kan være en sagsbehandler, støtte-kontaktperson eller lign. Øvrige aktører eller indsatser kan introducere de ledige for muligheden og medvirke i opstarten.

Samtidig bør det overvejes, om der er mulighed for at involvere en socialøkonomisk virksomhed, som arbejder med aktivering, i at videreudvikle konceptet.

ØKONOMI OG RESSOURCER

For de enkelte forvaltninger kan der på kort sigt være en udgift, fx til at udarbejde særlige udbud eller til at etablere et koordinerende sekretariat (som ved Byg til Vækst på Fyn), men samlet set vil der kunne forventes store besparelser, hver gang én ung bevæger sig fra at være på kanten af samfundet til et normalt liv (jf. Skandia-udregning i ovenstående).

For byggefirmaer er der ikke nødvendigvis merudgift, hvis fx jobcentret kan rekvirere mentorordninger, arbejdstøj etc. inden for normalsystemet. Nedrivningsfirmaet Kieler fra Fyn, der har modtaget unge i nedrivningsarbejdet Byg til Vækst-ordningen, fortæller, at det har medvirket til at løfte personalet at tage imod og integrere unge på byggepladsen. Firmaerne skal selvfølgelig regne med, at de skal bruge tid på at sætte de nye medarbejderne ind i opgaverne.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Mange aktører ser umiddelbart en række barrierer i kraft af, at gældende udbudsregler og EU-lovgivning skal overholdes. Nedenfor følger en række eksempler på, hvordan man kan arbejde med lokal beskæftigelse inden for gældende EU-regler⁹:

Udbud skal sikre, at vi i Danmark og EU har et åbent og frit marked, hvor alle har mulighed for at byde på offentlige opgaver. Udbud skal sikre principperne om ligebehandling, ikke-forskelsbehandling, gensidig anerkendelse, proportionalitet og gennemsigtighed. En af konsekvenserne af dette er, at man ikke må forskelsbehandle på baggrund af sted. Det må med andre ord ikke være en fordel at være lokal, når man byder på en opgave. Dette kan gøre det svært at stille krav om ansættelse af lokal arbejdskraft i udbud. Der findes dog en række undtagelser, som gør det muligt at stille krav, der normalt ikke ville kunne accepteres i et udbud.

SYV MÅDER AT KUNNE KØBE SOCIALT:

Under 300.000 kr.

Bygge- og anlægsprojekter under 300.000 kr. kan gives direkte til én entreprenør, som man selv frit vælger. Dette kan være relevant i forbindelse med mindre projekter – eksempelvis i byrum. For rådgivningsydelse er denne beløbsgrænse på 500.000 kr.

Under 3.000.000 kr.

Bygge- og anlægsprojekter under 3.000.000 kr. kan udbydes som underhåndsbud til to entreprenører, som man selv vælger. Der er derfor mulighed for at vælge entreprenører, som vil eller allerede har forpligtet sig til at leve op til en række socialt definerede kriterier.

Mellem 3.000.000 kr. og 38.691.190 kr.

Bygge- og anlægsprojekter mellem 3.000.000 kr. og 38.691.190 kr. skal udbydes i begrænset licitation, og minimum fem skal byde på opgaven. Normalt vil dette ske gennem en prækvalifikation, som alle kan byde på. Det kan dog også i de

⁹ Ovenstående samt det følgende er udviklet af Kenneth Balfelt Team og carlberg/christensen og udgives i en rapport i foråret 2016 af Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.

flESTE tilfælde gøres uden prækvalifikation. Når opgaven udbydes uden prækvalifikation, kan man henvende sig direkte til som minimum fem entreprenører, der skal byde på opgaven. Disse entreprenører kan vælges relativt frit, men de kunne eksempelvis plukkes fra en positivliste, der er åben for alle, men som man kun kan komme på, hvis man på forhånd har forpligtet sig til at leve op til en række socialt definerede kriterier.

Delydelse på maksimalt 7.449.106 kr.

I EU-udbud over 38.691.190 kr. er der mulighed for at udbyde op til 20 pct. af den samlede anlægssum som delydelser. For hver enkelt delydelse er der et loft på 7.449.106 kr., men der kan godt være flere delydelser, som tilsammen udgør et større beløb, blot den samlede sum for delydelserne ikke overstiger 20 pct. af den samlede anlægssum. Disse delydelser kan frit gives til udvalgte entreprenører, som man kan forpligte til at leve op til sociale hensyn. BL har lavet et notat, som bl.a. fokuserer på brugen af delydelser i indkøb fra socialøkonomiske virksomheder: <http://www.bl.dk/media/608639/Lang-udbud-hjemmeside-18marts-2014.pdf>

Sociale klausuler

I EU-udbud har både kommuner og boligselskaber mulighed for at indbygge sociale klausuler om eksempelvis praktikpladser. Der kan dog ikke stilles krav om, at disse arbejdspladser skabes lokalt, idet man derved forskelsbehandler virksomheder, der ikke opererer lokalt. Det kan dog som i Københavnermodellen¹⁰ gøres nemt for entreprenørerne at vælge lokalt, idet man hjælper dem med at finde gode kandidater.

I Paris stilles der krav om, at 5 pct. af alle timer i en kontrakt skal gå til socialt udsatte fra udsatte boligområder. Samtidig tilbydes det, at man lokalt finder og præsenterer kandidater for entreprenørerne. Dermed har entreprenøren garanti for, at de ansatte lever op til kravene. Det skal afklares, om en lignende ordning kan lade sig gøre i Danmark.

Frivillige aftaler

I EU-udbud har man mulighed for at indskrive, at man forventer at den vindende deltager i et møde, hvor man diskuterer en efterfølgende frivillig aftale om brug af lokal arbejdskraft. BL har lavet en guide til dette og kan dokumentere gode resultater. Se mere her: <http://bl.dk/byggeri-energi-og-klima/praktikpladsindsats/> og her: <http://www.e-pages.dk/bl/245/>

Fond

Endelig er der mulighed for at oprette en fond, som får overført pengene. Dette er eksempelvis gjort med Ungdomshuset og i Folkets Hus. I denne løsning kan fonden frit vælge den entreprenør, som de ønsker, ligesom de kan vælge at udføre opgaven med en stor del frivilligt arbejde.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Inspiration kommer fra en række innovative byggeprocesser i Danmark og Europa, hvor man med succes har forsøgt at koble lokal beskæftigelse til fysiske renoveringsprojekter, fx Byg til Vækst (Fyn), Bygge-om-dialog (Malmø), ANRU – Agence Nationale pour la Rénovation Urbaine (Frankrig) og Fællesskab med perspektiv (Århus).

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Forslagets afgørende element er, at bygherrer i højere grad tager ansvar for at gøre brug af lokal arbejdskraft (herunder unge) i anlægsopgaver.

Hertil kommer, at aktørerne i planlægningen af nye byggerier indgår et tættere strategisk samarbejde om, hvilket behov for arbejdskraft, som initiativet har – og at man i jobcenter- og uddannelsesregi indgår aktivt for at skabe motivation og kompetencer hos de unge.

En yderligere vigtig dimension ved løsningsforslaget er, udsatte i udsatte boligområder introduceres til arbejdsmarkedet ved at deltage i udviklingen af eget boligområde. Enkelte boligforeninger er i forvejen gode til at skabe praktikpladser i forbindelse med renoveringer, fx qua [københavnermodellen](#), men til forskel fra københavnermodellen bør der fokuseres mere på de unge på kanten af samfundet – og ikke 'bare' dem, der via praktikpladser kan få mulighed for at snuse til byggefaget. Forslagets vision er varig beskæftigelse fx i form af følgende typer af jobs:

- a. Job til allerede faglærte, som går arbejdsløse.

¹⁰ <https://bl.dk/byggeri-energi-og-klima/praktikpladsindsats/koebenhavnermodellen/>

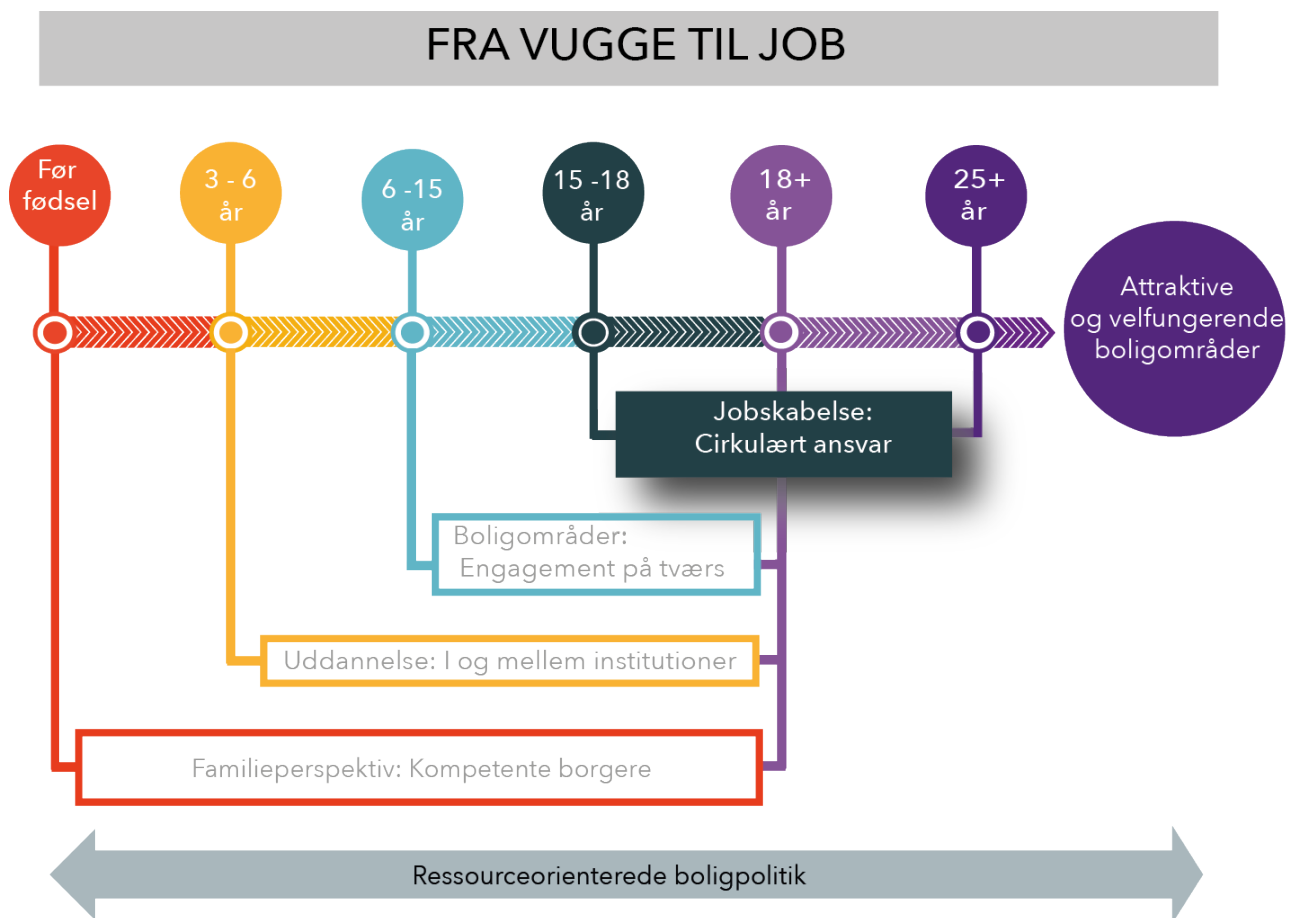
- b. Lære- eller praktikplads til kandidater, som allerede har grundforløb fra teknisk skole.
- c. Aftale om fremtidig praktikplads for kandidater, som er i gang med grundforløb og derefter vender tilbage til lære- eller praktikplads.
- d. Virksomhedspraktik eller lønstilskud med udsigt til efterfølgende lære- eller praktikplads, som motiverer til at gå i gang med grundforløb på teknisk skole.
- e. Virksomhedspraktik eller lønstilskud med udsigt til efterfølgende ufaglært arbejde.
- f. Ufaglært arbejde.

2+2=5 DRIFTSOPGAVER TIL UDSATTE LEDIGE

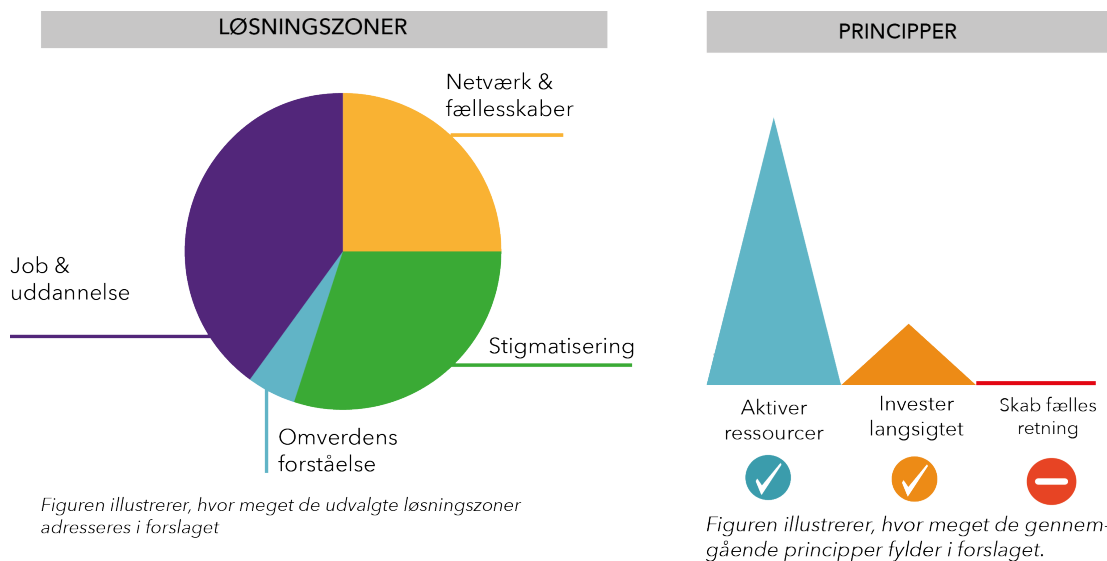
Visionen er at få aktiveret socialt udsatte beboeres ressourcer til glæde for beboernes selv og for boligområdet. Dette sker ved, at ledige beboere, der har komplekse sociale problemer, arbejder i eget lokalområde.

Ved at påtage sig ansvar for mindre driftsopgaver og få en synlig rolle i lokalområdet, øges beboernes selvværd, og der dannes andre former for netværk. Da der samtidig er tale om lettere jobtræning, kan sigtet endvidere være trinvist at opnå mere permanent beskæftigelse andetsteds.

Samtidig kommer der flere synlige voksne i det offentlige rum, områderne bliver mere velholdte, og der kommer større ansvar for fællesskabet. Borgerne får en titel af driftsassistenten.

KORT BESKRIVELSE

Forslaget består i, at overkommelige driftsopgaver tilbydes til fx langtidsledige for en mindre arbejdsdusør eller som almindelig aktivering – i eget lokalområde.

Opgaverne tilpasses og gøres fleksible, så de passer til den enkeltes ressourcer. Det kan være opgaver, som driftsassistenterne løser side om side med de fuldtidsansatte ejendomsfunktionærer eller på egen hånd. Driftsassistenterne får arbejdstøj, der signalerer, at de er ansat til at udføre særlige opgaver og dermed spiller en særlig rolle.

Opgaverne kan fx være at samle nedfaldne grene, rive faldunderlagsgrus på legepladsen, fjerne sne fra legeredskaber, registrere fejl og mangler, som videregives til driftskontoret. Der tilknyttes en mentor til driftsassistenterne, det kan evt. være den lokale ejendomsfunktionær eller en anden aktør, der træder ind i mentorrollen.

Der kan også tænkes i kortere projekforløb, hvor der skal løses mindre vedligeholdelsesopgaver, det kan fx være reparationer på legepladsen, at male en opgang eller skifte pærer i lys og lamper. Her kan man tænke sig en model, hvor der laves aftale med et firma, som vil og kan påtage sig en mere social rolle over for driftsassistenten og lade ham eller hende indgå i firmaets eget team.

Forslaget kan bl.a. omfatte sygedagpengemodtagere i jobafklaring, ledige i matchgruppe 2 og 3 samt førtidspensionister.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Ordningen vil give meningsfuld beskæftigelse for udsatte beboere langt fra arbejdsmarkedet, samtidig med at de får en ny rolle i lokalsamfundet. Dette vil give beboerne et nyt syn på sig selv, hvilket kan mindske graden af udsathed og stigmatisering. Ved meget succesfulde forløb opnår ledige beboere egentlig beskæftigelse, evt. i fleks- eller skånejobs.

For beboere, der i dag isolerer sig i deres lejlighed, kan et succesfuldt forløb være med til at bryde isolationen og tilføre relationer og et begyndende netværk. For beboere med misbrug kan ansvaret for mindre opgaver i området motivere til at nedbringe eller stabilisere misbruget og dermed øge deres livskvalitet og mindske sundhedsmæssige følgeskader.

Yderligere vil et resultat være, at der tages større ansvar, bliver holdt bedre øje med og passet bedre på det offentlige rum. Det kan skabe mere tryghed og give lyst til at bruge og holde det. Dermed vil initiativet også bidrage til at give boligområdet et bedre ry.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Socialt udsatte beboere opholder sig meget i boligområdet, da de har begrænsede ressourcer til at indgå i aktiviteter uden for området. Samtidig bidrager de kun i begrænset omfang aktivt til områdets drift eller vedligeholdelse. Som driftsassistent får de socialt udsatte beboere en langt mere aktiv rolle og mulighed for gennem meningsfulde opgaver at kvalificere sig til egentlig beskæftigelse.

Det er svært at aktivere socialt udsatte. Der skal derfor tænkes i at skabe nye fleksible former for arbejdsprøvning og beskæftigelse, som tager udgangspunkt i den lediges konkrete situation og ressourcer.

Ordningen er meget fleksibel, og driftsassistenten kan selv i dialog med den tilknyttede mentor tilrettelægge arbejdet efter dagsformen og skrue op og ned for ambitionsniveauet.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Ordningen kan benyttes i alle udsatte boligområder.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Det er vigtigt, at de opgaver, driftsassistenterne får, i starten er ekstraopgaver, som tåler ikke at blive lavet – men som samtidig bidrager til et mere velordnet lokalområde. Opgavernes omfang skal gradvist kunne skrues op og ned, så de passer til den udsattes skiftende ressourcer – på dagen, i ugen og over længere tid. Det er vigtigt at skabe et støttende og rummeligt netværk omkring den enkelte driftsassistent.

Det er nødvendigt, at der er en kontaktperson eller mentor, som støtter og guider de langtidsledige. Dette kan fx være en eksisterende ejendomsfunktionær/driftsenhed evt. sammen med en kontaktperson, mentor eller lign. fra fx jobcenteret.

Både Odense og Gladsaxe Kommune er frikommuner, hvor arbejdsdusørordningen findes. Der kan gives kr. 25 pr. time for maks. 160 timer (4.000 kr.) pr. måned til særligt udsatte kontanthjælpsmodtagere, uden at det går ud over andre ydelser. (Bekendtgørelse af lov om frikommuner m.v. § 7 d. Ordningen ophører indtil videre 1.07.2017).

Reglerne for aktivering skal benyttes, så de ledige kan aktiveres i eget lokalområde, men der skal være tale om opgaver, som boligselskabet og de ledige definerer sammen.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Ordningen er tiltænkt mennesker med komplekse sociale problemer, som misbrug, psykiske problemer, dårligt helbred og langtidsledighed som følge af dette. Jobcenteret vil være omdrejningspunktet for indsatsen, men den skal udvikles i tæt samarbejde med boligselskaber og afdelingsbestyrelser for at sikre fælles forståelse og kendskab til initiativet.

Det er ligeledes vigtigt at have en kontaktperson, som kan guide og støtte driftsassistenterne, det kan fx være en eksisterende ejendomsfunktionær eller gårdmand. Ligeledes kan man med fordel indtænke andre kommunale indsatser, som arbejder med socialt udsatte, fx sagsbehandler, støtte-kontaktperson el. lign. Øvrige aktører eller indsatser kan introducere de ledige for muligheden og medvirke i begyndelsen.

Samtidig bør det overvejes, om der er mulighed for at involvere en socialøkonomisk virksomhed, som arbejder med aktivering, i at videreudvikle konceptet.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Ordningen vil kræve ekstra ressourcer til en kontaktperson eller mentor i boligselskabets driftsadministration.

Til gengæld kan den økonomiske besparelse for dem, som kommer ud af isolation og evt. videre i beskæftigelse, potentielt

set være stor. Der er ligeledes mulighed for besparelser på drift og omkostninger i forbindelse med hævværk i boligområdet.

Det foreslås, at kommunen og boligselskab deler betalingen af arbejdsdusør, da begge parter vil nyde godt af ordningen ift. at få flere borgere i aktivering og sikre en bedre løsning af driftsopgaver. Kommunen kan derudover fx bidrage med frikøb af mentortimer. Ved aktivering er det kommunen alene, som afholder udgiften.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Det kan være svært at motivere og fastholde socialt udsatte borgere som driftsassistenten. Derfor skal ledelsen af driftsassistenterne og administration af ordningen foregå i et relativt fleksibelt system. For borgere med meget komplekse problemer kan der være behov for, at der også kan trækkes andre fagpersoner ind i forløbene, så deltagernes øvrige problemer kan håndteres relativt hurtigt undervejs, når de opstår.

Det kan være kontraproduktivt at ledige fastholdes i eget lokalområde, da de dermed ikke kommer ud af området og skaber nye netværk. Ordningen er derfor tænkt som målrettet nogle af de aller mest udsatte beboere. For dem kan aktivering tæt på bopælen betyde, at de føler større tryk ved opgaven, idet de forbliver i nærmiljøet. Dette kan gøre opgaverne mere overkommelige og medvirke til, at flere er i stand til at gennemføre, hvilket giver flere succesoplevelser og dermed større gavn af aktiveringen.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Inspirationen kommer fra bl.a. Almen Bolig Plus (http://www.3b.dk/boligsoegende/almenbolig/hvad_er_almenbolig/) samt Enghave Minipark-projektet, hvor udsatte øldrikkere deltog i at bygge ny minipark til dem selv og andre fra lokalområdet (<http://kennethbalfelt.org/enghave-plads/>).

Mulighed for kommunalt betalt mentor er inspireret af: (<https://www.sundhed.dk/borger/sygdomme-a-aa/sociale-ydelser/sociale-ydelser/beskaeftigelse/mentorordning/>)

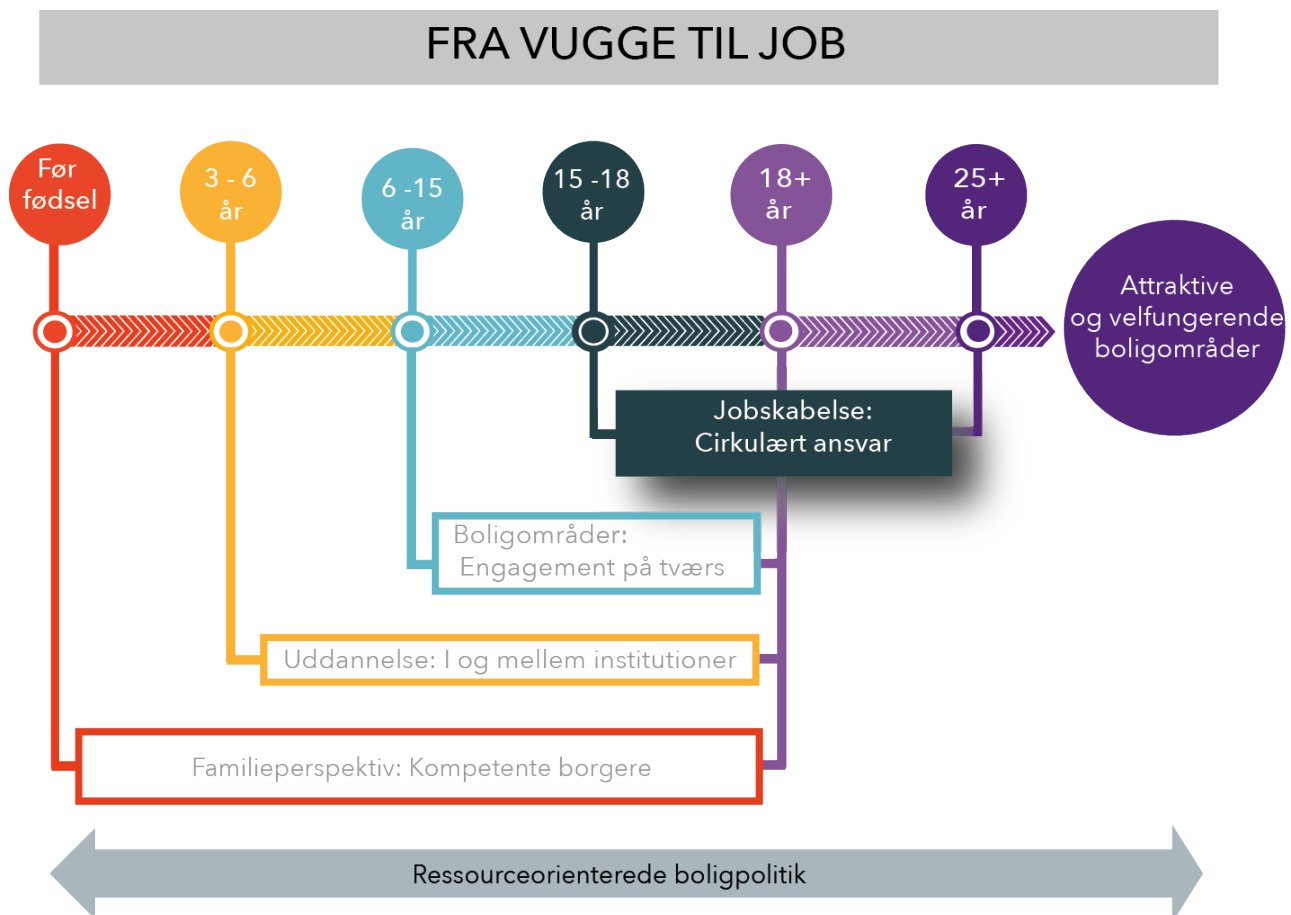
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde ved ordningen er, at den aktiverer ellers passive beboere, som får en rolle i lokalområdet, samtidig med at der løses opgaver i boligområdernes offentlige rum. Ud over det sociale og arbejdsmarkedsrettede element, sigter forslaget også mod at mobilisere flere af de ressourcer, der er til stede i områderne, og dermed skabe mere liv og flere synlige aktive voksne.

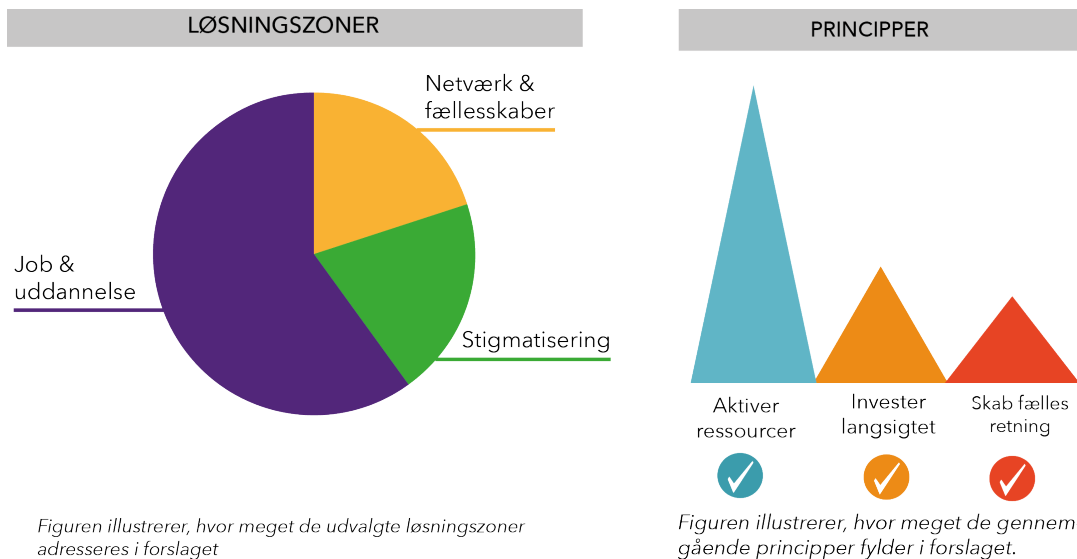
Endelig kan det at aktivere udsatte i eget lokalområde gøre det mere trygt og tilgængeligt at begynde i job eller aktivering.

EPICENTER

Centrene i de socialt udsatte områder skal omdannes til epicentre for socialøkonomi. Epicentrene skal udgøre platforme for dialog, sparring og samarbejde mellem aktører fra hhv. det offentlige, private og civile samfund i en fælles indsats for at skabe jobs til de mange ledige, der findes i områderne.

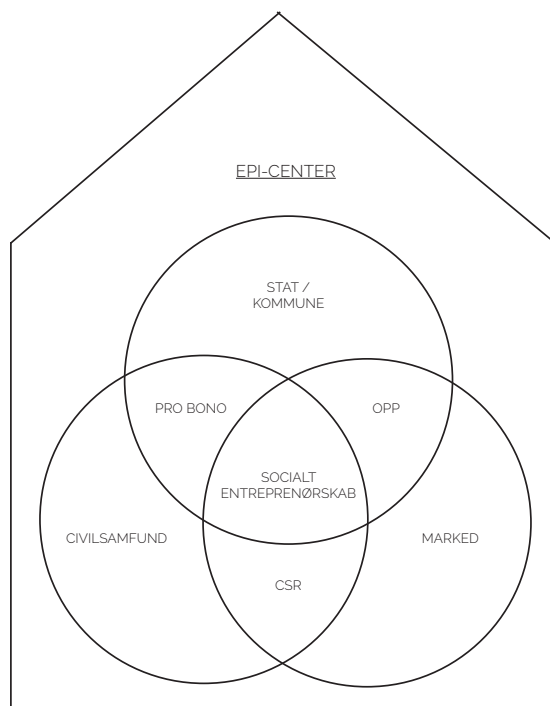

KORT BESKRIVELSE

I udsatte boligområder findes ofte centerbebyggelser, der i nogle tilfælde står mere eller mindre ubrugte hen. Centrenes fysiske placering og størrelse gør, at de har potentiale som lokale platforme for professionelle, sociale og kulturelle aktiviteter, der for det første kan styrke den sociale sammenhængskraft, men fremfor alt danne grobund for en spirende job- og iværksætterkultur.

En omdannelse af centrene som socialøkonomiske epicentre skal forstås som en samlende indsats af aktiviteter, der alle er henvendt mod at skabe job til beboerne i områderne. Centrene skal ikke udgøres af socialøkonomiske aktører alene, men derimod udgøre et socialøkonomisk rum, bestående af aktører fra samfundets forskellige sfærer:

(Figuren er udviklet med inspiration fra Lars Hulgårds model i Ketler & Theisen 2010).

Centrenes centrale placering i boligområderne gør dem ideelle som samlingspunkt for jobskabende indsatser og aktiviteter, der kan styrke den generelle omverdensforståelse i områderne og give konkret erhvervs erfaring til områdernes beboere. Disse indsatser og aktiviteter kan fx bæres på vej af:

1. Kommercielle virksomheder, der kan ansætte lokale beboere.
2. Offentlige institutioner, som fx jobcentre, ungerådgivning, bibliotek m.m., der på forskellige niveauer og med forskellige fokusområder kan aktivere borgerne og hjælpe dem et skridt eller to nærmere arbejdsmarkedet.
3. Det frivillige foreningsliv, der kan benytte centrene til sociale og kulturelle aktiviteter og projekter til og for beboerne i områderne. Beboerne kan i denne sammenhæng inkluderes som frivillig arbejdskraft, hvilket vil give dem erfaring og et større netværk.

Ved at indrette centrene som socialøkonomiske epicentre skabes der grobund for større interaktion og dialog de forskellige aktører imellem. En fælles forudsætning for, at man kan få tildelt plads som lejer, kan fx være en indstilling til og en ambition om at løfte og arbejde med nogle af de konkrete udfordringer med ledighed og arbejdsmarkedstilknytning, der findes i lokalområderne.

De unge vil ikke mindst kunne drage nytte af epicentrene ved at oprette konkrete ungetilbud og skabe fritidsjobs henvendt til unge skoleelever. Epicentrene vil dermed udgøre et fysisk samlingspunkt for de unges selvrealisering ved at øge sandsynligheden for, at de kan blive del af arbejdsmarkedet og indgå i konstruktive fællesskaber. De unge vil således i epicentrene få deres første tilknytning til arbejdsmarkedet via fritidsjob eller via en iværksætterindsats, hvor de efter endt uddannelse kan finde eller skabe deres eget job.

Hvis det lykkes at skabe en socialøkonomisk profil for centrene i samarbejde med de lokale aktører, vil centrene kunne udgøre platforme, der løfter områderne både økonomisk, socialt og kulturelt.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

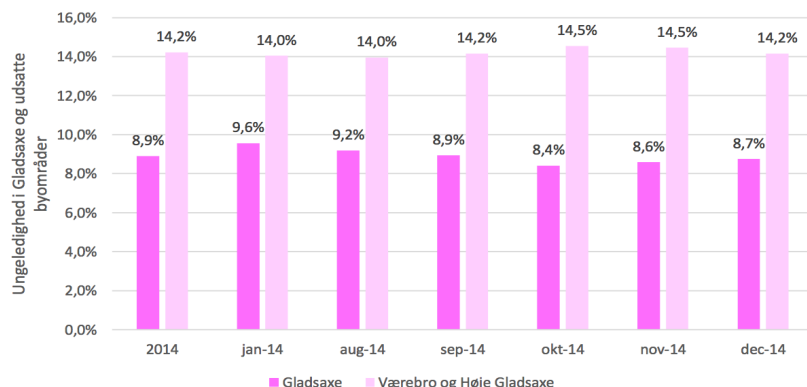
Der er umiddelbart fire væsentlige effekter ved at omdanne centrene til socialøkonomiske epicentre, der samler en række af aktører, som arbejder med samme sociale fokus, under et tag:

1. Flere vil komme i arbejde.
2. Det vil tiltrække ressourcer udefra, som kan medvirke til at aktivere eksisterende ressourcer.
3. Der vil blive opbygget tværgangsmæssige netværk aktørerne imellem.
4. Det vil være øget udbud af sociale og kulturelle tilbud, som vil skabe mere liv i centrene.

Centrene skal forstås som en samende indsats – en form for fysisk paraplyorganisation – af aktiviteter, der alle er henvendt mod at skabe job til beboerne i områderne. Det kan fx som vagter eller personale i butikkerne, som projektansættelser (lønnet som frivilligt) i foreninger og fx biblioteker samt uden for områderne, hvor beboerne gennem en aktiv indsats med jobcenter, rådgivning eller lignende får skabt kontakt til arbejdsmarkedet.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

For det første vil et øget fokus på at samle jobskabende indsatser og aktiviteter kunne bidrage til at mindske bl.a. den høje ungeledighed i områderne:

(Modellen viser ungeledigheden i Værebrogade og Høje Gladsaxe sammenlignet med Gladsaxe Kommune generelt (Gladsaxe 2015).

For det andet fremstår centrene på nuværende tidspunkt tomme og utrygge, og flere af dem kæmper med stor udskiftning af lejere. Med en målrettet indsats, der især beskæftiger de unge, vil der kunne skabes en ny profil til centrene, så det vil blive mere attraktivt at opholde sig og handle der, hvilket vil understøtte de erhvervsdrivendes forretningsgrundlag. De grupper af unge, der på nuværende tidspunkt skaber utryghed i området vil desuden ændre karakter, da de vil være beskæftiget i virksomhederne fremfor at hænge ud foran kiosken.

For det tredje vil det at samle flere aktiviteter og indsatser i centrene imødekomme udfordringen med at øge kendskabet til de tilbud, der er i områderne.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Centrene har forskellige ejerforhold, og det er selvfølgelig først og fremmest ejeren, der skal involveres i et samarbejde og en udvikling af en strategi for aktiviteter i centeret.

Herudover skal kommunen og kommunale indsatser involveres for at byde ind med aktiviteter i centeret. Også økonomisk kan kommunen eller evt. boligselskab bidrage i form af kompensation for husleje i en periode, indtil aktiviteterne finder en bæredygtig form.

Boligselskaberne spiller også en væsentlig rolle i implementeringen, da de både kan bidrage med økonomi og involvering af lokalområdets beboere.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

For at omdannelsen kan finde sted, er en af de helt centrale forudsætninger et ændret *mindset* hos ejerne af centrene. Med dette menes et ændret fokus fra hurtig udlejning til højest mulig pris til et større fokus på sociale og kulturelle værdier. Det er dog væsentligt i denne sammenhæng at påpege, at et øget liv i centrene på sigt vil kunne betale sig økonomisk, da målet er, at aktiviteter bliver selvorganiserende og selvfinansierende. Indtil da kan der eksempelvis arbejdes med sociale klausuler eller økonomiske subsidier, der øger incitamentet til at iværksætte en socialøkonomisk strategi.

Udgangspunktet vil derfor være en tæt dialog med ejerne for at udforme en strategi, der stiller krav til lejerne i centrene, så de er med til at styrke den sociale mobilitet i områderne.

Det er ikke nemt at etablere forretning, og mange mindre erhvervsdrivende og socialøkonomiske virksomheder kæmper med manglende kompetencer til at håndtere det store administrative arbejde, der følger med opstart af virksomhed. Derfor vil det være hensigtsmæssigt at etablere en enhed i centrene, der varetager store dele af den administrative opgave for virksomhederne, så de kan koncentrere sig om det, de er gode til.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Ved at omdanne centrene til socialøkonomiske epicentre muliggøres det, at en bred vifte af aktører kan indgå i det praktiske arbejde omkring at løfte mange af de sociale udfordringer, der eksisterer i områderne. Det omhandler både:

- Ejeren af centrene, der skal have ejerskab over en ny måde at tænke center på.
- Kommercielle virksomheder, der får et konkret fysisk rum og område for at udfolde deres CSR-strategier, der gavner lokalområderne.
- Offentlige institutioner, der kan iværksætte sociale indsatser i tæt dialog med borgerne, herunder fx biblioteker, skoler, ungdomsskoler og jobcentre, der kan agere facilitatorer for at skabe aktiviteter i centrene. Det offentlige er desuden en central spiller i forhold til forvaltningen og administrationen af centrene, eksempelvis i forhold til økonomisk støtte til nye aktiviteter.
- Borgere og foreninger, der får plads til at udfolde deres aktiviteter, herunder bl.a. kulturelle og sociale events og arrangementer, men også åbning af butikker, gallerier, håndværksteder med mere, som kan være med til at puste liv i centrene.
- Sociale entreprenører, der aktivt kan arbejde med udviklingen af områderne – både fysisk og socialt.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Investeringen i en omdannelse af centrene kan komme flere steder fra. Et partnerskab mellem ejer, kommune og boligselskab vil være en interessant løsning, så ejerskabet til implementeringen bliver bredt forankret. Dette kan evt. suppleres af sponsorater fra det private erhvervsliv samt støtte fra fonde.

Det er dog væsentligt at påpege, at indsatsen på sigt skal være bæredygtig, så aktiviteterne ikke bliver afhængige af driftsstøtte.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Centrene er ikke attraktive i den form og profil, de har på nuværende tidspunkt. Der skal derfor laves en kortlægning for at finde ud af, hvilke lejere der ville være relevante at tiltrække, og hvilke incitamenter der kunne øge motivationen for at blive lejer.

Derudover skal forretningsgrundlaget øges med flere forbrugere. Disse skal dels tiltrækkes fra lokalområdet, men også udefra. Forbrugere kommer i takt med de flere tilbud, og der skal arbejdes med, hvordan også brugere bliver engageret i udviklingen af stedet.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Renew Newcastle: <http://renewnewcastle.org/about/>

Meanwhile project: <http://www.meanwhile.org.uk/about-us/>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

En øget mangfoldighed i tilbud og indsætter forankret under samme tag er det centrale i forslaget. Det vil muliggøre samarbejde og sparring de forskellige indsætter og aktiviteter imellem, øge borgernes kendskab til de enkelte initiativer og fremfor alt muliggøre en samlet indsats, der med en lang række af forskellige metoder og delindsætter kan få de ledige i job.

REFERENCER

Gladsaxe (2015):

[http://www2.gladsaxe.dk/C12575EB003B3720/0/39A0717F59D8AEDDC1257E650048BED5/\\$FILE/Bilag_43.2.I_Bilag%202.%20Besk%C3%A6ftigelsesplan.pdf](http://www2.gladsaxe.dk/C12575EB003B3720/0/39A0717F59D8AEDDC1257E650048BED5/$FILE/Bilag_43.2.I_Bilag%202.%20Besk%C3%A6ftigelsesplan.pdf)

Ketler, Anette & Theisen, Christine (2010): Drivkraft – Portrætter af socialøkonomiske iværksættere og deres virksomheder, Erhvervsskolernes Forlag, 1. udgave

BOLIGOMRÅDER: ENGAGEMENT PÅ TVÆRS

VISION

Tænk hvis

... alle lokale kræfter blev mobiliseret i forpligtende, anerkendende og inkluderende fællesskaber med ambitionen om at skabe nye åbninger og udvikle løsninger, der kommer området og dets børn og unge til gode.

Udgangspunktet for arbejdet med *Boligområdet: Engagement på tværs* er en tro på, at holdbare løsninger skal skabes med og af beboere og de unge selv. Empowerment, ansvarliggørelse og understøttende facilitering er dermed centrale begreber for udviklingsarbejdet. Tilgangen er ikke revolutionerende i sig selv, men tilhører ikke desto mindre et paradigmeskifte i tilgangen til byudvikling, hvor et udpræget fokus på at engagere og aktivere civilsamfundet træder i stedet for ekspertvælde og top-down-styring.

Der findes allerede mange eksempler på, at det lykkes, når brugerne inddrages i løsningen af kommunale udfordringer, men skal potentialet for alvor forløses, kræver det generelt set et ændret *mindset* i både byråd, i de kommunale forvaltninger og fremfor alt blandt borgerne i det civile samfund. Det kræver dels, at borgere skal tage større del i den offentlige debat og engagere sig i samfundets udvikling, dels at offentlige institutioner skal være indstillet på at afgive ansvar og beslutningsrum.

Løsninger kommer ikke af sig selv, og opgaven kan ikke løftes af én instans eller isoleret fra de mennesker, løsningerne er henvendt til. Derfor må løsninger skabes i fællesskab med dem, der skal leve med løsningerne og deres omgivelser. I samspil med virksomheder, foreninger, kommune og borgere skal der fremmes initiativer for og en tro på udnyttelse af områdernes egne ressourcer. Kun på den måde, bliver unge og borgere i stand til at tage ansvar for deres eget liv med øget social mobilitet som resultat.

De metoder og tilgange, som benyttes i arbejdet med udfordringerne i de forsømte boligområder, skal ses i dette lys. Perspektivet for områdernes udvikling skal tage afsæt i at betragte unge og andre beboere som eksperter i eget liv og dermed have tiltro til, at de unge selv ønsker at tage ansvar og ejerskab. De unge og andre borgere skal inviteres og støttes til at bidrage til at udvikle og udforme løsninger. Vores bud er, at disse rum skal *skabes*, hvor man opmuntres til at eksperimentere, søge løsninger og iværksætte egne initiativer i fællesskab med eksterne aktører, virksomheder, organisationer og institutioner.

Udviklingen og understøttelsen af disse rum skal danne grundlag for at skabe flere bånd områdernes beboere imellem, men også mellem beboere og aktører i det omgivende samfund. Målsætningen er, at båndene mellem de forsømte boligområder og det øvrige samfund dermed styrkes, og at der samtidig opstår stærkere lokale fællesskaber og stærkere social sammenhængskraft.

UDFORDRINGERNE I DAG

De udsatte boligområder har i en årrække været udsat for et utal af velmenende borgerinddragende indsatser med fokus på at aktivere beboere og få dem til at bevæge sig op ad den sociale rangstige. Indsatserne er gået hånd i hånd med en øget opmærksomhed fra omverdenen, der i overvejende grad har fokuseret på områderne som arnested for en lang række af samfundets problemer.

Nyere undersøgelser viser, at både utrygheden og kriminaliteten i de udsatte boligområder er faldende, ligesom flere unge påbegynder en uddannelse ud over folkeskolen (BL 2015).

Men der findes fortsat en række udfordringer. Nyere undersøgelser af de socialt udsatte områder viser eksempelvis, at 63 pct. af beboerne i områderne ikke har energi og lyst til at deltage i de aktiviteter, der foregår i boligområderne. Det samme tal er på landsplan 29 pct. (Foldgast et al. 2015: 37). I områderne hersker der altså en større passivitet, og der er mangel på motivation til at deltage aktivt i lokalsamfundet. Derudover er det kun lige under halvdelen af beboerne i de udsatte områder, der har kontakter uden for boligområdet, hvilket er 20 pct. færre end landsgennemsnittet. Samtidig oplever kun 32 pct. af beboerne i de udsatte boligområder naboskabet som positivt i modsætning til 75 pct. på landsplan (Foldgast et al. 2015: 28, 24). Hertil kommer, at områderne ofte udsættes for negativ omtale i medierne, hvilket giver et negativt omdømme og medvirker til at stigmatisere områdernes beboere. At komme fra et forsømt boligområde kan i selv udgøre en barriere, idet omverdenen på forhånd betragter én med mistro.

Der er med andre ord væsentlige udfordringer for den sociale sammenhængskraft i udsatte boligområder. Sættes der derfor ind med indsatser og initiativer, som kan styrke den sociale sammenhængskraft og mobilitet, vil det være medvirkende til at sætte skub i en positiv udvikling for områderne og deres beboere. Med disse indsatser og initiativer menes der brugerinddragende og brugerdrevne aktiviteter, som kan skabe anerkendende og forpligtende fællesskaber, og som sætter borgerne i centrum og ansvarliggør dem for deres egen udvikling.

Der eksisterer allerede en lang række ressourcer i områderne i form af et stort foreningsliv, stærke fællesskaber og beboerlokaler, og der er mange gode eksempler på inddragende og involverende tiltag. Men der er fortsat behov for at videreudvikle tilgangene til arbejdet med de udsatte boligområder. Der er behov for at se på og fortsat arbejde med at give liv og mulighed for at udfolde de ressourcer, der i forvejen findes i områderne. Og der er behov for at undersøge og arbejde med, hvordan disse ressourcer kan udgøre et fundament for det videre arbejde.

TRE FORSLAG

Vi har udviklet tre forslag, der på forskellig vis adresserer disse udfordringer.¹¹

\BACKSLASH

\BACKSLASH skal aktivere den tilknytningskraft og stolthed over området, som mange af de unge beboere også har, og aktivere den energi til skabe modbilleder til mediernes fremstillinger. Der er tale om en proaktiv kommunikationsindsats og en service til journalister og medier. Visionen er at modvirke og forebygge mediernes fordrejninger og fejlfortolkninger om forsømte boligområder. Unge inddrages aktivt i fortælling om livet og hverdagen i områderne.

Borgerbudgettering

Borgerbudgettering er en offentlig pulje, der varetages af lokalområdernes beboere til realisering af lokale projekter. Det handler ikke om at pumpe store summer ud i området, men om at give borgerne ejerskab over nogle projekter for at opdyrke deres engagement i lokalsamfundet.

Projektmageri i folkeskolen

Forslaget er et praktisk skolefag, der skal implementeres som selvstændigt fag i udskolingen i folkeskolen. Faget skal styrke elevernes praktiske og innovative kompetencer ved konkret at lade dem arbejde praktisk med at udarbejde mikrovirksomheder, forretningsmodeller eller koncepter i tæt samarbejde med det

¹¹ Bemærk endvidere forslaget Epicenter, som præsenteres i afsnittet om forslag vedrørende jobskabelse, det er ligeledes et initiativ til at styrke liv og sammenhængskraft i boligområderne

eksisterende erhvervsliv. Faget tager afsæt i eleverne og vil give dem praktisk erfaring med økonomi, forretning, marked, sprog, udvikling og innovation.

REFERENCER

BL 2015: <https://www.bl.dk/nyheder-presse/nyheder/2015/4/udviklingen-er-vendt-i-de-udsatte-boligomraader>

Foldgast, Anne Maria et al. 2015: *Naboskab i udsatte boligområder - En måling af naboskabet i udsatte boligområder sammenlignet med andre boligområder i Danmark*, Center for Boligsocial Udvikling

\BACKSLASH\

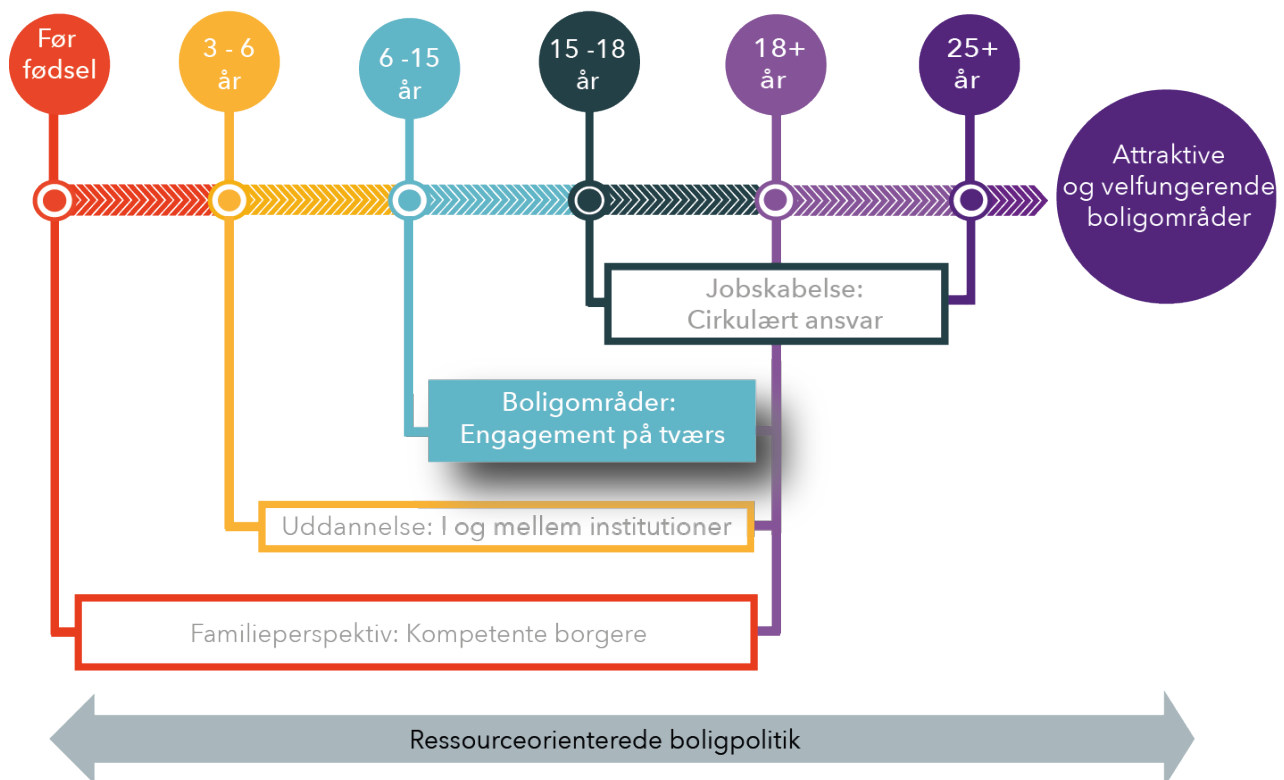
Et TV2-indslag om Palæstina med gamle arkivbilleder fra Vollsmose, hvor tre vrede, unge mænd vifter med et palæstinensisk flag. Et indslag om bandekriminalitet, hvor dækbilleder til speaken er arkivoptagelser fra torvet i Værebro Park. Det er velkendt og tilbagevendende i mediebilledet. Og stigmatiseringen er markant. \BACKSLASH\ vil ændre omverdenens billeder af de forsømte boligområder.

\BACKSLASH\ skal aktivere den tilknytningskraft og områdestolthed, som også mange af de unge beboere har, og aktivere den energi til skabe modbilleder til mediernes fremstillinger.

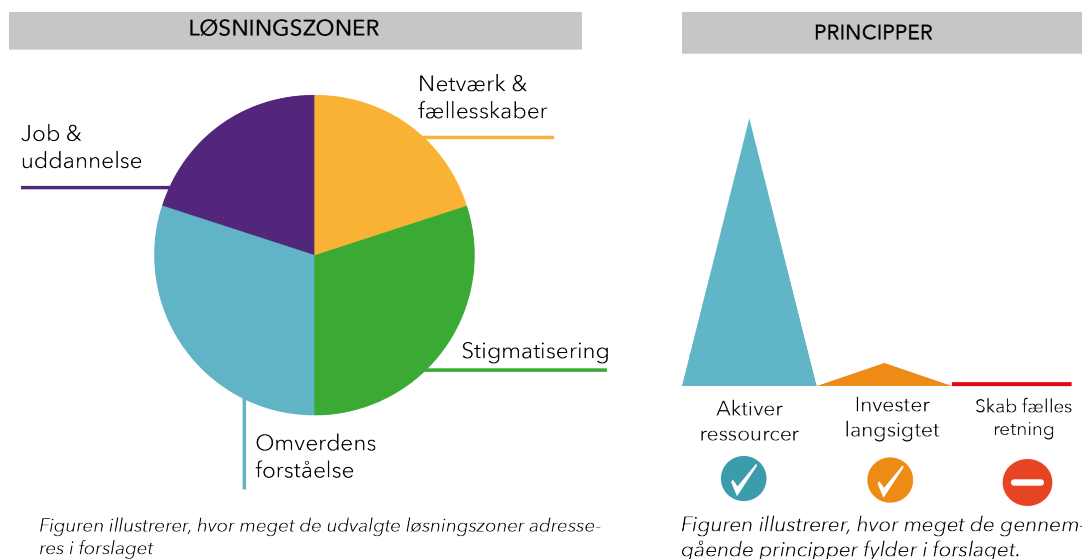
\BACKSLASH\ skal være en proaktiv kommunikationsindsats og en service til journalister og medier. Visionen er at modvirke og forebygge mediernes forbrejninger og fejlfortolkninger af statistik, fakta, citater mv. omkring forsømte boligområder i Danmark, herunder krænkende kildebrug af udsatte enkeltpersoner.

\BACKSLASH\ trækker på journalistiske og akademiske fagkompetencer, men drives lokalt af unge, der bor i de berørte boligområder. Deres opgave er at læse, lytte og iagttage de mediedækninger, der berører deres boligområder – og reagere gennem dialog og journalistiske modtræk.

FRA VUGGE TIL JOB

KORT BESKRIVELSE

\BACKSLASH\ er en borgerdrevet, kommunikativ indsats på lokalt niveau med opbakning fra kommunale kommunikationsressourcer og nationale presse- og kommunikationsressourcer i boligselskaber og Landsbyggefonden.

\BACKSLASH\ arbejder proaktivt og forebyggende i forhold til at få vendt nyhedsrapporteringen fra de boligsociale områder ved at inddrage unge i fortællingen om livet og hverdagen i områderne.

\BACKSLASH\ kan bestå af en række forskellige initiativer:

1. En kort dokumentaristuddannelse for unge beboere, inspireret af Young Stringers i Tingbjerg og Everyday Project i København N. Her lærer de unge dokumentaristiske og journalistiske greb og medieforståelse.
2. En facebook-side og/eller instagram-konto administreret og formidlet af unge, der bor i de forsømte boligområder, omhandlende deres liv og hverdag. Dette kunne indtænkes i en form for lektiecafe eller fritidstilbud, hvor de unge får vejledning eller undervisning i at skrive, tage billeder og/eller filme, i at opsætte en hjemmeside/CMS. Hvis de allerede har kompetencerne, kan de blot få et rum i en klub eller forening, hvor de kan have kontor og arbejde. En lignende indsats er med succes forsøgt i Gribskov Kommune under titlen 'Ung i Gribskov'. Her blev unge ansat i fritidsjob i kommunen til at kommunikere direkte til andre unge via Facebook, hjemmeside o.a.
3. En (e-)avis, der formidler borgerinitiativer og nyheder fra områdernes foreninger og aktører. Denne indsats er inspireret af 'Citizen Journalism'.
4. En opsøgende presseindsats, der gennem pressemeddelelser og direkte kontakt til pressen arbejder proaktivt på at sprede de gode fortællinger fra områderne. Dette kan både være i nationale og regionale medier, men det primære fokusområde vil være lokalpressen og fagblade, der beskæftiger sig med det boligsociale felt, integration og sociale forhold. Presseindsatsen har journalister som deres primære målgruppe. Den sekundære målgruppe er borgere uden for områderne, som gennem medierne kan få et mere nuanceret indblik i områderne.
5. En indsats inspireret af Quick Respons i Sverige, der aktivt opsøger medier, der har bragt fejloplysninger og/eller misinformation om områderne for at få bragt et dementi eller komme i dialog med den pågældende journalist om de faktiske forhold, herunder en invitation til at komme ud i områderne, hvor de kan få syn for sagen.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Mange unge i lokalområderne beskriver, at de oplever at blive stigmatiseret og/eller blive holdt uden for det øvrige danske samfund. Mediernes rapportering og dækning fra de udsatte områder er med til at styrke denne oplevelse. At de unges oplevelse også har et reelt indhold viser blandt andet studier gennemført af Elisabeth Eide, professor ved Institut for Journalistik, Høgskolen i Oslo og Akershus. Hun har forsket i nyhedsdækningen af etniske minoriteter fra 1902-2002, og hendes forskning viser, "at etniske minoriteter i høj grad ofte er blevet omfattet af usynliggørelse, negativitet og marginalisering i mediebilledet". (<http://journalistforbundet.dk/Nyheder/2014/Marts/Sort-eller-hvid---hvad-rager-det-medieme/>).

En systematisk kommunikativ indsats skal være med til at vende denne tendens og bidrage til en afstigmatisering af befolkningsgrupperne i områderne og områderne i bredere forstand. Videre kan dette føre til at nuancere verdenssynet hos unge i områderne, som kan få en forståelse for, at medierne ikke er imod dem, men ikke altid har tid til eller prioriterer at tænke deres formidling igennem, eksempelvis hvad angår dækbilleder, vinkler, ordvalg og formuleringer.

Sidst, men ikke mindst, er \BACKSLASH\ et forsøg på at aktivere unge beboere i et mediemæssigt 'selvforsvar' og samtidig opbygge journalistiske kompetencer og kvalificere de unge i forhold til omverdensforståelse.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Der er tendenser til en stereotyp nyhedsdækning af områderne og beboerne i disse. Beboere i forsømte boligområder risikerer gennem misvisende mediefortolkning og -dækning at blive yderligere marginaliseret i både den offentlige debat og den praktiske hverdag.

\BACKSLASH\ vil bruge de unges områdestolthed positivt. De forsømte boligområder oplever en fremmedgørelse fra omverdenen. \BACKSLASH\ skal således give områdernes unge en større forståelse for mediedynamikker og omverdensforståelse. \BACKSLASH\ skal korrigere fejlbehæftede fremstillinger og proaktivt give omverdenen et positivt indblik i hverdagen i områderne.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

\BACKSLASH\ kan etableres lokalt i Vollsmose og Værebros Park – og med fordel også i andre forsømte boligområder. Den lokale redaktion vil skulle arbejde tæt sammen med kommunale presse- og kommunikationsfolk.

\BACKSLASH\ vil derudover have en national redaktion, som samarbejder med og involverer unge i de enkelte boligområder. BL kunne være et muligt bud på, hvem der kan have det overordnede ansvar for driften. De har i forvejen et fagblad (Boligen) og en redaktion, som kunne arbejde konkret med at inddrage de unge og med de forskellige underinitiativer.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Den væsentligste forudsætning er etablering af en journalistisk og kommunikationsfaglig redaktion, der tillige formår at inddrage unge og øvrige beboere i de forsømte boligområder. Et tæt samspil mellem lokale aktører og den nationale redaktion er en klar forudsætning for, at man både vil kunne skabe meningsfuld inddragelse af unge og bidrage til mediemæssigt at afstigmatisere de forsømte boligområder.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Den nationale organisering vil være en udbygning eller reorganisering af eksisterende kommunikations- og presseindsatser.

I den lokale organisering vil man med fordel kunne trække på eksisterende strukturer som fx ungdomsskoletilbud og klubtilbud. Herudover vil kommunale kommunikationsafdelinger få en udadvendt og samarbejdende/servicerende funktion ift. ungeredaktionerne. Oprettelse af egentlige fritidsjobs er en mulighed, men vil selvsagt kræve (begrænsede) økonomiske ressourcer.

HVILKE BARIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED

Den primære barriere er, at initiativet primært vil være en udgift. Initiativet skal dog anskues som en udvidelse af fx BL's eksisterende kommunikationsarbejde. Dertil er der en barriere i forhold til en risiko for manglende gennemslagskraft over for medierne. Således vil det største potentiale ligge i den aktive ungeinvolvering, imens den generelle mediemæssige afstigmatisering af områderne er en omfattende og forventeligt langstrakt opgave.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Quick Response er svensk initiativ, organiseret under Röda Korset Ungdom. Initiativet eksisterede i ti år, men var nødsaget til at lukke pga. manglende funding:

http://www.motallaodds.org/factualweb/se/3.2/articles/Quick_Response.html

Citizen Journalism eller borgerjournalistik er journalistik udført af ikke-professionelle journalister:

https://en.wikipedia.org/wiki/Citizen_journalism og

http://www.sourcewatch.org/index.php/List_of_citizen_journalism_websites

Gellerup.nu er et dansk eksempel på en borgerjournalistisk portal i et forsømt boligområde: <http://www.gellerup.nu>

Young Stringers er en kreativ uddannelses- og talentindsats i ungdomsskoleregi, som henvender sig til marginaliserede unge drenge i Husum-Tingbjerg – oftest med anden etnisk baggrund end dansk.

<http://youngstringers.com>

Everyday er et interaktivt videounivers skabt af CPH:DOX. Projektet tager afsæt i levet hverdagsliv og har fokus på almindelige menneskers ualmindelige historier.

<http://www.everydayproject.dk>

Ung i Gribskov:

<https://www.facebook.com/UngiGribskov>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde element i \BACKSLASH\ er den aktive ungeinddragelse, der skal skabe omverdensforståelse.

\BACKSLASH\ skal aktivere ressourcer hos de unge i boligområdene, og ikke mindst hos kommunale

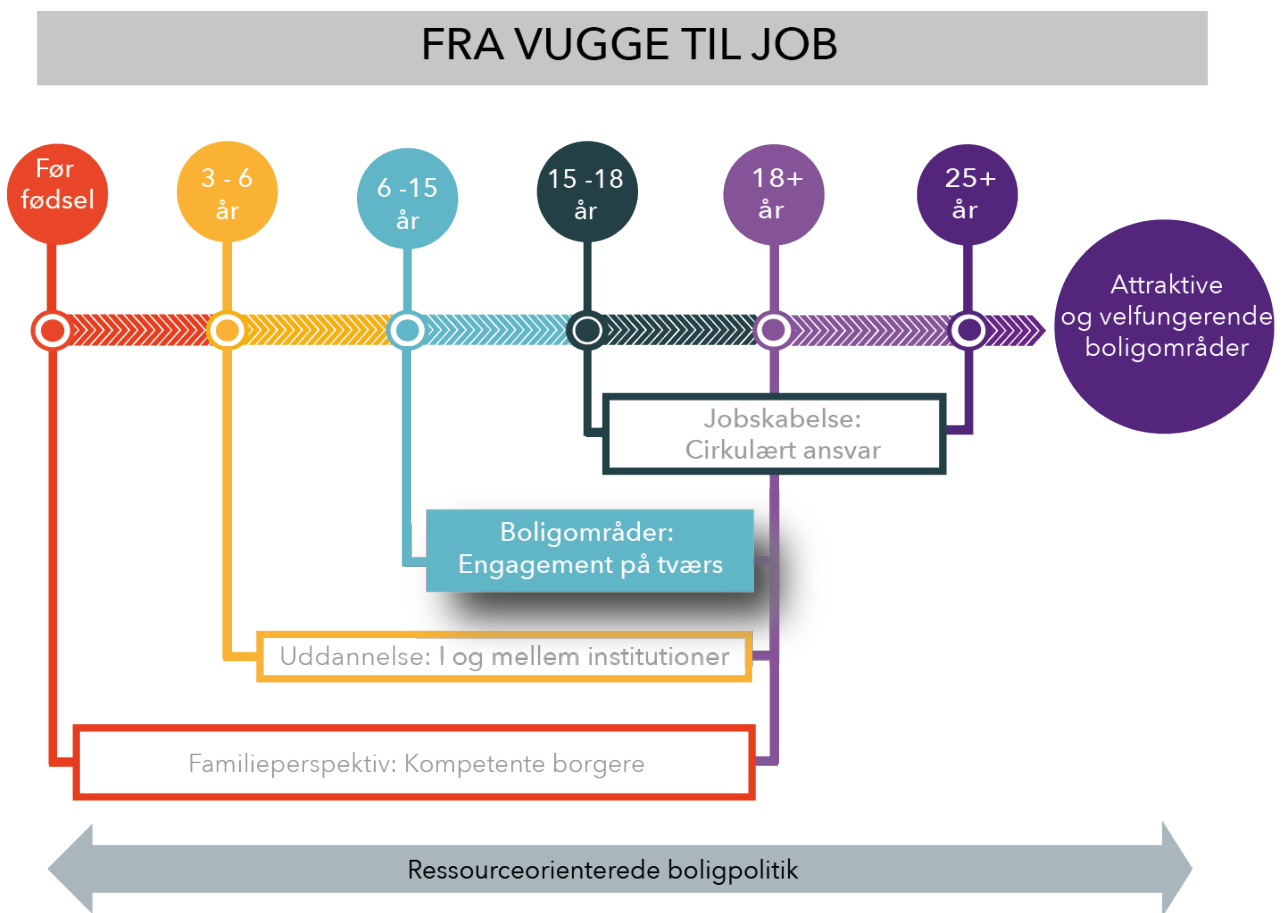
kommunikationsressourcer. \BACKSLASH\ kan få effekt på den mediemæssige stigmatisering af de forsømte boligområder ved at skabe en fælles retning for de unge, de kommunale kommunikationsindsatser og de nationale

kommunikationsindsatser i BL (og Landsbyggefonden).

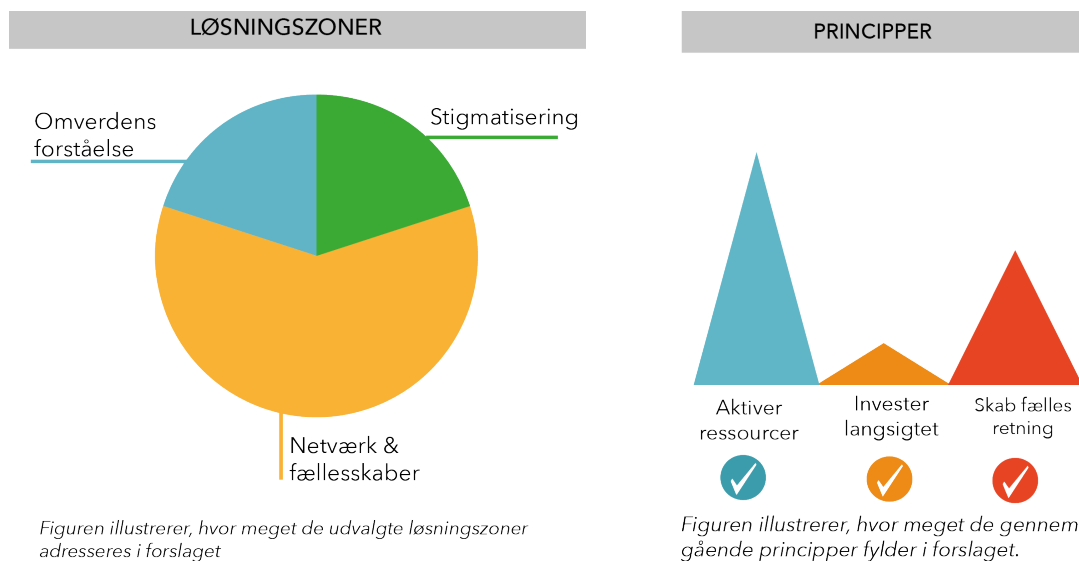
BORGERBUDGETTERING

Borgerbudgettering vil skabe grobund for lokalt engagement, ejerskab over nærområdet og øge den demokratiske forståelse og deltagelse.

Borgerbudgettering er en offentlig pulje, der varetages af lokalområdernes beboere til realisering af lokale projekter. Det handler ikke om at pumpe store summer ud i området, men om at give borgerne ejerskab over nogle projekter for at opdyrke deres engagement i lokalsamfundet.

KORT BESKRIVELSE

Borgerbudgettering handler om, at borgerne i et område tildeles en sum penge, som de kan fordele til særlige formål efter egen prioritering.

I det følgende vil et eksempel fra England vise de potentialer og horisonter, der findes ved borgerbudgettering. Eksempler med forsøg i Odense vil skitsere erfaringer og nogle af de aktuelle ambitioner, der findes i en dansk kontekst.

I 1994 lukkede kulminen i *Manton i det nordlige England*. Ingen nye arbejdspladser kom til byen, og konsekvenserne ved minelukningen var katastrofale for byens udvikling: Rekordhøj kriminalitet, udpræget antisocial adfærd, rekordlav valgdeltagelse ved parlaments- og kommunevalg og en arbejdsløshed på 50 pct. (Strategihuset 2015A). Ballade i gadebilledet, hærværk, småkriminalitet, hashklubber og unge, der forstyrrede nattesøvnen, når de drøede gennem byen på borede knallerter og motorcykler, voldte problemer for byens borgere. Dertil kom, at politiet måtte prioritere deres indsatser af mangel på ressourcer, hvilket bevirkede, at borgerne oplevede, at politiet ikke interesserede sig for de forhold, som bekymrede dem. Samtlige statistikker skreg af røde tal.

I 2006 eksperimenterede Manton for første gang med borgerbudgettering. Borgerne fik tildelt, hvad der svarer til ca. 500.000 kr. til projekter, der kunne få byen på ret kurs igen. I 2008 besluttede borgerne at tildele politiet nogle af pengene, så de bedre kunne håndtere kriminaliteten og prioritere bredere, hvilket bl.a. har betydet, at mange af hashklubberne er blevet lukket. De unge har desuden fået en motorcross-bane uden for byen, hvor de kan køre ræs, hvilket har sikret nattesøvnen og højnet den generelle tryghed i byen (Strategihuset 2015A). I dag, ni år efter første forsøg med borgerbudgettering, er kriminaliteten faldet med 20 pct., den antisociale adfærd er faldet med 30 pct., og valgdeltagelsen ved parlaments- og kommunevalg er steget fra 17 pct. til over 50 pct. (Mandag Morgen 2012).

Naturligvis er der stor forskel på engelsk og dansk velfærdssystem og samfundsmodel, og direkte paralleller kan være svære at drage. Ikke desto mindre er man i Danmark så småt ved at kunne lave de første evalueringer efter forsøg med borgerbudgettering. Og det ser umiddelbart positivt ud.

Odense Kommune har to år i træk eksperimenteret med borgerbudgettering i to væsentligt forskellige bydele: Bolbro og Dalum. Bolbro har tidligere været nummer fire fra bunden på en liste over landets laveste indkomster (Fyens Stiftstidende 2000), mens Dalum derimod er en bydel med ressourcestærke borgere og et stærkt foreningsliv. Bydelene fik hver i 2014 tildelt 100.000 kr. og i 2015 200.000 kr., som borgerne kan råde over – med facilitering fra kommunen. Borgerne kan søge om penge til projekter til det fælles gode, og de vælger selv, hvem der skal have tildelt penge.

Erfaringerne fra de to boligområder har været meget forskellige.¹² I Dalum har forsøget ikke haft den store effekt, formodentlig fordi borgerne her i forvejen er engageret i stærke foreninger og aktiviteter som eksempelvis den lokale

¹² Ifølge kommentarer fra Dorte Mariager, konsulent i Center for Velfærdsudvikling i Odense Kommune

idrætsforening, kirkelige aktiviteter, m.m. Borgerne har derfor også viden om, hvordan der rejses penge til forskellige projekter, og et stærkt lokalt fællesskab.

I Bolbro er der derimod noget, der tyder på, at forsøget har været med til at styrke det lokale fællesskab. Her er børn og unge ned til 10-års-alderen blevet inddraget og har fået mulighed for at indstille projekter og være med til at stemme om dem. Afstemningsmøderne fungerer som en slags platform for interaktion og sparring, hvor borgerne kan udveksle viden og erfaringer. Eksempelvis har der været projekter, der ikke har fået tildelt penge, men hvor initiativtagerne fra andre tilstedeværende har fået viden om andre muligheder for finansiering, bl.a. ved salg af folkeaktier og andre kommunale og nationale puljer. Nogle børn har søgt om og fået midler til legetøj, fordi børnene ikke kun ville bruge legetøjet selv, men tage det med ud i lokalområdet og lære andre børn at lege med det. Der er desuden blevet etableret nyttehaver og en bevægelsepark til glæde for områdets beboere, og der opleves i mindre grad hærværk og mislighold i området. Forsøget med borgerbudgettering har skabt større engagement blandt borgere, der hidtil ikke har engageret sig i de lokale aktiviteter og foreninger.

Selvom Odenses erfaringer er langt fra Mantons, kan fortællingen fra England demonstrere potentialerne og et muligt perspektiv for borgerbudgettering. Og selvom der endnu ikke er færdige evalueringer fra Bolbro, er de umiddelbare erfaringer positive: Øget engagement og ansvarsfølelse blandt borgere, der hidtil ikke har blandet sig i den offentlige debat, større medborgerskab og forståelse for omverdenen.

Eksemplerne viser, at hvis beboerne får en pose penge til selvforvaltning, bliver det lettere for foreninger og enkeltpersoner at opnå økonomisk støtte til at realisere projekter, der kan gavne udviklingen af lokalområderne. Samtidig ligger beslutningen om, hvem der kan opnå støtte, lokalt. Afgørelsen finder sted ved afstemning blandt fremmødte beboere til offentlige beslutningsmøder, som initiativtagerne (typisk kommune eller boligselskab i samarbejde med de lokale) har sat rammerne for. Borgerbudgettering er dermed en styrkelse af det direkte lokale beboerdemokrati, idet beboerne får ansvaret for at beslutte, hvilke projekter, der kan få tildelt penge. Erfaringerne fra Odense viser desuden, at børn med fordel kan inddrages i processerne, og at de sagtens kan have gode ideer til at styrke det lokale sammenhold og skabe relationer.

For yderligere at styrke det lokale engagement og inkludere flest muligt i fællesskabet, kunne der etableres en hurtig-pulje, hvor mere uformelle fællesskaber og aktører har mulighed for at søge mindre midler. I Bolbro er der i 2015 afsat 100.000 kr. til projekter under 25.000 kr. (Bolbro Bestemmer 2015).

Pointen er i denne sammenhæng at gøre midlerne lettere tilgængelige uden for meget bureaukrati og formalitet. Det vil kunne medvirke til en inklusion af de mange mere eller mindre uformelle fællesskaber, der findes i områderne, og som gør en kæmpe indsats i forvejen. En hurtig-pulje er til for at lette disse fællesskabers arbejde og styrke deres engagement. Puljen kan imødekomme gruppernes engagement uden at tvinge dem gennem en formalisering, der ikke er til for fællesskabets skyld, men for bureaukratiets.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Ifølge Strategihuset, en social rådgivningsvirksomhed, viser erfaringer fra England og USA, at borgerbudgettering for relativt få midler kan skabe markante sociale resultater (Strategihuset 2015B):

- Fald i kriminaliteten på op til 50 pct. i de mest belastede områder.
- 200-400 pct. flere ildsjæle, der lægger tid og kræfter i at værne om velfærden i deres område.
- Styrket dialog mellem forvaltning, politikere og borgere om, hvad der er vigtigt for at bevare og styrke velfærden.
- Større engagement blandt grupper af borgere, der ellers aldrig deltager i den kommunale debat.

Den reelle indflydelse på lokale initiativer kan så at sige skabe øget engagement og ejerskab, som kan medvirke til at forebygge hærværk og mislighold i områderne.

En anden dimension er, at borgerbudgettering kan give en øget forståelse for nærdemokratiet, som kan bidrage til den sociale sammenhængskraft og det gode naboskab og dermed styrke integrationen.

Sidst men ikke mindst viser erfaringerne fra Manton, at også den oplevede tryghed i byen steg som følge af nogle af de projekter, borgerne valgte at støtte.

Strategihuset anbefaler dog, at realiserede projekter skal være inden for gåafstand fra hjemmet for at have den største effekt (FMK 2015). Der er dermed tale om en meget lokal forankring af realiserede projekter.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Umiddelbart er der seks væsentlige udfordringer, som initiativet adresserer:

1. Manglende ansvarsfølelse over for lokalområderne. Borgerbudgettering vil skabe et nærdemokratisk rum, hvor beboerne konkret kan få mulighed for at tage ansvar for, hvordan deres område skal udvikles – både fysisk, socialt og kulturelt.
2. Distancering til lokalområdet og udviklingsprocesserne. Initiativet vil trække beboerne ind i de centrale udviklingsprocesser og skabe en betydeligt kortere distance mellem borger og udvikling.
3. Hærværk og mislighold af områderne. En større ejerskabsfølelse for lokalområdet vil øge lysten til at passe på området.
4. Generel manglende demokratisk deltagelse. Borgerbudgettering vil give en førstehåndsoplevelse af, hvad demokrati er, hvilket vil øge den generelle deltagelse.
5. Antisocial adfærd. Mødet med andre i en sammenhæng, hvor alle tages alvorligt, vil skabe en bedre forståelse for hinanden i lokalsamfundet.
6. Ingen eller dårlig dialog mellem myndigheder og beboere og beboerne imellem (Strategihuset 2015B).

Initiativet vil skabe et rum, hvor kommunale repræsentanter kan få et reelt indblik i behovene hos beboerne i områderne, som de kan benytte til selv at iværksætte initiativer, som dermed kan være mere målrettede med hold i beboerne og områderne.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Umiddelbart ser vi to muligheder for implementering:

Implementering kommunalt. Flere forskellige modeller er forsøgt i Danmark. Fx har Kolding Kommune benyttet nogle af servicelovens §18-midler, og Hedensted Kommune har benyttet nogle af landdistriktsmidlerne. I kommunal sammenhæng kan boligområderne oprettes som en slags 'frikommuner' i kommunen.

Implementering i boligselskaberne. Det kunne være interessant at undersøge muligheden for, at boligselskaberne kan afsætte midler, som overdrages til beboernes varetagelse.

Phil Teece, leder af Participatory Budgeting Unit, der arbejder nonprofit for at fremme den lokale demokratiske deltagelse i England, har tre konkrete anbefalinger (Mandag Morgen 2012):

1. Start småt: Det skal være overskuelige beløb, som kan nå at blive investeret inden for et år, og projekter, som kan nå at starte op og vise et synlig resultat inden for de første tre måneder. Ellers risikerer man, at modtagerne mister legitimiteten i lokalsamfundet: Har de været på pubben og bruge pengene i stedet?
2. Gør det lokalt: Borgerne skal kunne se resultaterne af borgerbudgettering i deres hverdag. Synligheden er meget vigtig for at sikre lokalbefolkningens opbakning til projekterne.
3. Gør det gennemsigtigt: Hvis der er tvivl, om det rent faktisk er borgerne, der bestemmer, kan man lige så godt lade være. Stemmerne skal tælles i fuld offentlighed, og afgørelsen om, hvilket projekt der skal finansieres, skal offentliggøres med det samme. Det er vigtigt, at medbestemmelsen kan mærkes allerede på afstemningsdagen.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Et ændret *mindset* kommunalt, der vedrører en tro på, at borgerne selv kan og vil. Det handler dermed om, at kommunerne tør overlade en del af budgettet og beslutningskompetencerne til beboernes forvaltning.

Det er også en forudsætning, at beboerne byder ind med initiativer og deltager i udvælgelsesmøderne. Der ligger dermed en kommunikativ opgave i første omgang, der skal motivere og opfordre til deltagelse.

Rammesætningen er derfor meget vigtig, og den skal komme af et grundigt forarbejde. Hvilke behov er der i området, og hvilke muligheder er der for at opfylde behovene gennem borgerbudgettering? Der kan tænkes i forskellige temaer og målgrupper, alt afhængigt af hvad der er og sker i områderne.

Der skal med involvering af beboerne opstilles retningslinjer for, hvilke projekter der kan søge, og hvilke kriterier der skal opfyldes for at få tildelt støtte. Ved at involvere beboere anerkendes den enkelte som en positiv bidragsyder til projektet og kan dermed medvirke til at skabe en følelse af ejerskab. Et godt udgangspunkt for facilitering er dermed at finde frem til et sæt af værdier, som alle deltagere kan stå inde for, og som er med til at definere, inden for hvilken ramme borgerbudgetteringen struktureres. Grebet borgerbudgettering skal derfor ses som et fleksibelt redskab, der kan tilpasses de enkelte områder.

Det er nødvendigt, at der bliver afsat kommunale ressourcer til en lokalt forankret faciliterende indsats, som skal kickstarte udviklingen. Perspektivet kan dog være, at kommunen over tid slipper styringen med processerne og overdrager dem til borgeme.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Nedenfor er opstillet potentielle aktører. De nødvendige aktører vil variere fra område til område:

- Kommunalpolitikere og de kommunale forvaltninger
- Boligselskaberne
- Beboerne
- Lokalforeninger.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Som tidligere nævnt er der i de danske forsøg med borgerbudgettering blevet benyttet forskellige modeller, herunder eksempelvis servicelovens §18-midler og landdistriktsmidlerne.

Indtil videre er der i de danske forsøg blevet afsat op til 200.000 kr., men man kunne sagtens forestille sig at skrue op for budgettet, og videre også, at beløbet ikke skal være midler, som bliver taget fra andre puljer, men derimod er en fast del af kommunernes budgettering, som bliver overdraget til borgernes forvaltning.

Indledningsvist vil der desuden være udgifter forbundet med kommunikation og oplysning. Der kan med fordel tilknyttes en rådgiver lokalt i områderne, der kan bistå med at kvalificere initiativerne og rådgive om, hvordan et initiativ kan opnå støtte. Perspektivet er dog, at borgerne over tid selv kan overtage dette, så projektet kan blive 100 pct. selvkørende og bæredygtigt.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Manglende lyst og motivation fra beboerne til at engagere sig i processen kan være en udfordring.

Hertil kommer potentiel modvilje fra kommunalpolitisk side til at fralægge sig styringen. Erfaringerne fra Odense tyder på, at udfordringerne snarere ligger i de kommunale forvaltninger end politisk.

Mulighed for at indstille projekter som privatperson er en barriere. Som lovgivningen er sammensat på nuværende tidspunkt, kan man ikke opnå støtte uden et cvr-nummer. Det kunne med fordel undersøges, hvordan privatpersoner kan opnå støtte – ikke mindst i forbindelse med oprettelse af en hurtigpulje.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Holbæk Kommune:

<http://holbaek.dk/politik/holbaek-i-faellesskab/demokratiexperimentariet/aktiviteter/forsoeg-med-borgerbudgettering/>

Fåborg-Midtfyns Kommune:

http://www.fmk.dk/fileadmin/user_upload/Fallessekretariatet/Praesentation-af-Morten-Ronnenberg-Moller.pdf

Strategihuset: <http://strategihuset.dk/language/da/strategi/borgerbudgettering/>

Manton: <http://strategihuset.dk/language/da/participatory-budgeting-skaber-sikker-by/>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Løsningsforslaget fremmer beboernes ansvar for og engagement i udviklingen af deres egne lokalsamfund. Det skaber øget medbestemmelse over lokale initiativer og styrker forståelsen og udøvelsen af demokrati i boligområdet.

Med løsningsforslaget inddrages beboerne ikke bare i allerede definerede kommunale udviklingsprojekter, men får mulighed for at realisere deres egne projekter og initiativer uden om offentlige instanser.

Borgerbudgettering fremmer empowerment blandt beboerne.

REFERENCER

Bolbro Bestemmer (2015): <https://www.facebook.com/groups/286533398189536/>

FMK (2015): http://www.fmk.dk/fileadmin/user_upload/Fallesekretariatet/Praesentation-af-Morten-Ronnenberg-Moller.pdf

Fyens Stiftstidende 2000: <http://www.fyens.dk/indland/De-rige-bor-i-Morud-de-fattige-i-Bolbro/artikel/428757>

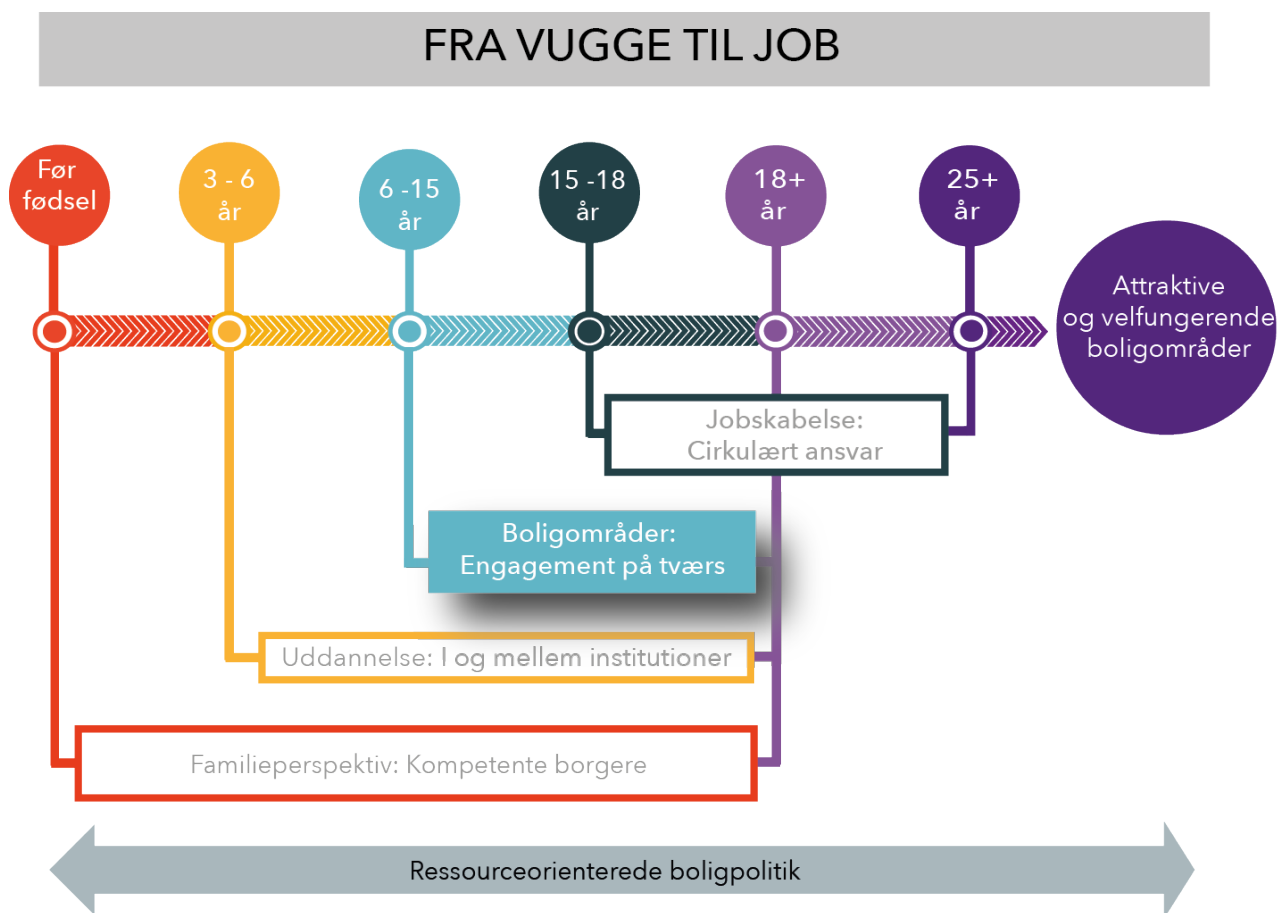
Mandag Morgen (2012). <https://www.mm.dk/blog/sm%C3%A5-penge-er-vejen-til-det-store-samfund>

Strategihuset (2015A): <http://strategihuset.dk/language/da/participatory-budgeting-skaber-sikker-by/>

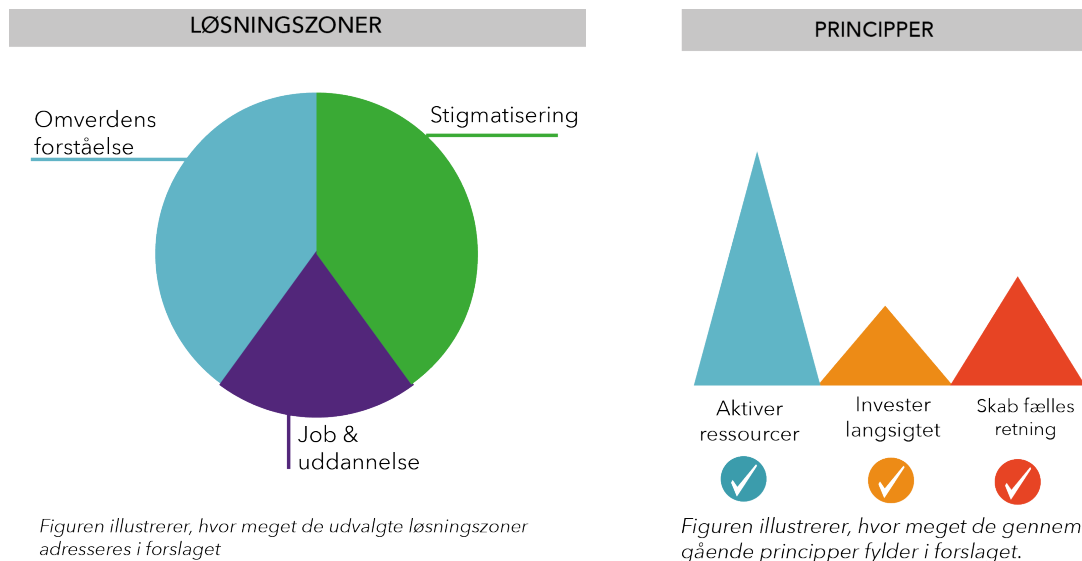
Strategihuset (2015B): <http://strategihuset.dk/language/da/strategi/borgerbudgettering/>

PROJEKTMAGERI I FOLKESKOLEN

Forslaget er et praktisk skolefag, der skal implementeres som selvstændigt fag i udkolingen i folkeskolen. Faget skal styrke elevernes praktiske og innovative kompetencer ved at lade dem arbejde praktisk med at udarbejde og etablere mikrovirksomheder, forretningsmodeller eller koncepter i tæt samarbejde med det eksisterende erhvervsliv.

KORT BESKRIVELSE

Faget giver eleverne mulighed for at etablere deres eget projekt, virksomhed eller forretningsmodel i tæt samspil med det eksisterende erhvervsliv. Faget tager afsæt i eleverne og vil give dem praktisk erfaring med økonomi, forretning, marked, sprog, udvikling og innovation. Faget vil således give eleverne mulighed for at opbygge netværk til erhvervslivet og gennem dette arbejde give dem forståelse for, hvad der forventes af dem efter endt skolegang. En forståelse, som flere parter lokalt i områderne giver udtryk for, at de unge mangler, og som lignende forsøg har haft succes med at etablere (MYOB 2014).

Et eksempel på, hvordan målrettet arbejde med iværksætteri for 13-17 årige kan udvikle sig fra ide til forretning, er virksomheden Smøkker, der er startet af fem drenge fra Kokkedal i forbindelse med Dansk Flygtningehjælps mikrovirksomhedsprogram *Mind Your Own Business*. Under en brainstorm om produkter opstod ideen til at producere smykker. Ved en fejl skrev en af drengene 'smøkker', men fik hurtigt vendt sin stavfejl til en forretningside – "at smykker til mænd naturligvis staves med Ø" (MYOB.dk).

Ideen er efterfølgende blevet konceptualiseret, og drengene har været engageret i alt fra udvalg af design, kortlægning af samarbejdspartnere og udvikling af markedsføringsmateriale, hvilket har dannet grundlag for et flot salg (MYOB.dk). Eksemplet viser, hvordan den rette facilitering kan danne grundlag for en læringsproces, der kan give reel indsigt i og konkret erfaring med at udvikle og opbygge en forretning.

Ved at sætte projektmereri på skoleskemaet i folkeskolen skabes der solidt grundlag for, at flere unge får praktisk og læringsmæssig erfaring med at udvikle projekter, der styrker deres kompetencer inden for fagene matematik, dansk og samfundsfag, foruden reel erfaring med udvikling, kreativitet, innovation m.m.

Dertil kommer en øget omverdensforståelse, idet fagets praktiske dimension gør, at arbejdet foregår i tæt samspil med virksomheder, foreninger, organisationer eller andre eksterne aktører.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

De umiddelbare resultater af projektmereri på skoleskemaet er en styrkelse af elevernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Resultater fra Dansk Flygtningehjælps program *Mind Your Own Business* viser, at effekten i et praktisk arbejde med projektmereri for 13-17 årige etniske minoritetsdrenge udgøres af (MYOB.dk):

- Øget ordforråd
- Øget selvtilid
- Bedre karakterer i fag som dansk, engelsk og matematik
- Bedre samarbejdsegenskaber

- Bedre og større netværk.

Projektmageri på skoleskemaet klæder så at sige eleverne på til at få et rigtigt arbejde efterfølgende eller måske ligefrem en ansættelse med udgangspunkt i deres ide, koncept og/eller forretningsmodel.

Faget kan dermed være med til at styrke integrationen ved at bygge bro mellem de unge og det etablerede erhvervsliv. Det vil være med til at nedbryde fordomme, som erhvervslivet har om de unge, ligesom det vil give de unge konkrete praktiske færdigheder og kompetencer, som erhvervslivet kan få glæde af.

I bedste fald vil faget føre til deciderede ansættelser og beskæftigelse og dermed et indtægtsgrundlag og noget meningsfuldt at bruge tiden på, hvilket videre kan føre til mindre kriminalitet og dermed øget tryk i lokalområderne.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Ved at sætte projektmageri på skoleskemaet imødekommes en lang række af de udfordringer, der findes blandt unge i de socialt forsømte boligområder; udfordringer som manglende omverdensforståelse, jobparathed og netværk på tværs af sociale og kulturelle skel.

Initiativet adresserer dermed overordnet set stigmatisering, idet faget tilbyder en kontakthflade for dialog og samarbejde mellem de unge og erhvervslivet.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Faget skal integreres i udskolingen som obligatorisk fag, men kan desuden indgå som overordnet ramme for temauger og som tværgående tema i eksempelvis fagene dansk, matematik og samfundsfag.

Det vil være en styrke at kombinere faget med andre fag og dermed arbejde med projektmageri i forskellige faglige rammer. I matematik kan der fx udvikles økonomiske modeller, laves markedsanalyser m.m. I dansk kan der udvikles salgsmateriale, formuleres koncept, forretningsmodel m.m., og i samfundsfag kan der arbejdes med de samfundsfaglige aspekter af projektmageri; velfærdsstatens opbygning og funktion, den fjerde sektor, socialt entreprenørskab m.m.

Det er muligt for skolebestyrelser at foreslå alternative læseplaner for folkeskolen, som kommunalbestyrelserne skal godkende. Kommunalbestyrelserne har ligeledes mulighed for at indføre nye fag, hvilket dog vil forlænge den ugentlige skoletid. De enkelte skoler har endvidere mulighed for at tematisere forskellige fag, hvor eksempelvis timer til faglig fordybelse eller lektiecafeer, kunne tematiseres med udgangspunkt i iværksætteri.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Skal faget blive en succes, fordrer det nogle strukturelle ændringer af tilgangen til undervisningen. Fremfor en styret og nøje tilrettelagt undervisning med udgangspunkt i stringent definerede læringsmål og metoder er en mere faciliterende og understøttende tilgang til undervisningen nødvendig.

En central forudsætning er således fagligt kompetente lærere, der har viden om og erfaring med projektmageri. Umiddelbart er der to tilgange til at finde sådanne lærere:

1. Efteruddannelse af lærere i facilitering og iværksætteri.
2. Ansættelse af entreprenante praktikere fra det private erhvervsliv eller kulturelle ildsjæle med undervisningserfaring.

En anden forudsætning er inddragelse af mentorvirksomheder, som kan udgøre et solidt grundlag for elevernes kompetenceudvikling. En mentorvirksomhed vil kunne bidrage med en række forskellige ressourcer i form af sparring, udvikling, forankring og økonomi. De kunne eksempelvis stille med opgaveformuleringer, der relaterer sig til konkrete udfordringer, som virksomheden står overfor, og som eleverne kan bidrage til at løse. Det kunne være mindre økonomiske tilskud til elevernes egne projekter og/eller deciderede samarbejder. Eller det kunne være i form af løbende faglig sparring og inputs til udviklingen af forretningsmodeller. Mentorvirksomhedernes motivation for at deltage er dels, at faget tilbyder

dem en første kontaktflade med kommende potentielle medarbejdere og netværk. Faget kan desuden udgøre en ramme, som mentorvirksomhederne at udfolde deres CSR-strategier indenfor

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Faget er henvendt elever i udskolingen. Altså fra 7. til 10. klasse. Skolerne og lærerne er derfor centrale aktører og i forlængelse heraf, kommunerne, der skal afsætte ressourcer til faget.

Opbygning af virksomhedsnetværk er tillige en vigtig faktor, hvor især lokale virksomheder kan udgøre stærke ressourcer – både i forhold til konkrete opgaver, men også som samarbejdspartnere og som investering.

Undervisningsministeriet kan også være en central aktør, hvis faget ikke kun skal implementeres lokal, men nationalt.

ØKONOMI OG RESSOURCER

Skolerne skal stille lokaler til rådighed og aflønne lærerne, men ved at tænke samarbejder med erhvervslivet ind i faget, kan en række udgifter måske finansieres herfra. Det kunne være i form af deciderede sponsorater eller tilskud, og det kunne også være i form mentorer fra virksomhederne, der varetager store dele af undervisningen, evt. som led i at udfolde virksomhedens CSR-strategi. Der ligger om ikke andet et potentiale, der er værd at undersøge.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Ambitionen er at gøre projektmageri til et obligatorisk fag i folkeskolen, hvilket imidlertid også rejser en række strukturelle spørgsmål, som skal adresseres, hvis ideen skal føres ud i livet:

- Er der plads til flere fag i folkeskolen?
- Kan skolerne i socialt belastede områder oprettes som forsøgsskoler eller som 'frizone-skoler'?
- Er der økonomi til enten at efteruddanne lærere eller ansætte nye?
- I forlængelse af sidste; kan folkeskolen ansætte praktikere, der ikke er læreruddannede, i faste stillinger?

Derudover kan det være en barriere, at virksomheder ikke har lyst til at investere tid og ressourcer i projektet. Der kan desuden være udfordringer med at overbevise virksomhederne om, at eleverne kan bidrage til innovationer.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Mind your own business (MYOB): <http://www.myob.dk/>

MYOB evaluering 2014:

<http://www.alsresearch.dk/uploads/1/Evaluering%20af%20MYOB.%20Als%20Research%20maj%202014.pdf>

KW3: <http://www.kw3.dk/>

Skovgårdsskolen i Gentofte: <http://www.gentofte.dk/om-kommunen/nyheder/2011/11/innovationscamp>

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Empowerment er det centrale element for succes. Det er elevernes egne ideer og kreativitet, der skal udvikles og kvalificeres. Med andre ord er det eleverne selv, der skal løfte opgaven. At der stilles store forventninger til dem betyder til gengæld, at de vokser, får ejerskab og bliver aktive og initiativrige samfundsborgere. Dermed skal der i højere grad fokuseres på at facilitere gode udviklingsprocesser, der understøtter elevernes egne ideer, kreativitet og skaberlyst.

Ved at involvere aktører udefra, som er indstillede på at arbejde aktivt med udvikling og facilitering af elevernes ideer, opnås endvidere en bedre dynamik og samspil imellem andre aktører, skole, område og unge. For eleverne medvirker det til øget omverdensforståelse, og som for andre aktører giver det mulighed for at spille en mere aktiv rolle i lokalområdet.

RESSOURCEORIENTERET BOLIGPOLITIK

VISION

Tænk hvis

... almene boligområder kunne løfte beboere med problemer og samtidig tiltrække og fastholde ressourcestærke beboere, alt imens kommuner og boligselskaber koordinerede og samarbejdede om at skaffe billige og gode boliger til mennesker med særlige behov.

Den almene sektor og kommunerne er afgørende drivere i relation til at påvirke de udsatte boligområder i en positiv retning. Den politik, som udmøntes i områderne, skal være en ressourceorienteret politik, hvor det primære og vigtige fokus er at løfte de beboere, som bor i områderne. Samtidig er det væsentligt at skabe boligområder, der er så attraktive, at beboerne ikke fravælger områderne i det øjeblik, de har andre sociale og økonomiske muligheder end tidligere. Der er brug for at 'holde' på de mest ressourcestærke beboere, der ofte fungerer som netværksskabere, ildsjæle og lokale forandringsagenter.

Fløvet af beboere, der flytter til og fra områderne, skal i forlængelse af ovenstående begrænses i et væsentligt omfang. Boligområderne skal med andre ord være så attraktive, at beboerne kan se tydelige muligheder for at skabe en boligkarriere lokalt. Mulighederne skal skabe om ikke livslang så i hvert fald en længerevarende tilknytning til området, end det er tilfældet i dag.

Visionen for forslagene i dette tema er således at betragte som en 'beskyttelse af investeringen' i alle teamets øvrige forslag. Der skal være mange gode og vægtige grunde til at blive i boligområderne, ikke mindst for alle de borgere, som er blevet socialt mobiliseret. Samtidigt skal områderne stabiliseres, så de ikke bliver kommunernes eneste svar på, hvor kommunen kan anvise en bolig. I stedet skal borgere, der kræver et stort ressourcetræk både socialt og økonomisk kunne tilbydes boliger i andre områder og kommuner.

UDFORDRINGERNE I DAG

Gennem de sidste 50-60 år er der foregået en langsom selektion på boligmarkedet. Denne selektion har medvirket til at koncentrere mennesker fra bunden af samfundet i specifikke dele af den almennyttige boligsektor og store dele af middelklassen i parcelhuskvarterer. Dette fremgår bl.a. af de to tabeller nedenfor. Det er denne koncentration samt ambitionen om at gøre områderne mere attraktive, vores forslag samlet set medvirker til at adressere.

Hustandssammensætningen i den almene boligsektor 1970-2014

	1970	1982	1993	2000	2010	2014
Enlige mænd	7 %	12 %	19 %	21 %	25 %	26 %
Enlige kvinder	24 %	35 %	42 %	42 %	42 %	42 %
Giftede/par	66 %	53 %	38 %	36 %	27 %	26 %
Andre	3 %	1 %	1 %	1 %	5 %	6 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

(Landsbyggefonden 2011; 2014)

Tabellen viser, hvorledes andelen af almindelige familier og par udgjorde 2/3 af husstandene i den almennyttige boligsektor i 1970, mens de kun udgør 1/4 i dag. Omvendt er over 2/3 af husstandene i dag beboet af singler.

En anden tendens over årene er, at andelen af etniske minoriteter i den almene sektor har været støt stigende, som det fremgår af tabellen her:

Andel etniske minoriteter i den almennyttige boligsektor og Danmark 1981-2014

	1981	1996	2000	2004	2008	2010	2014
Etniske minoriteter i den almennyttige boligsektor	5 %	16 %	20 %	23 %	24 %	25 %	27 %
Etniske minoriteter i DK	3 %	6 %	7 %	8 %	9 %	10 %	11 %

(Fra Landsbyggefonden 2011; 2014)

Det er 60 pct. af de etniske minoriteter, der i dag bor i den almennyttige boligsektor. På trods af denne koncentration af etniske minoriteter i den almennyttige boligsektor, som særligt ses i de forsømte boligområder, er de etniske minoriteters grad af segregering faldet siden 1985. Dette skyldes overordnet set, at andelen af etniske minoriteter er steget i Danmark. Samtidig er etniske minoriteter (særligt efter slutfirserne) flyttet fra den private udlejningssektor (hvor de i høj grad var koncentreret) over i den almene boligsektor, og begynder nu også i mindre omfang at flytte videre ud på det private boligmarked.

Dette ændrer dog ikke det overordnede billede af, at den almene boligsektor i 1970 var et boligtilbud til den almindelige arbejder eller middelklassefamilie, mens det i dag i høj grad er et tilbud til de mennesker, der ikke har den økonomiske eller sociale kapital til at etablere sig på ejerboligmarkedet. Dette skyldes i vidt omfang sociale koncentrationsmekanismer på det asymmetriske boligmarked. I tillæg hertil havde mange kommuner i en årrække en mere eller mindre bevidst politik om at henvise borgere med sociale problemer til de mest forsømte boligområder, hvor der typisk var ledige boliger. På denne måde har der både på et strukturelt og et kommunalt niveau været sociale mekanismer, der over en årrække har påvirket beboersammensætningen i den almene boligsektor generelt og i de forsømte boligområder specifikt.

I de senere års forskning relateret til beboersammensætning har man diskuteret, om det faktisk forslår noget at ændre i beboersammensætninger (fx i relation til baggrundsvariable som etnicitet, alder, køn, klasse og status). Vores research tyder ikke på, at der foretaget studier, der entydigt peger på direkte effekter af en planlagt ændret beboersammensætning.

Vi har dog en tese om, at der kan ændres på tingenes tilstand (områderne kan gøres mere attraktive og den typiske udflytning af ressourcestærke beboere kan ændres), hvis der sættes ind på flere fronter samtidigt.

Det kalder på nye former for interventioner. Skal beboersammensætningen i den almennyttige sektor forandres, er det nødvendigt at intervenere både på det interkommunale plan, det investeringsmæssige plan og det strukturelle plan for at gøre sektoren mere attraktiv og ligestillet med andre dele af boligmarkedet. Det er derfor, vi i det følgende opstiller fire forslag, der både kan gennemføres enkeltvis og samlet.

FIRE FORSLAG

Vi har udviklet fire forslag, der på forskellig vis adresserer de nævnte udfordringer:

Boligkarriere

Forslaget lægger op til at skabe blandede ejer- og lejerformer i de udsatte boligområder. Det nye i forslaget er, at de blandede ejer- og lejerformer ikke har til hensigt at ændre på beboersammensætningen i områderne, men primært at give de eksisterende beboere mulighed for at skabe sig en boligkarriere i områderne ved at stille flere boligformer og -typer til rådighed, end det er tilfældet i dag. Samtidig er det forventningen, at beboerne ved at få stillet boliger til rådighed, der rummer både større sociale forpligtelser og ændrede ejerforhold, vil udvikle sig som rollemodeller for andre beboere og dermed have en positiv afsmittende effekt på andre beboere i området.

Samarbejdsdrevet tilflytterstyring via en interkommunal platform

Samarbejdsdrevet tilflytterstyring er en interkommunal platform med særligt fokus på rekruttering og beboersammensætning. Forslaget er at etablere en samarbejdsplatform – mellem flere kommuner og lokale boligselskaber – der skal styrke reguleringen og koordinationen af tilflytterne til de forsømte boligområder.

Second chance

'Second chance'-ordninger er rettet mod socialt udsatte familier i de forsømte boligområder. Familien får tilbudt en alternativ bolig i et andet område eller en anden kommune via samme interkommunale platform, som nævnes i forslaget 'Samarbejdsdrevet tilflytterstyring'. På denne måde får meget udsatte beboere støtte til at finde og bosætte sig i et andet boligområde, hvilket kan åbne nye muligheder for familien. Ved at give familien mulighed for at etablere sig i et nyt boligområde sættes der målrettet ind med kapacitetsopbygning og hjælp til borgerne i den nye bolig.

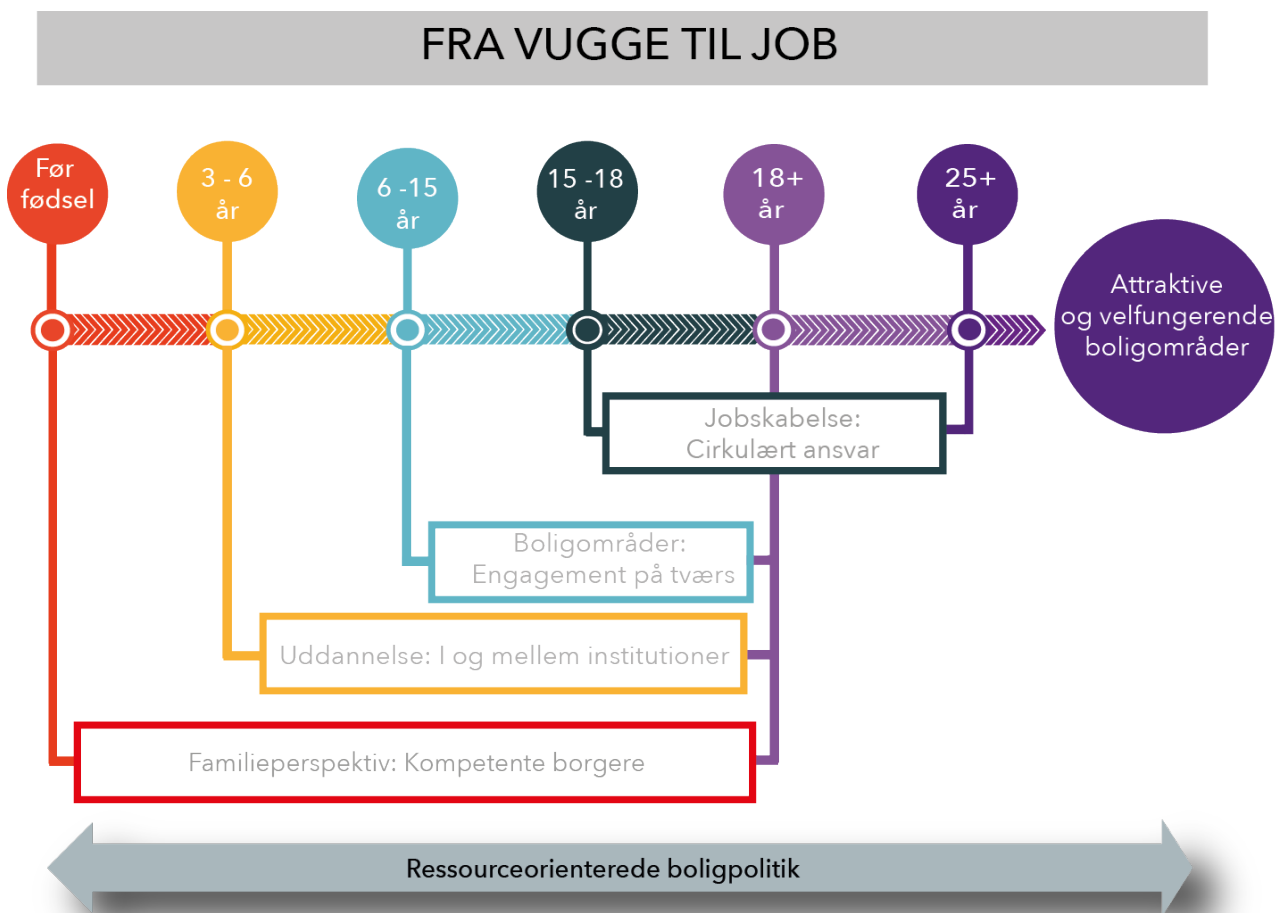
Strukturel udligning på det samlede boligmarked

Forslaget sigter på at gøre den almennyttige boligsektor mere attraktiv gennem en strukturel udligning af boligmarkedet mellem ejer- og almennyttige boliger. Forslaget omhandler tre konkrete bud på mekanismer, der har til formål at skabe en strukturel udligning af den indirekte subsidiering af ejerboligsektoren, så de økonomiske incitament (særligt for bedre stillede familier) til at købe en ejerbolig bliver mindre. Forslaget skal samtidig medvirke til, at fokus på den enkelte boligs kvaliteter bliver større på tværs af hele boligmarkedet herunder den almennyttige boligsektor.

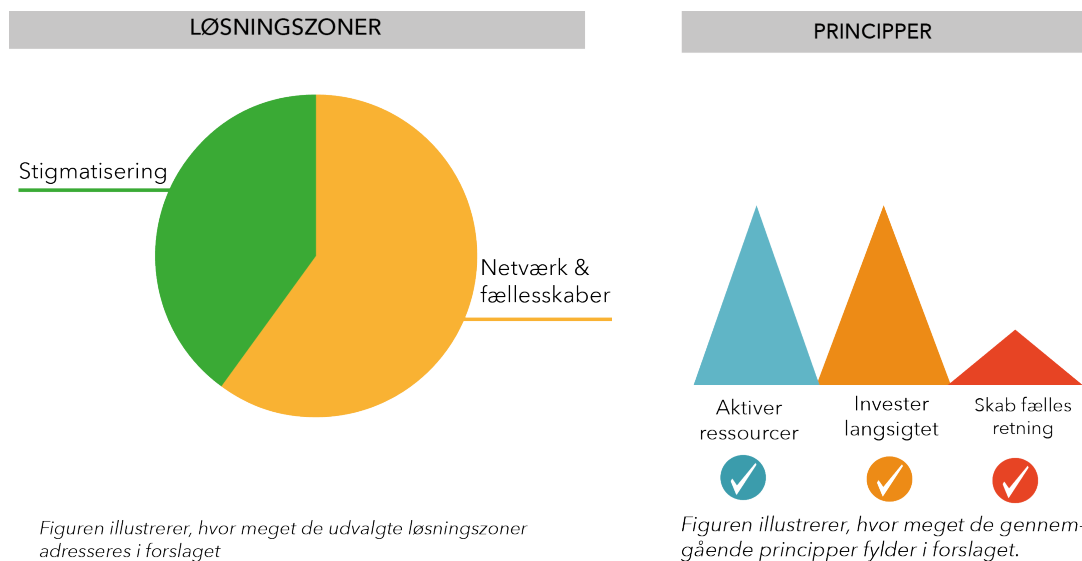
BOLIGKARRIERE

Forslagets vision er primært at formindske gennemtrækket af beboere i de udsatte boligområder og sekundært at tiltrække nye, ressourcerstærke beboere. Derigennem mindskes social stigmatisering af områderne, og omdømmet forbedres.

Forslaget består i at give de eksisterende beboere mulighed for at skabe sig en boligkarriere i områderne ved at stille flere boligformer og -typer til rådighed, end i dag. Samtidig er det forventningen, at beboerne ved at få stillet boliger til rådighed, der rummer både større sociale forpligtelser og ændrede ejerforhold, vil udvikle sig som rollemodeller for andre beboere.

KORT BESKRIVELSE

Forslaget vil gøre det muligt at skabe en 'boligkarriere' i områderne ved:

- at udvikle en almen (med)ejerbolig
- at opføre (flere) ungdoms, ældre- og seniorbofællesskaber, Almen Bolig+ boliger samt evt. almene familiebofællesskaber.

Forslaget lægger op til at skabe blandede ejer- og lejerformer i de udsatte boligområder. Det nye i forslaget er, at det ikke har til hensigt at ændre på beboersammensætningen i områderne, men primært at give de eksisterende beboere mulighed for at skabe sig en boligkarriere i områderne ved at stille flere boligformer og -typer til rådighed, end det er tilfældet i dag. Samtidig er det forventningen, at beboerne ved at få stillet boliger til rådighed, der rummer både større sociale forpligtelser og ændrede ejerforhold, vil udvikle sig som rollemodeller for andre beboere og dermed have en positiv afsmittende effekt på andre beboere i området.

Udvikling af en almen (med)ejerbolig

Da mange beboere i udsatte boligområder kun har få økonomiske ressourcer til rådighed, er deres mulighed for at købe en bolig stærkt begrænset. Ikke desto mindre er det, hvad de fleste beboere efterstræber, og får de skabt et økonomisk råderum til det, vælger mange at flytte fra området. Årsagen er formentlig en kombination af, at der ikke findes ejerboliger i områderne, samt at områderne generelt er udpint socialt og økonomisk (push/pull-faktoren).

Et af grebene i dette forslag er derfor at give beboere med få økonomiske ressourcer mulighed for at erhverve sig en bolig i et udsat boligområde, som de (på sigt) bliver (med)ejere af. Inspirationen er hentet fra konceptet for medejerboliger og Almen Bolig+ i den almene sektor (se henvisninger længere nede).

Princippet i en medejerbolig er, at der bygges et råhus på almene præmisser, men at beboerne kan skyde op til 20 pct. ind i individuel aptering af køkken, badeværelse, gulve m.v.. Medejerdelen (minus nedskrivningen) betales tilbage til beboeren ved fraflytning. Formålet er at tiltrække en gruppe, som ikke har nok i råderetten i den almene bolig og gerne vil have større indflydelse og mulighed for at få en opsparing med sig, når de flytter. Indskuddet i en medejerbolig vil typisk ligge på mellem 100.000 og 600.000 kr.

Princippet i en Almen Bolig+ bolig er, at beboerne mod 'en reduktion' i huslejen selv står for vedligeholdelsen både i og uden for boligen.

I begge boligkoncepter lægges der op til, at beboerne bliver en del af et forpligtende socialt fællesskab.

Da mange beboere i de udsatte boligområder ikke vil have mulighed for at betale et indskud af en sådan størrelse som i

medejerboligerne, lægges der op til, at beboerne i stedet for at betale et stort indskud ved indflytning, sparer dette op løbende via huslejen – fx over en 10-årig periode, hvorefter de bliver medejere af boligen. Bliver beboerne boende, vil de efter en periode på fx 25 eller 30 år automatisk blive ejere af deres bolig.

Flere valgmuligheder

Det andet greb i dette forslag er at sikre etablering af flere forskellige boligformer og -typer inden for den palette af valgmuligheder, som den almene boligsektor allerede har udviklet og har til rådighed i dag. Dette for at imødekomme de behov, som beboerne har i relation til en bolig over en livslang eller i hvert fald længerevarende periode.

Det kan være både ungdoms- og ældreboliger samt seniorbofællesskaber og Almen Bolig+ boliger. Der kan også tænkes i at udvikle et koncept for almene familiebofællesskaber samt en lang række andre hybride boformer.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Et resultat af løsningsforslaget vil være, at ressourcestærke i højere grad bliver boende i boligområdet. Samtidig vil beboerne føle øget ejerskab for deres bolig og område, ligesom nye beboere tiltrækkes. Derudover blandes boligformerne i de udsatte boligområder over tid, så at der efter en årrække i den eksisterende boligmasse både vil være skabt leje-, medejer – og ejerboliger.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Mens nogle almene boligområder tilbyder både billige og attraktive boliger, er andre af de udsatte boligområder kendetegnet ved både dyre og dårlige boliger. I flere af dem ses herudover en uheldig udviklingsspiral, hvor sociale udfordringer blandt en stor andel af beboerne fører til negativ omtale og et dårligt ry. Det forårsager dels en stor beboergennemstrømning i områderne, dels manglende ejerskab til områderne, og dels at mange ressourcestærke fravælger området, hvilket igen forværrer områdets omdømme og så fremdeles (Danielsen, Stender og Blach 2015: 2).¹³

Ved at operere med mere blandede boligtyper (almene ejerboliger, samt lejeboliger i form af ungdomsboliger, seniorboliger, bofællesskaber Almen Bolig+ mv.) skabes en mere varieret boligmasse, som kan være attraktiv for og rumme flere forskellige grupper mennesker.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

I princippet kan forslaget anvendes i alle almene boligafdelinger, men i første omgang er det tænkt som et forsøg i de forsømte almene boligområder.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Lovgivningen giver allerede i dag mulighed for frasalg af hele boligafdelinger eller enkelte lejemål, men den kræver, at

1. Kommunalbestyrelsen og boligorganisationen skal give tilladelse til frasalg.
2. Boligafdelingen (beboerne) skal godkende frasalget ved et afdelingsmøde.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

For at kunne føre forslaget ud i livet, er der flere aktører, som skal involveres og bidrage til at udvikle og konkretisere det. Disse aktører kan blandt andet være:

BL, Landsbyggefonden, KL, repræsentanter fra udvalgte boligorganisationer og kommuner, samt Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet.

¹³ Udredning om blandede boligformer i udsatte boligområder. Arbejdsnotat udarbejdet af SBI (Claus Bech Danielsen, Marie Stender og Vigdis Blach) for REALDANIA Februar 2015.

ØKONOMI OG RESSOURCER

I forslaget lægges op til, at beboerne ikke skal betale for deres bolig 'up front'. I stedet foregår 'købet' via huslejen samt evt. ved at udføre driftsopgaver eller andre opgaver i relation til boligafdelingen og området. Derfor vil der formentligt skulle bruges ressourcer på at tænke i en konstruktion, hvor et antal beboere sammen varetager en ejendomsfunktionærs opgaver, så boligafdelingen ikke pålægges ekstraudgifter ved frasalget.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

En barriere kan være manglende økonomisk og politisk vilje fra både kommune, boligorganisation og boligafdeling.

Dilemmaerne består blandt andet i, at den mængde boliger, som kommunerne råder over til boligsocial anvisning, vil blive reduceret ved frasalg af boliger, hvis der ikke samtidigt etableres nye andre steder i kommunen.

En anden bekymring kan endvidere være, at sammenhængskraften i boligområderne svækkes yderligere ved, at nogle lejere gøres til ejere.

HVOR KOMMER INSPIRATIONEN FRA?

Koncept for medejerboliger:

Folder om konceptet:

<http://www.klovermarken.dk/Afd-3071/medejerbolig%20i%20kl%C3%B8vermarken.pdf>

Almen Bolig+ konceptet:

Evaluering af konceptet:

http://www.denalmeneforsoegspulje.dk/media/155642/abplus_evaluering_2011.pdf

Folder om konceptet:

http://www.denalmeneforsoegspulje.dk/media/151841/almenboligplus_2013_web_2_.pdf

Salg af almene boliger

Bekendtgørelse om lov om almene boliger m.v.:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=151792#Kap5a>

Evaluering af forsøget:

http://www.mbbi.dk/sites/mbbi.dk/files/dokumenter/publikationer/evaluering_af_salg_af_almene_familieboliger_som_ejerboliger.pdf

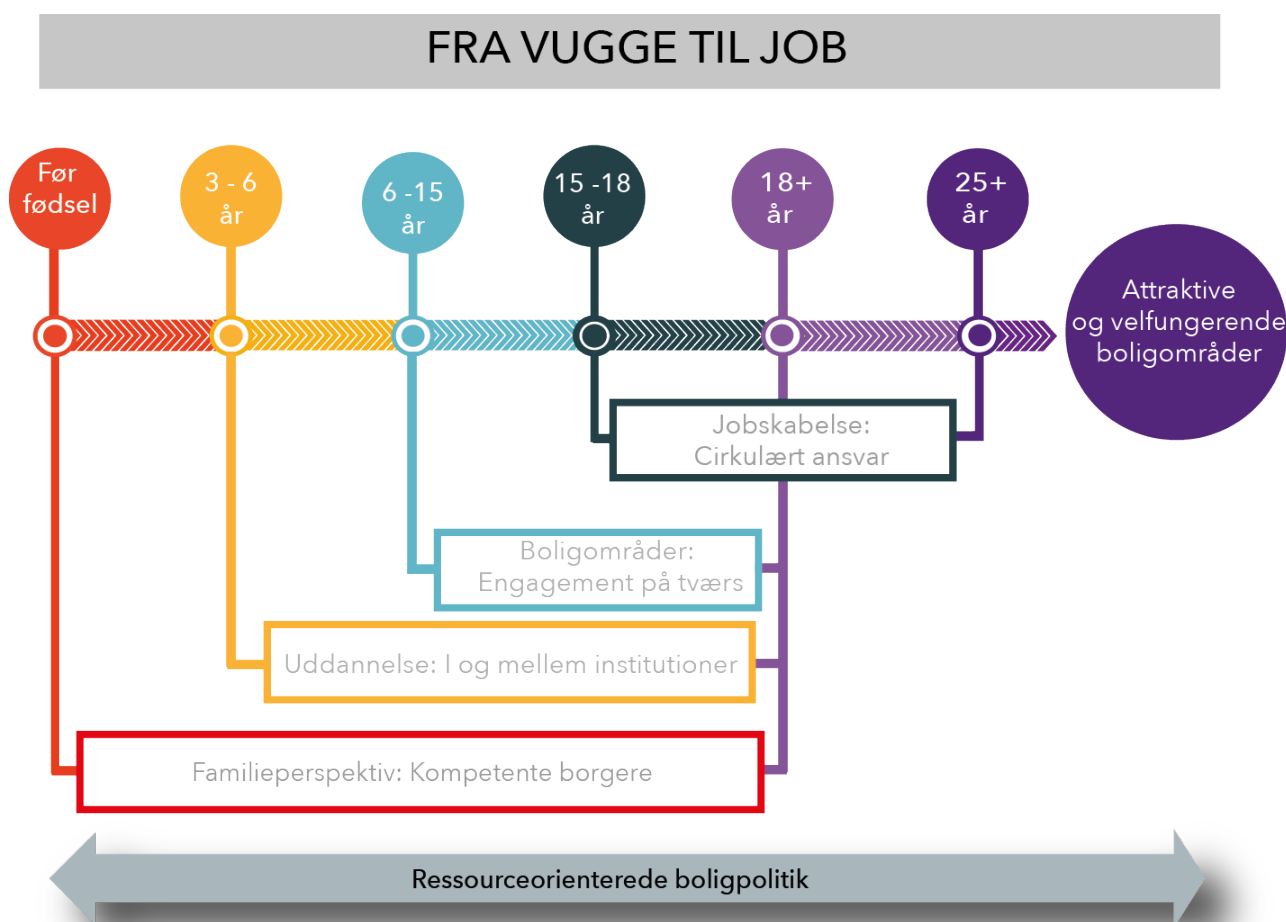
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det mest virkningsfulde element i forslaget er sandsynligvis muligheden for, at beboerne kan blive (med)ejere af deres bolig og den deraf medfølgende blanding af boformer (socialt mix).

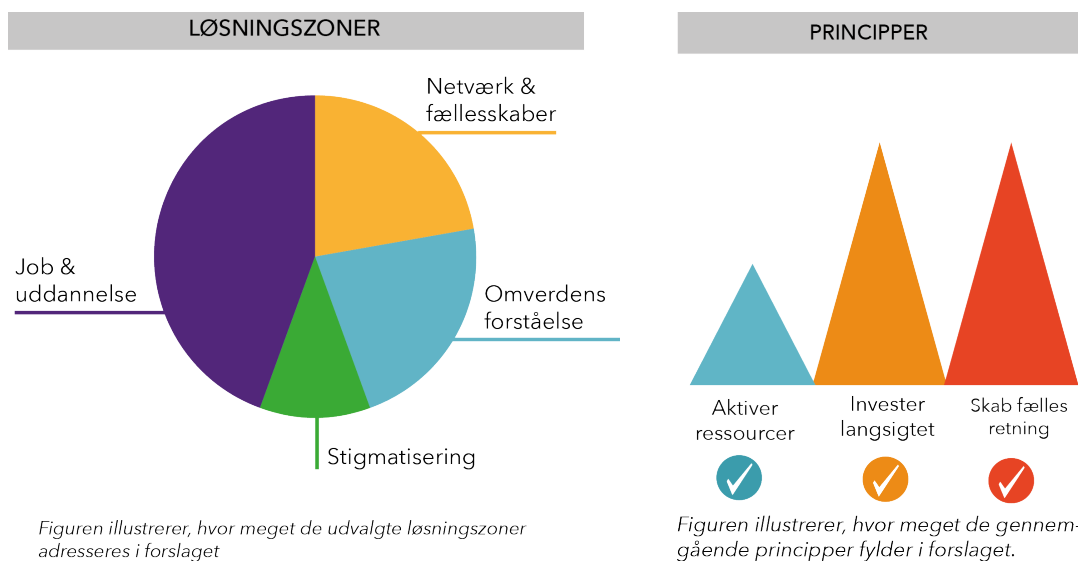
De blandede ejer- og lejerformer har ikke til hensigt at ændre på beboersammensætningen i områderne, men at give de eksisterende beboere flere valgmuligheder i boform og samtidig at udnytte og styrke de sociale ressourcer, som de har i forhold til at udvikle områderne. Endvidere forventes det, at en større og nytænkende palette af boformer vil være særligt virkningsfuldt ift. at holde på og tiltrække det kreative segment, der ofte findes i større byer, og som ikke nødvendigvis har mange midler til rådighed.

SAMARBEJDSDREVEN TIL FLYTTERSTYRING

Visionen er at styrke de samlede beboerressourcer i de forsømte boligområder ved at styre tilstrømningen af (ressourcesvage/-stærke) beboere til specifikke boligafdelinger. En mere alsidig beboersammensætning i boligområderne mindsker den territorielle stigmatisering, og der udvikles mere attraktive boligafdelinger. Dette kan på sigt gavne beboernes akkumulerede ressourcer.

KORT BESKRIVELSE

Samarbejdsdrevet tilflytterstyring er en interkommunal platform med særligt fokus på rekruttering og beboersammensætning. Et centralt problem for mange forsømte boligområder er den kontinuerlige koncentration af mennesker fra bunden af samfundet. Dette forslag sigter på at håndtere denne koncentration ved at etablere en samarbejdsplatform – mellem flere kommuner og lokale boligselskaber – der skal styrke reguleringen og koordinationen af tilflytterne til de forsømte boligområder. I særdeleshed de tilflyttere, der kommer ind via den kommunale anvisning. Herved påvirkes beboersammensætningen positivt over tid i de områder, hvor der sikres en mere aktiv styring af udsatte tilflyttere. Samtidig tilbydes ressourcetsvage familier under den kommunale henvisning bedre botilbud i andre boligafdelinger med mindre mulighed for fx negative rollemodeller.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Målet er at styrke de samlede beboerressourcer i de forsømte boligområder gennem en mere aktiv styring af tilflytterne, end det er tilfældet i dag. Herudover er målet at mindske den territorielle stigmatisering og udvikle mere attraktive boligafdelinger gennem et langsigtet løft af beboernes akkumulerede ressourcer.

Effekterne bør vurderes over en længere periode og består hovedsageligt af en mindre koncentration af særligt udsatte beboere i særlige boligafdelinger. I forlængelse heraf opnås en mindre territorial stigmatisering.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Samarbejdsdrevet tilflytterstyring adresserer den udfordring, at mennesker fra bunden af samfundet koncentrerer i specifikke dele af den almennyttige boligsektor. Siden de store boligkommissioner og Boligministeriets oprettelse under og i årene efter krigen har det været en hjørnesteen i den danske sociale boligpolitik, at en koncentration af mennesker fra bunden af samfundet i specifikke boligafdelinger eller områder ikke er hensigtsmæssig. Beboerne risikerer herved at blive afskåret fra bredere sociale og økonomiske netværk samt bredere samfundsmæssige normer. Samtidig med at områderne, hvori beboerne koncentrerer, risikerer at blive stigmatiserede. Herved forstærkes de potentielle problemer ved at bo i disse områder både for samfundet og i en bredere forstand.

Samtidig adresseres den store variation i andelen af almennyttige boliger på tværs af landets kommuner. Denne betyder, at visse kommuner har en relativt høj andel af almene boliger, mens andre har en ganske lille andel, og visse kommuner har få men ganske forsømte boligområder. Særligt for mindre kommuner betyder det, at der er et behov for en mere koordineret styring på tværs af kommuner og for et øget samarbejde med boligselskaberne omkring de boligafdelinger, hvor reglerne om fleksibel udlejning ikke gælder. Dette kunne foregå på regionalt niveau, dels for at sikre, at der ikke sker

en øget koncentration i visse områder, eller at problemerne flytter fra et indsatsområde til nye områder. Dels for at kunne inddrage og samarbejde med boligselskaber og afdelinger, der har ressourcerne til at integrere familier med få ressourcer og herved styrke beboersammensætningen i allerede forsømte boligområder.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

For Værebros Park kunne en konkret mulighed for implementering være at anvende Region Hovedstaden som strategisk platform – et alternativt kunne være Vestegnssamarbejdet. For Vollsmose kunne det ske gennem en udvidelse af de eksisterende samarbejder mellem de fynske kommuner om fx erhvervsudvikling til også at indeholde en social dimension.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

For at dette forslag kan implementeres, kræves et stærkt politisk lederskab for at kunne sikre ejerskab og opbakning på tværs af flere kommuner og boligselskaber om at etablere et vedholdende samarbejde. Hvis forslaget skal realiseres, forudsætter det, at der etableres et stærkt samarbejde mellem kommunerne og boligselskaberne. Der bør også etableres udlejningsaftaler med almene boligselskaber, der friholdes for kommunal anvisning i særlige boligområder. Samarbejdet bør også bestå i at udvikle særlige modtagelsesstrategier i forhold til kommunalt anviste beboere, hvad enten der er tale om ressourcestærke, der henvises til forsømte boligområder, eller ressourcetsvage, der henvises til ressourcestærke boligafdelinger.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Der er tale om et regulært samarbejdsforum, der bryder med både kommunegrænser og forvaltningssøjler (dette er også et lovgivningsspørgsmål). Derfor er det vigtigt at involvere forvaltninger på tværs af traditionelle forvaltningssøjler. Samtidig er vigtige aktører de forskellige boligafdelinger/selskaber samt de berørte familier.

ØKONOMI OG RESSOURCER

I relation til de økonomiske omkostninger er det nødvendigt at skitsere, hvad rammene for et sådant samarbejde betyder for de enkelte kommuner og boligselskaber. Dette er nødvendigt for at få konkretiseret en udligningsmodel, der sikrer, at modtagerkommuner og evt. boligafdelinger kompenseres økonomisk for at indgå i et frivilligt forpligtende samarbejde om at tilbyde boliger efter kriterierne for reglerne om fleksibel udlejning mv..

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Der er en del væsentlige barrierer for, at forslaget kan gennemføres:

- 1) Politisk uvilje bundet op på forskellige interesser mellem forskellige kommuner og evt. boligselskaber. Det kan være vanskeligt at skabe politisk enighed på tværs af flere kommuner om en operationel model, der sikrer kvotering/kompensation, samt etablering af en forvaltningsmæssig fælles platform. Det kan ligeledes være en udfordring at sikre at 'ikke' forsømte boligområder (og boligorganisationer) medvirker til at tage deres andel.
- 2) Desuden skal det nærmere undersøges, hvilke lovgivningsmæssige og etiske udfordringer dette forslag vil støde ind i og afstedkomme. Én ting er, om beboere vil lade sig flytte, og om det er etisk forsvarligt at stille dette op som mulighed for allerede udsatte borgere. Noget andet er, om det er lovligt at flytte borgere og i sidste ende, om der kan opnås enighed mellem de involverede kommuner.

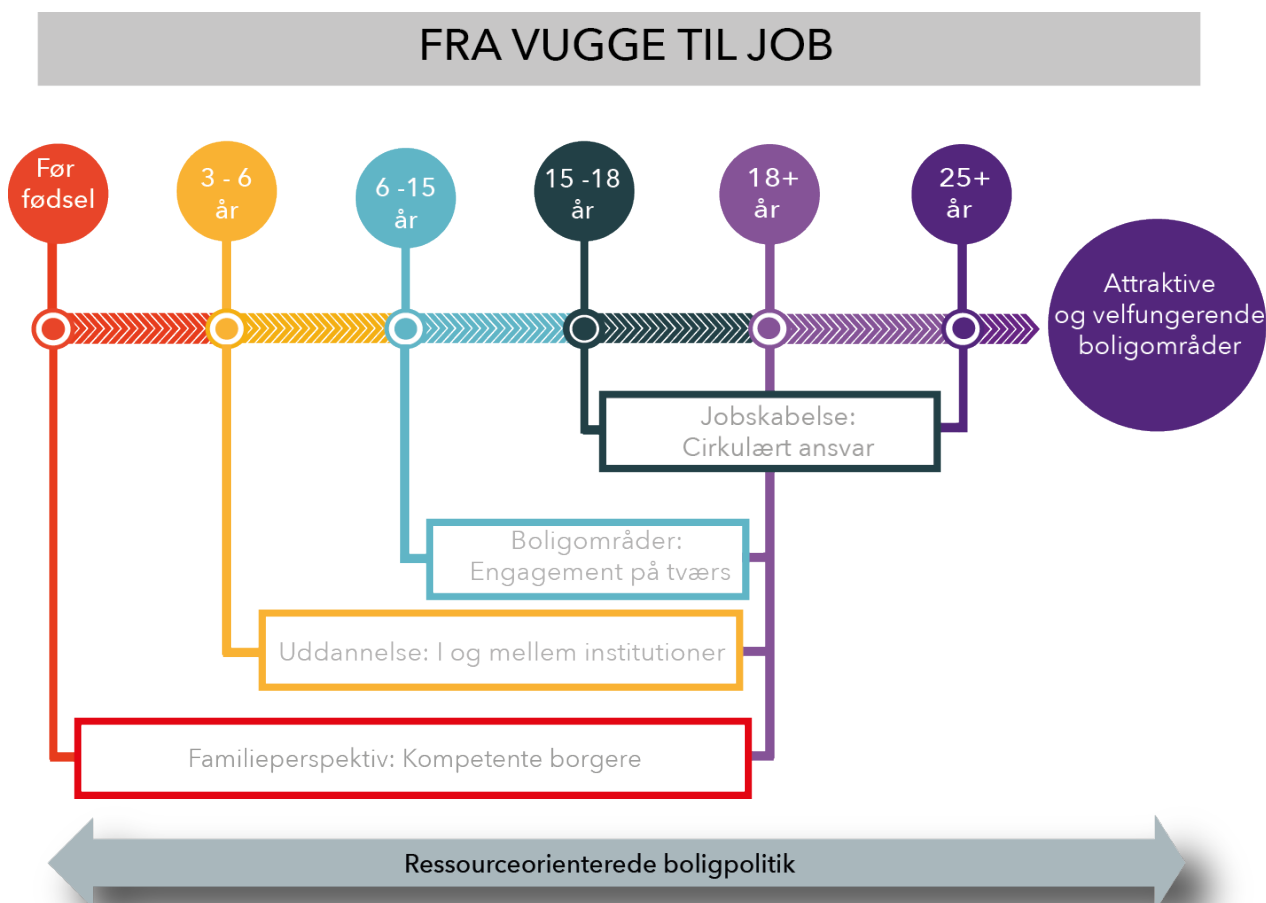
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde element i dette forslag er det tætte samarbejde på tværs af kommuner, forvaltninger og boligselskaber. Ved at indgå i et fælles forpligtende samarbejde skabes der en fælles retning og et fælles mål for beboersammensætning, der ligger ud over den enkelte kommune og det enkelte boligselskab. Mulighederne for at skabe velafbalancerede

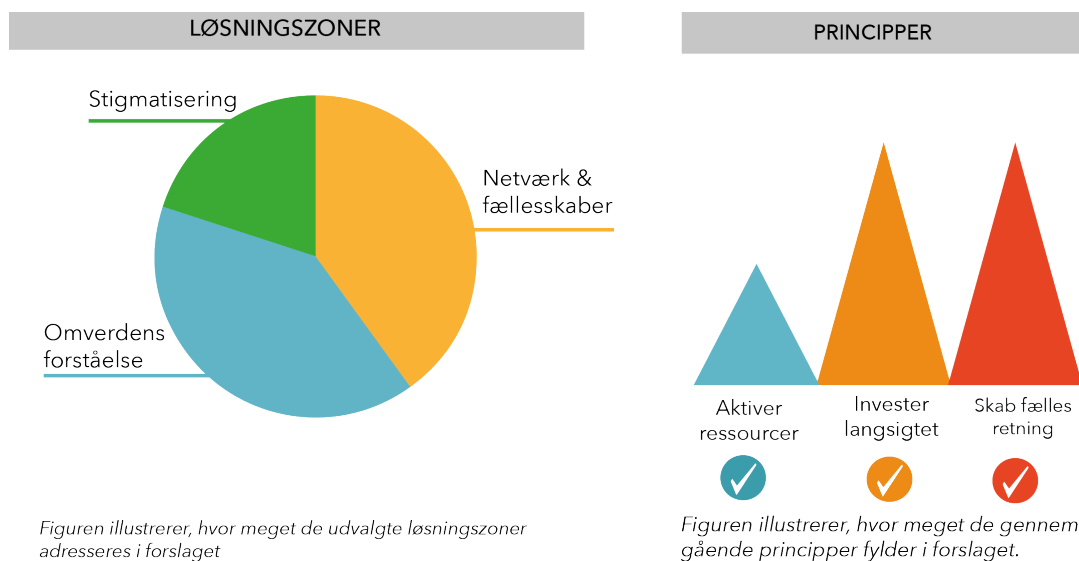
boligområder stiger med bredden og diversiteten i de samarbejdende kommuner. Som konsekvens af dette samarbejde på tværs forbedres beboersammensætningen i de forsømte boligområder over tid.

SECOND CHANCE

Visionen er at skabe en forbedring af beboernes samlede ressourcer i de berørte boligområder ved at tilbyde de mest ressourcetsvage familier et nyt og bedre botilbud i et ikke forsømt boligområde.

KORT BESKRIVELSE

Et centralt problem for mange forsømte boligområder er den kontinuerlige koncentration af mennesker fra bunden af samfundet. Dette forslag sigter på at håndtere denne problematik gennem tværkommunale aftaler om 'udtynding fra neden'. Sagt med andre ord: 'second chance'-ordninger for socialt udsatte familier, der bliver tilbudt en alternativ bolig i et andet område eller en anden kommune via den interkommunale platform, som nævnes i forslaget 'Samarbejdsdrevet tilflytterstyring'. Målgruppen er de 5 pct. mest udsatte beboere/familier – defineret ud fra en række variable: arbejdsmarkedstilknøytning, sprogkundskaber, hustandsindkomst, uddannelsesniveau samt eksisterende 'sociale sager' i familien.

Målet er således at styrke de samlede beboerressourcer i de forsømte boligområder, samtidig med at særligt udsatte familier kan tilbydes bedre alternativer. Når det virker, giver det udsatte familier en ekstra chance, ved at de frivilligt accepterer en bolig i et andet område eller en anden kommune.

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Det sikres, at der ikke sker en kontinuerlig koncentration af særligt udsatte mennesker i specifikke boligafdelinger. Samtidig påvirkes beboersammensætningen positivt i de områder, hvor udsatte familier tager imod et frivilligt tilbud om en 'second chance' i et andet boligområde.

Effekten bør vurderes over en længere periode og består hovedsageligt af en mindre koncentration af særligt udsatte beboere i særlige boligafdelinger, og i forlængelse heraf opnås en mindre territorial stigmatisering og mere attraktive boligafdelinger.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Second chance adresserer den udfordring, at mennesker fra bunden af samfundet koncentrerer sig i særlige dele af den almennyttige boligsektor. Særligt er der fokus på den gruppe af virkelig svage beboere og familier, der over længere årrækker koncentrerer sig i specifikke boligafdelinger.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Forslaget kan i udgangspunktet implementeres både i Værebros Park og Vollsmose. Den største effekt vil dog opnås ved at implementere second chance i samspil med samarbejdsdrevet tilflytterstyring.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Væsentligst kræver forslaget reale alternative boligtilbud på hylderne til de familier, der skal tilbydes en 'second chance'. Samtidig kræver det politisk lederskab og velvilje, dvs. at kommunerne i samarbejde med boligselskaberne tør prøve og faktisk give forsøget en chance over en længere periode. Hertil kræves det, at der skabes et system, der kan sikre en god overdragelse af 'sager' fra én kommune til en anden for de familier, der accepterer second chance-ordninger. Samtidig er en forudsætning, at der udvikles modtagestrategier for de boligafdelinger, der skal modtage de resourcesvage familier.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

De væsentligste aktører at have med er de forskellige forvaltninger på tværs af traditionelle forvaltningssøjler. Dette bryder med både kommunegrænser og forvaltningssøjler (dette er også et lovgivningsspørgsmål). Samtidig er vigtige aktører de forskellige boligafdelinger/selskaber samt de berørte familier.

Boligselskaberne og kommuner skal både bidrage til at udpege beboere, der kan have gavn af en 'second chance' og til at finde relevante boliger i andre områder. Udformningen af en modtagestrategi, der understøtter at beboerne kommer bedst muligt fra start i den nye bolig, skal ligeledes foregå i et samarbejde mellem såvel boligselskab(er) og afsender og modtager kommuner. Boligselskaberne og kommuner kan desuden – evt. i en 50/50 ordning – være med til at finansiere flytte- og etableringstilskuddet. Den umiddelbare gevinst for boligselskaberne vil være boligområder med en forbedret social balance, og en tydeliggørelse af behovet for at udarbejde modtagestrategier for resourcesvage beboere, der opnår bolig i den almene sektor. For kommunerne vil gevinsten være, at beboere med betydelig træk på kommunale ydelser, via en frisk start og en modtagestrategi får mulighed for at aktivere ressourcer med højere grad af mestring til følge.

ØKONOMI OG RESSOURCER

De væsentligste omkostninger ligger dels i oprettelsen af et samarbejdsforum, dels i omkostninger til kompensation og/eller etableringen af udligningsordninger til modtagerområdet eller kommunen. Derudover er det hensigtsmæssigt at oprette et flytte- og etableringstilskud til beboere, der modtager hjælp gennem second chance, og som derved skal etablere sig i et nyt område.

Der skal udarbejdes økonomiske analyser som grundlag for en udligningsordning. Derudover skal der udarbejdes businesscases på udgifter til flytte- og etableringstilskud til beboere samt modtagestrategier, der skal vurderes ift. potentielt forebyggende effekter, så der etableres et stærkt grundlag for en løbende evaluering af effekter.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Væsentlige barrierer for at gennemføre forslaget er:

Politisk uvilje bundet op på forskellige interesser mellem forskellige kommuner og evt. boligselskaber. Det kan ligeledes være en udfordring at skabe politisk enighed på tværs af flere kommuner om en operationel model, der sikrer kvotering/kompensation, samt etablering af en forvaltningsmæssig fælles platform. Der skal også arbejdes på tiltag, som kan sikre, at 'ikke' forsømte boligområder (og boligorganisationer) medvirker til at tage deres andel.

Endelig skal særligt udsatte familier gives incitamenter til at tage imod second chance-tilbud, der skal findes alternative (bedre) botilbud samt oprettes fx flytte- og etableringstilskud.

Herudover kan der være en række etiske dilemmaer i forslaget, i forhold til at visse grupper får forrang til gode og attraktive boliger. Det kan ligeledes være en udfordring at tilbyde og flytte særligt svage familier, som må antages at have en række komplekse problemer.

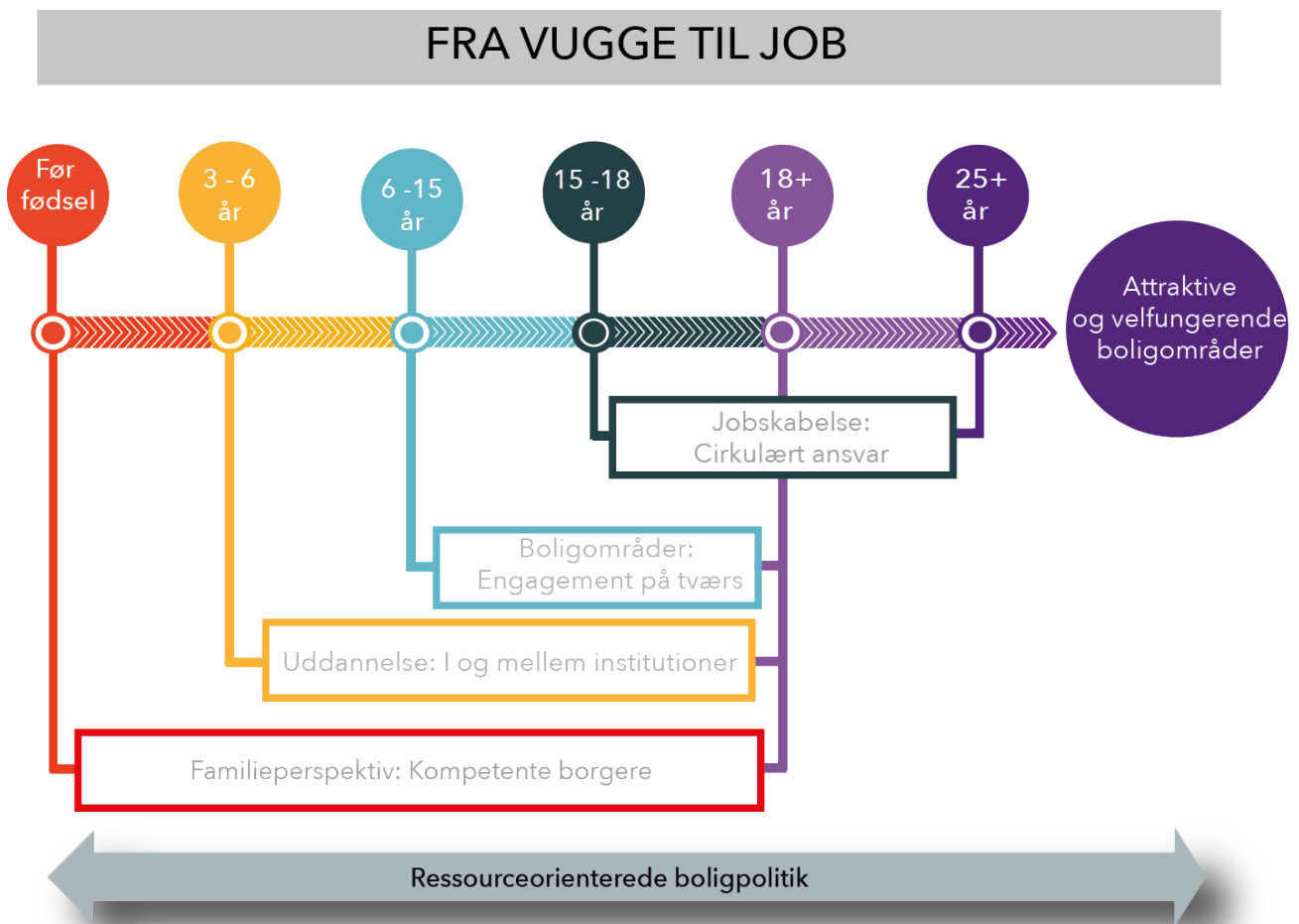
HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det centrale i forslaget er, at meget udsatte beboere får støtte til at finde og bosætte sig i et andet boligområde. Dette medvirker til, at beboersammensætningen i de forsømte boligområder forbedres. Samtidig sikres en ny start for nogle af de

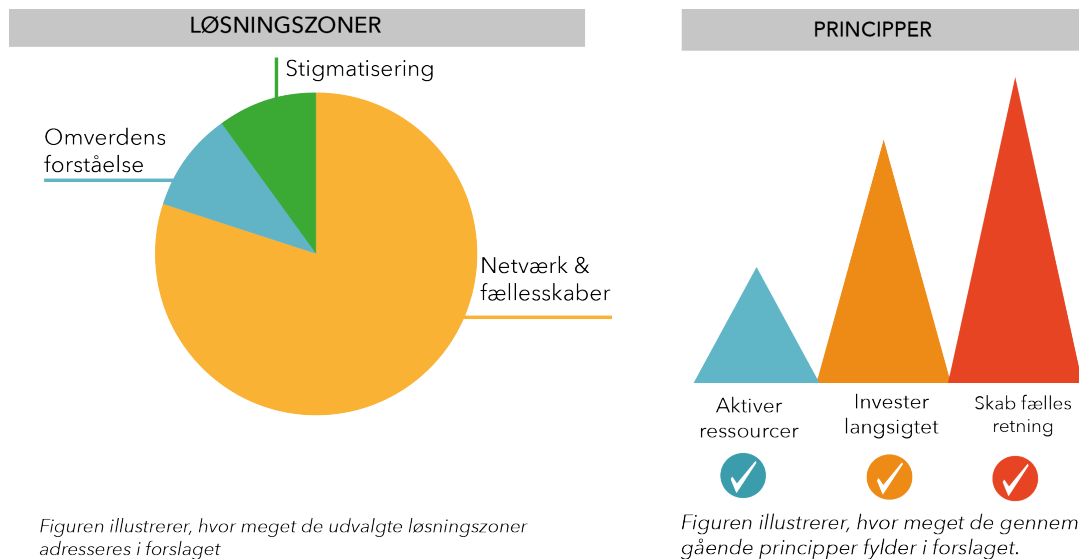
svagest stillede i et andet område. Når familien skal etableres i et nyt boligområde, kan der arbejdes målrettet med kapacitetsopbygning og hjælp til borgere i den nye bolig.

STRUKTUREL UDLIGNING AF BOLIGMARKEDET

Forslaget sigter på at gøre den almennyttige boligsektor mere attraktiv gennem en strukturel udligning af boligmarkedet mellem ejer- og almennyttige boliger. På denne måde stoppes den kontinuerlige sivning af ressourcestærke familier til ejerboligsektoren. Den enkelte boligafdeling og den almennyttige sektor styrkes, hvilket bidrager til sammenhængskraften i samfundet.

KORT BESKRIVELSE

Ved at skabe en strukturel udligning af den indirekte subsidiering af ejerboligsektoren bliver de økonomiske incitamenter (særligt for bedre stillede familier) til at købe en ejerbolig mindre. Omvendt bliver fokus på den enkelte boligs kvaliteter større på tværs af hele boligmarkedet, herunder i den almennyttige boligsektor.

Da dette forslag vedrører den grundlæggende indretning af boligmarkedet, er der her kun medtaget tre konkrete elementer. I sidste instans ville det være nødvendigt at opstille en egentlig sammenhængende boligøkonomisk model. De tre elementer, der nævnes her, er:

- Afskaffelse af skattestoppet på boligområdet og indførelsen af en samlet og løbende konjunkturdæmpende boligbeskatning. Problemet i dag er, at boligbeskatningen er sammensat af en lang række forskellige elementer, hvor nogle er berørt af skattestop og andre er friholdt. Det giver en række negativt afledte effekter, bl.a. en stigende polarisering mellem vækst i byer og fraflytning i landkommuner og mellem ejerboliger og almennyttige boliger. Dette bevirker, at befolkningen bliver stadig mere delt op efter socioøkonomisk formåen. Samtidig er det et samfundsmæssigt problem, at de høje skattesubsidier til ejerboligmarkedet giver større prisudsving på boligmarkedet og større udsving i nybyggeriet. (Dokumenteret af Nationalbanken 2011).
- Udfasning af skattefradrag på realkredit. Skattefradraget på realkredit blev indført i 1950'erne af historiske årsager for at sikre en hurtig udbygning af boligmarkedet. I dag er det med til at opretholde højere priser på boligmarkedet.
- Indførelse af skat på gevinster ved boligsalg (foreslået af Det Økonomiske Råd i 2008).

HVILKE RESULTATER KAN MAN OPNÅ?

Effekterne af en strukturel udligning mellem boligmarkederne vil være, at familier i højere grad vælger bolig efter dens kvaliteter fremfor efter økonomiske og investeringsmæssige incitamenter. Hertil kommer en bedre beboersammensætning i den almennyttige boligsektor og en højere mobilitet på boligmarkedet. Sidstnævnte vil være til gavn for arbejdsmarkedet, da folk i mindre grad vil være bundet til ejerboliginvesteringer. Derudover vil forslaget medvirke til at styrke social sammenhængskraft.

HVILKEN UDFORDRING ADRESSERES?

Forslaget adresserer den kontinuerlige koncentration af de dårligst stillede i den almene boligsektor, samtidig med at de bedre stillede flytter fra sektoren.

En af de centrale problemstillinger er, at den økonomiske støtte til hhv. ejerboligsektoren og den almennyttige boligsektor er hhv. indirekte og direkte. Dette gør sammenligninger vanskelige, bl.a. fordi de indirekte subsidier til ejerboligmarkedet gennem fx skattestop, realkreditfradrag, skattefritagelse af gevinst ved salg ikke opgøres løbende. For familier, der kan erklæres kreditværdige, er der særligt i kommunerne omkring de større byer væsentlige økonomiske incitamenter og gevinster ved at bosætte sig i en privat ejerbolig fremfor en almen bolig. Denne udvikling betyder, at der sker en øget opsplitning og segregering af befolkningen på boligmarkedet over tid. Denne proces blev dokumenteret af Det Økonomiske Råd i 1970.

HVOR KAN FORSLAGET IMPLEMENTERES?

Det er et forslag, der bevæger sig på et nationalt niveau. Det betyder, at forslaget ikke direkte kan implementeres i hverken Værebros eller Vollsmose, men derimod skal vedtages som en del af en national politisk beslutning på Christiansborg.

På trods af den umiddelbare lange vej til implementering i praksis, indeholder forslaget nogle væsentlige politiske greb, der kan skabe en stor forandring på det boligpolitiske område på sigt.

HVAD ER DE NØDVENDIGE FORUDSÆTNINGER?

Forudsætningerne, for at forslaget kan lykkes, er først og fremmest politisk mod, da forslaget kræver politiske beslutninger, lovgivningsmæssige og skattetekniske ændringer på nationalt niveau. Derudover kræver forslaget konkrete beregninger af forskellige boligøkonomiske modeller.

HVILKE AKTØRER SKAL INDDRAGES?

Da der er tale om et politisk forslag, der skal løses på nationalt niveau, er det væsentligt at aktivere de politiske partier på Christiansborg.

ØKONOMI OG RESSOURCER

En ændret strukturel udlicning på boligmarkedet kan gøres prisneutral på et samfundsmæssigt plan. Dog vil det betyde en omfordeling mellem forskellige samfundsmæssige grupper og de forskellige dele af boligmarkedet.

HVILKE BARRIERER OG DILEMMAER SKAL DER ARBEJDES MED?

Der vil være væsentlige barrierer for at gennemføre forslaget, bl.a. som følge af stærke økonomiske og politiske interesser i at fastholde status quo. Afhængigt af den konkrete boligøkonomiske models indretning og tidshorizonten for dens indfasning vil en realisering af forslaget potentielt have konsekvenser for en gruppe af ejerboligejere i form af faldende boligpriser.

HVAD ER DET VIRKNINGSFULDE ELEMENT I FORSLAGET?

Det virkningsfulde element er ændringerne i de økonomiske mekanismer på boligmarkedet, der er disponerende for familiers boligvalg.